

Kohti mielekästä sosiaalityön verkko-opetusta ja -opiskelua

Kirsi Päykkönen

Pro gradu -tutkielma

KTK, aikuiskasvatus

Lapin yliopisto

Syksy 2015

Lapin yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta

Työn nimi: Kohti mielekästä sosiaalityön verkko-opetusta ja -opiskelua

Tekijä: Kirsi Päykkönen

Koulutusohjelma/oppiaine: Aikuiskasvatus

Työn laji: Pro gradu -työ X Laudaturtyö __ Lisensiaatintyö __

Sivumäärä: 82

Vuosi: 2015

Tiivistelmä:

Verkko-opetuksen kehittäminen yliopistoissa on osa opetus- ja kulttuuriministeriön koulutuksen ja tutkimuksen tietoyhteiskunta -kehittämisen visiota. Tavoitteena on tieto- ja viestintäteknologian avulla edistää laadukasta oppimista ja varmistaa kaikille tasa-arvoiset mahdollisuudet kouluttautua.

Sosiaalityön valtakunnallinen yliopistoverkosto Sosnet tarjoaa verkkokursseillaan sosiaalityön opetusta vuosittain sadoille opiskelijoille Suomessa. Sosnet teetti 2011 selvityksen opiskelijoiden ja opettajien kokemuksista Sosnetin verkko-opetuksesta. Tässä pro gradu -tutkielmassa jatkettiin tuon kyselytutkimuksen aineiston parissa tarkastellen sitä mielekkään verkko-opetuksen ja opiskelun näkökulmasta. Tavoitteena oli selvittää, kuinka Sosnetin verkkokursseilla käytetyt opetus- ja opiskelumenetelmät ja oppimateriaalityypit mahdollistivat mielekästä verkko-opiskelua, sekä miten Sosnetin opetusta voitaisiin kehittää mielekkään verkko-opetuksen ja -opiskelun suuntaiseksi. Kyselyjen avovastauksista muodostuva kvalitatiivinen aineisto analysoitiin teemoitellen. Kvantitatiivisen aineiston analyysissä käytettiin ristiintaulukointia, faktorianalyysyä, summamuuttujia sekä monivastausmuuttujia, joiden avulla tarkasteltiin eroja opiskelijoiden ja opettajien kokemusten välillä.

Osa Sosnetin verkkokursseilla käytetyistä työskentelymenetelmistä ja oppimateriaalityypeistä tuli joustavaa ja yksilöllistä opiskelua, osa taas yhteistoiminnallista ja konstruktivistista opiskelua. Opiskelijat kokivat yhteistoiminnallisuuden vähentävän heidän opiskelunsa joustavuutta ja yksilöllisyyttä, kun taas opettajat arvostivat yhteistoiminnallisuuden mahdollistamaa konstruktivistista oppimista, jossa opiskelijat oppivat toistensa tiedoista ja kokemuksista.

Opettajien antama oikea-aikainen ja opiskelijoiden toimintaa ohjaava palaute, selkeä ohjeistus ja ennakkotieto kurssien vaatimuksista, sisällöstä, opiskelumenetelmistä ja aikataulusta voisi edistää opiskelijoiden sitoutumista kurssille. Sosiaalityön verkko-opetuksen kontekstuaalisuutta lisäämällä voitaisiin parantaa opintojen antamia ammatillisia valmiuksia.

Asiasanat: verkko-opetus, verkko-opiskelu, sosiaalityö, kyselytutkimus

Sisällys

Johdanto.....	5
1 Verkko-opetus ja -opiskelu yliopistoissa	8
1.1 Verkko-opetuksen ja -opiskelun kehitys yliopistoissa.....	8
1.2 Yliopistojen verkko-opetuksen ja -opiskelun haasteet ja mahdollisuudet	10
2 Mielekäs opetus ja opiskelu	13
2.1 Mielekkään oppimisen teoria.....	13
2.2 Mielekäs verkko-opetus ja -oppiminen.....	15
3 Sosiaalityön verkko-opetus ja -opiskelu	21
3.1 Sosiaalityön verkko-opetus ja -opiskelu.....	21
3.2 Sosnetin valtakunnallinen verkko-opetus.....	23
4 Tutkimuksen toteutus	26
4.1 Tutkimuksen tavoitteet.....	26
4.2 Tutkimusmenetelmä	27
4.3 Aineisto.....	27
4.3.1 Kyselylomakkeet ja kyselyn toteutus	27
4.3.2 Kerätty aineisto	31
4.4 Analyysimenetelmät.....	33
4.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	36
4.5.1 Luotettavuus	36
4.5.2 Eettisyys.....	38
5 Sosnetin verkkokurssit mielekkään verkko-opiskelun mahdollistajina.....	39
5.1 Opettajien antama palaute	39
5.2 Selkeät ohjeistukset ja kurssitavoitteet	43
5.3 Opiskelu- ja opetusmenetelmät.....	46
5.3.1 Yhteistoiminnallisuus, yksilöllisyys ja joustavuus.....	47
5.3.2 Verkkokeskustelut ja konstruktivinen opiskelu.....	54
5.4 Oppimateriaalityypit	57
6 Kohti mielekästä Sosnetin verkko-opetusta.....	60
6.1 Opettajat mielekkään verkko-opiskelun edistäjinä.....	60
6.1.1 Palautteen anto opiskelua ohjaamassa.....	60
6.1.2 Ohjeet ja tavoitteet ajoissa ja selkeästi.....	61
6.1.3 Opiskeluilmapiirin luominen ja opiskeluun sitouttaminen	62
6.2 Opiskelijoiden mielekkäät opiskeluprosessit	64

6.3 Sosiaalityössä tarvittavan osaamisen mielekäs verkko-opetus ja -opiskelu	65
6.4 ETMeL-mallin rajoitukset Sosnetin verkko-opetuksen kehittämisen apuvälineenä	68
7 Pohdinta	70
Lähteet	75
LIITE 1: Lupa kyselyaineiston käyttöön	
LIITE 2: Kyselylomake Sosnetin verkko-opetukseen osallistuneille opiskelijoille	
LIITE 3: Kyselylomake opiskelijoille, jotka eivät ole osallistuneet Sosnetin verkko-opetukseen	
LIITE 4: Kyselylomake verkko-opetuksesta sosiaalityön opettajille	
LIITE 5: Kutsu opiskelijoille osallistua tutkimukseen	
LIITE 6: Kutsu opettajille osallistua tutkimukseen	

Johdanto

Yliopistojen toimintaympäristön muuttuessa on opetuksessa etsittävä uusia ratkaisuja. Yksi tapa vastata opiskelijoiden kasvavaan toiveeseen ajan ja paikan suhteen joustavammasta opetuksesta on lisätä verkko-opetuksen määrää. Myös synergiaetujen etsiminen opetuksessa on kannattavaa, sillä yhteistyötä tekemällä opetustarjonta voidaan saada laajemmaksi kuin yksittäisten toimijoiden järjestäessä opetusta pelkästään omille opiskelijoilleen.

Sosiaalityö on Suomessa viime vuosien yhteiskunnallisista muutoksista huolimatta pysytellyt korkean työllisyyden alana (Landgrén & Pesonen 2014). Työelämän sosiaalityöntekijäpula näkyy koko ajan kasvaneissa yliopistojen sosiaalityön opiskelijoiden määrässä. Esimerkiksi vuonna 1990 suomalaisten yliopistojen sosiaalityön kokonaissäänotto oli 175 opiskelijaa, kymmenen vuotta myöhemmin 203 opiskelijaa, vuonna 2010 jo 377 ja vuonna 2014 471 opiskelijaa (Sosnet 2015). Opiskelijoiden joukossa on niin suoraan lukiosta tulevia nuoria kuin uudelleen koulututtavia aikuisopiskelijoita. Verkko-opetus palvelee etenkin viimeksi mainittua opiskelijajoukkoa, koska monella heistä on työn, opintojen ja perhe-elämän yhteensovittamisen vuoksi tarvetta joustavammille opiskeluratkaisuille.

Yliopistojen verkko-opetusta Suomessa ei ole tutkittu aikuiskasvatuksen piirissä runsaasti – esimerkiksi Yliopistopedagogiikka-lehdessä ei juurikaan ole ollut aihetta käsitteleviä artikkeleja viime vuosina. Sosiaalityön koulutuksen tutkimuksessa kansainvälisesti verkko-opetus sen sijaan on ollut esillä lisääntyvässä määrin (ks. esim. Ahmedani, Harold, Fitton & Shifflet Gibson 2011; East, LaMendola & Alter 2014; Waldman & Rafferty 2008). Huolta on herättänyt verkko-opetuksen soveltuvuus sosiaalityön kaltaisen ihmiskeskeisen ja vuorovaikutukseen vahvasti pohjautuvan alan sopivuus verkko-opintoina opiskeltavaksi (Collins 2008; Vernon, Vakalahi, Pierce, Pittman-Munke & Adkins 2009). Oppimistuloksissa sosiaalityön lähi-, sulautuvan ja verkko-opetuksen välillä ei kuitenkaan ole havaittu merkittäviä eroja (Cummings, Foels & Chaffin 2013; Siebert, Siebert & Spaulding-Givens 2006; York 2008).

Tämän tutkimuksen tavoitteena on Sosiaalityön valtakunnallisen yliopistoverkosto Sosnetin verkko-opetuksen tarkastelu mielekkään verkko-opiskelun ja -oppimisen näkökulmasta. Sosnet-verkostoon kuuluvat kaikki Suomessa sosiaalityön opetusta tarjoavat yliopistot, ja sen verkkokursseilla opiskelee vuosittain satoja opiskelijoita. Opetuksesta vastaavat verkoston eri yliopistojen opettajat vastavuoroisuusperiaatteella, ilman erillisiä palkkioita: tarjoamalla verkko-opetusta myös muiden Sosnet-yliopistojen opiskelijoille, saavat kunkin yliopiston opiskelijat käyttöönsä valtakunnallisen kurssivalikoiman pelkästään oman yliopiston kurssien sijaan.

Verkko-opetuksensa tilan arvioimiseksi ja kehittämistoimenpiteiden pohjaksi Sosnet toteutti vuonna 2011 verkko-opetuksen arvioinnin. Sosnetin verkko-opetuksen työvaliokunnan ohjatessa ja osallistuessa kyselylomakkeen suunnitteluun toteutin kyselyn ja raportoin kyselytutkimuksen tulokset Sosnetin julkaisusarjassa julkaistussa selvityksessä (Päykkönen 2011). Tämän selvityksen pohjalta Sosnetin verkko-opetuksen työvaliokunta jatkoi opetuksen kehittämistyötään. Aineiston tarkempi analyysi on kuitenkin jäänyt tähän asti tekemättä. Tässä pro gradu -tutkimuksessa palataan tämän kyselyaineiston pariin.

Mielekkäässä oppimisessa (englanniksi *meaningful learning*) pyritään edistämään opiskeltavan asian ymmärtämistä ja sen saamista opiskelijalle merkitykselliseksi (Jonassen 1995). Verkko-opetuksen yhteydessä mielekästä oppimista ovat tutkineet muun muassa Hakkarainen, Saarelainen ja Ruokamo (2009), Howland, Jonassen ja Marra (2012), Löfström, Kanerva, Tuuttila, Lehtinen ja Nevgi (2010), Nevgi ja Tirri (2003), sekä Ruokamo, Hakkarainen ja Eriksson (2012), hieman toisistaan poikkeavia mielekkään oppimisen malleja käyttäen. Keskeisimpiä piirteitä opiskelijoiden toiminnassa ovat mallista riippumatta kuitenkin oppimisen aktiivisuus, konstruktivisuus, tavoitteellisuus, autenttisuus ja yhteistoiminnallisuus (Howland ym. 2012, 2).

Sosnetin verkko-opetuksessa käytetyt opetusmenetelmät ja pedagogiset ratkaisut ovat pääosin perustuneet opettajien itsenäisesti tekemiin valintoihin, vaikkakin Sosnetissa kehitetään opetusta ja jaetaan hyviä käytäntöjä myös yhdessä (Päykkönen 2015, 5–6). Etenkin aloittelevampien verkko-opettajien ollessa kyseessä voivat yhteiset opetuksen

suuntaviivat ja suositukset olla hyödyllisiä. Mielekäs verkko-opetus tarjoaa yhden teoreettisen viitekehyksen tällaisten suositusten kokoamiselle ja opettajien tietotarpeen täyttämiseksi.

Tavoitteenani on selvittää, **kuinka Sosnetin verkkokursseilla käytetyt opetus- ja opiskelumenetelmät ja oppimateriaalityypit mahdollistavat mielekästä verkko-opiskelua.** Johtopäätöksenä pyrin muodostamaan **ehdotuksia Sosnetin verkko-opetuksen jatkokehittämiseksi mielekkään opetuksen ja opiskelun suuntaiseksi.**

Käytän termejä verkko-opetus ja -opiskelu samoin kuin esimerkiksi Löfström ym. (2010, 15), niiden laajassa merkityksessä tarkoittaen tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntävää opetusta ja opiskelua. Tällöin tämän kattokäsitteen alle kuuluu myös sulautuva opetus, eli kasvokkain ja verkossa tapahtuvan opetuksen erilaiset yhdistelmät. Kuljetan opetus ja opiskelu -termiparia rinnakkain tässä työssä. Vaikka englanninkielinen termi *learning* voidaan suomentaa sekä opetuksesi että oppimiseksi, mikä ajoittain hankaloittaa käsitteiden käyttöä (esim. Heikkilä 2005, 27), rajaan oppimisenäkökulman tarkastelun ulkopuolelle.

Aloitin tutkielman mielekkään opetuksen ja opiskelun, ja etenkin mielekkään verkko-opetuksen ja opiskelun esittelyllä. Tämän jälkeen tarkastelen sosiaalityön verkko-opetusta ja opiskelua. Tutkimuksen toteutus -luvussa esitän tutkimuksen tavoitteet, käytetyt tutkimus- ja analyysimenetelmät, aineiston kuvauksen, sekä arvioin tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä. Tulokset jakautuvat kahteen lukuun, joista ensimmäisessä käyn läpi kuinka Sosnetin verkkokurssien opetus- ja opiskelumenetelmät ja oppimateriaalit mahdollistavat tai eivät mahdollista mielekkään verkko-opetuksen eri osatekijöitä. Toisessa tulosluvussa esitän ehdotuksia Sosnetin verkko-opetuksen kehittämiseksi mielekkään verkko-opetuksen ja -opiskelun suuntaiseksi. Työn päättää pohdinta.

1 Verkko-opetus ja -opiskelu yliopistoissa

1.1 Verkko-opetuksen ja -opiskelun kehitys yliopistoissa

Verkko-opetuksen kehittäminen oppilaitoksissamme on osa opetus- ja kulttuuriministeriön koulutuksen ja tutkimuksen tietoyhteiskunta -kehittämisen visiota. Tavoitteena on tieto- ja viestintäteknologian (TVT) avulla edistää laadukasta oppimista ja varmistaa kaikille tasa-arvoiset mahdollisuudet kouluttautua. Vaikka laitteiden ja verkkoyhteyksien osalta tilanne on suomalaisissa oppilaitoksissa suhteellisen hyvä, ei teknologian tukemia pedagogisia mahdollisuuksia ole täysimittaisesti hyödynnetty. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010.)

Yliopistojen tarjoaman verkko-opetuksen kehitys kohti nykytilannetta alkoi Suomessa 1980-luvun lopulla etenkin avointen yliopistojen ja ammatillisen täydennyskoulutuksen vetämänä. Onnistuneiden kokemusten myötä TVT:n käyttö opetuksessa levisi aikuiskoulutuksen puolelta myös perusopetukseen yliopistoissa. (Pohjonen 2001, 247.) Yksi syy verkko-opetuksen käyttöönottoon on ollut pyrkimys kustannustehokkuuteen niukkenevasta rahoituksesta huolimatta (Byrd & Mixon 2012; Nevgi & Tirri 2003, 44; Oliver 2008; Pohjonen 2001). Verkko-opetuksen kustannussäästöistä perinteiseen opetukseen verrattuna ei ole yksiselitteistä näyttöä, mutta verkko-opetuksella voidaan kuitenkin saavuttaa useita etuja, kuten opiskelun yksilöllistäminen, suurempi joustavuus aikataulujen ja opiskelupaikan suhteen, tiedonhankinnan helpottaminen ja tehostaminen, sekä mahdollisuus uudelleenkäyttää olemassa olevia kurseja pienin kuluin (Al-Qahtani & Higgins 2013, 222; Byrd & Mixon 2012). Opiskelijoiden näkökulmasta verkko-opetus tarjoaa mahdollisuuden opiskella pienilläkin paikkakunnilla asuen ja ajan- ja rahansäästöä matkakulujen vähentyessä, sekä miellyttäviä opiskelutilaisuuksia sellaisillekin, jotka eivät halua tai pysty viestimään julkisesti puhumalla (Al-Qahtani & Higgins 2013, 222).

Verkko-opetuksen kehittäminen oppilaitoksissa alkoi yksittäisten asiasta innostuneiden ihmisten toimintana. 1990-luvun lopussa ei esimerkiksi ollut harvinaista, että organisatiossa verkko-opetusta kehitti yksittäinen opettaja, jonka vastuulla saattoi olla sekä verkko-oppimisympäristön teknisen toteutuksen että opetusmuotojen valinta, testaus

ja ylläpito. (Poikela & Portimojärvi 2004, 104.) Ennen pitkää myös opetusministeriö näki verkko-opetuksen kehittämisen yliopistoissa tarpeellisena osana yleistä tietoyhteiskuntakehitystä (Nurkka 2005, 10).

Verkko-opetuksen edistämistä yliopistoissa vauhditti opetusministeriön käynnistämä, vuosina 2001–2010 toiminut Suomen virtuaaliyliopisto: suomalaisten yliopistojen yhteistoimintaverkosto, joka kehitti ja edisti yliopistojen TVT:n opetuskäyttöä (Peurasaari 2008, 5). Suomen virtuaaliyliopistoon kuuluvissa hankkeissa paneuduttiin verkko-opetuksen kehittämisen eri osa-alueisiin. Esimerkiksi TieVie-hankkeessa tarjottiin vuosina 2001–2007 TVT:n opetuskäytön koulutusta yliopistojen henkilökunnalle (Peurasaari, Tenhula & Lappalainen 2007), kun taas kasvatustieteen tiedekuntien KasVi-hankkeessa pyrittiin kehittämään opettajankoulutusta, opettajien täydennyskoulutusta ja jatkokoulutusta TVT:n opetuskäytön osalta (Tissari ym. 2004). Verkko-opetuksen laadunhallinta ja laatupalvelu -hankkeessa (VOPLA, 2004–2007) puolestaan kehitettiin verkko-opetuksen ja -oppimisen laadunhallintaa ja laatutietoisuutta (Sariola & Evälä 2005).

Ensimmäisissä yliopistojen verkkokursseissa kyse oli lähinnä perinteisen opetuksen siirtämisestä verkon kautta tapahtuvaksi. 2000-luvun alussa verkko-opetuksen pedagogiikkaan alettiin kiinnittää enemmän huomiota. Painopiste verkko-opetuksessa on vuosien varrella siirtynyt opiskeltavan aineksen jakamisesta tai välittämisestä enemmän yhteisöllistä työskentelyä, opiskelijan omaa ajattelua ja tiedonrakentamista korostavaksi. Oppimateriaaleissa muutos on tapahtunut kirjallisista materiaaleista monipuolisemmin erilaisia mediaelementtejä, kuten kuvia, videoita ja ääntä hyödyntäväksi. (Heikkilä 2005, 32–34; Mäkelä 2010, 31.) Toinen kehityskulku verkko-opetuksessa on ollut oppilaitosten hallinnoimista suljetuista oppimisympäristöistä kohti avoimia, usein sosiaalisen median palveluja hyödyntäviä verkkokursseja. (Kentz & Kukkonen 2011, 120; Mäkelä 2010, 29–30). Kolmas kehityslinja korkeakouluissa on kulkemassa kohti mobiilia opiskelua, eli verkko-opinnot pyritään tarjoamaan aiempaa laiteriippumattomammin, esimerkiksi älypuhelimilla ja tableteilla opiskeltaviksi (Gikas & Grant 2013). Neljäs nouseva trendi yliopistojen verkko-opetuksessa ovat niin sanotut MOOCit, (*Massive Open Online Course*) eli massiiviset, avoimet verkkokurssit, jotka kaikilla avoimina on tulkittu yhdeksi keinoksi

vähentää koulutuksen eriarvoisuutta – sekä samalla tarjoavan uusia taloudellisia ja liiketoimintamahdollisuuksia yliopistoille (Hiidenmaa 2013).

Uusia mahdollisuuksia verkko-opetukselle ja -opiskelulle tarjoaa myös erilaisten virtuaalimaailmojen käyttö, joka on vähitellen alkanut yleistyä tietokoneiden tehon kasvaessa ja internetyhteyksien nopeutuessa. Nämä erilaiset kolmiulotteiset ympäristöt tarjoavat mahdollisuuksia aktiiviselle oppimiselle, tekemällä oppimiselle ja tiedon rakentumiselle sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta. (Rapanotti, Minocha, Barroca, Boulos & Morse 2012, 212.) Virtuaalimaailmoja, kuten esimerkiksi Second Lifea, voidaan käyttää opetuksessa videoneuvotteluyhteyden tapaan välimatkojen voittamiseen etäluennoinnissa, virtuaalisissa ryhmätapaamisissa ja etäkonferensseissa, tai uudempien opetusvälineiden kuten simulaatioiden, 3D-mallinnuksen tai kolmiulotteisen tiedon visualisoinnin hyödyntämiseen (Kentz & Kukkonen 2011; Rapanotti ym. 2012, 125).

1.2 Yliopistojen verkko-opetuksen ja -opiskelun haasteet ja mahdollisuudet

Verkko-opetus muuttaa opetus- opiskelutapoja, sillä samat oppimateriaalit ja opetus- ja opiskelumenetelmät kuin lähiopetuksessa eivät useinkaan sellaisinaan sovellu hyvin verkko-opetukseen (Kirkwood & Price 2012, 3; Kiviniemi 2001, 81). Verkkoa voidaan hyödyntää opetuksessa ja opiskelussa eriasteisesti. Yksinkertaisimmillaan verkkoa käytetään viestintään ja materiaalien jakoon lähiopetuksen tukena, kun taas toisessa ääripäässä ovat kokonaan verkossa toteutettavat kurssit tai koulutusohjelmat. Niin sanottu sulautuvassa opetuksessa (blended learning) yhdistetään sekä lähi- että verkko-opetusta. (Manninen 2001, 57–58.)

TVT:n käyttö opetuksessa ei itsessään paranna oppimista. Silti korkeakoulujen verkko-opetusta ja -opiskelua tarkasteltaessa on usein keskitytty kehittämään välineitä ja sovel-

luksia, joiden avulla opetus tapahtuu. Sen sijaan hedelmällisempää olisi tarkastella opettajien pedagogisia valintoja ja sitä kuinka ne vaikuttavat opiskeluun ja oppimiseen. (Kirkwood & Price 2012, 15.) Kuten Pohjonen (2001, 264) toteaa, ei ole yhtä, muita parempaa pedagogista mallia tai teknologian hyödyntämistapaa, vaan eri tilanteisiin sopivat erilaiset ratkaisut. Verkko-opettajien pedagogisia valintoja on pyritty tukemaan levittämällä tutkimustietoa ja hyväksi havaittuja käytäntöjä, esimerkiksi Verkko-opetuksen laatu -hankkeen loppujulkaisun (Löftström, Kanerva, Tuuttila, Lehtinen & Nevgi 2010) tavoin.

Yleisinä suuntaviivoina verkko-opetuksen pedagogisia ratkaisuja pohdittaessa voidaan sanoa, että opiskelijaa ohjaavaa ja virikkeistävää aineistoa tarvitaan usein enemmän kuin lähiopetuksessa (Kiviniemi 2001, 81), ja tehtävänantojen tulisi olla hyvin muotoiltuja, selkeitä, mutta ei liian yksinkertaisia, jottei tehtävän ratkaisu muuttuu liian suoraviivaiseksi (Oliver 2008). Hakkaraisen (2001, 26–27) verkko-opiskelu sopii hyvin tilanteisiin, joissa oppijalla on jo hyvät ennakkotiedot opiskeltavasta asiasta ja hän lähinnä vain täydentää osaamistaan verkko-oppimisen avulla. Sen sijaan kokonaan uuden alueen oppiminen tietoverkon välityksellä voi hänen mukaansa olla haasteellista, kuten myös tiedon soveltaminen monimutkaisten ongelmien ratkaisussa. Tällaisia uusia aihealueita opiskeltaessa Hakkarainen näkee yhteisöllisen opiskelun olevan potentiaalinen valinta.

Hakkaraisen (2001, 20–21) mukaan verkko-opetuksessa on usein toimittu vanhan oppimiskäsityksen mukaisesti niin, että oppiminen nähdään tiedon siirtämisenä tietolähteistä oppijalle. Tällöin keskeistä on tiedon tuominen opiskelijoiden saataville myös tilanteissa, joissa lähiopetukseen osallistuminen ei ole kannattavaa tai mahdollista. Ensimmäisessä kustannustehokkuuteen pyrittäessä verkko-opetus voidaan toteuttaa massaluentojen välittämällä verkon kautta tai täysin aika- ja paikkariippumattomin itseopiskelukurssein, joilla opiskelija perehtyy yksin oppimateriaaleihin (Oliver 2008; Pohjonen 2001, 262). Tällaiset ratkaisut ovat usein edullisia toteuttaa, mutta opiskelijoiden sitoutuminen opiskeluun voi jäädä pinnalliseksi ja oppimistulokset vajaiksi, eikä oppimisen sosiaalisiin ulottuvuuksiin kiinnitetä huomiota (Hakkarainen 2001, 20–21; Oliver 2008).

Nyttemmin konstruktivistiset opiskelukäytännöt ovat olleet pinnalla, yhdistettynä yhteistoimintaan ja sosiaalisen median hyödyntämiseen (Wood 2010). Pedagogisesti toimivaksi suunnitellulla verkko-opetuksella voidaan tutkimusten mukaan saavuttaa yhtä hyviä oppimistuloksia kuin perinteisellä lähiopetuksella (ks. esim. Al-Qahtani & Higgins 2013). Joissakin seikoissa, kuten koetussa opettajien tavoitettavuudessa ja saadun ohjauksen määrässä, verkko-opetus on saanut opiskelijoilta jopa parempia arvioita kuin lähiopetus (Cummings ym. 2015). Verkko-opetuksesta on myös mahdollista tehdä motivoivaa ja opiskelijaa opiskeluun panostamaan kannustavaa esimerkiksi pelillisiä elementtejä käyttämällä (Boeker, Andel, Vach & Frankenschmidt 2013).

1990-luvulla verkko-opiskelun haasteeksi miellettiin TVT:n käytön vieraus ja rajoittuneisuus etenkin aikuisopiskelijoille (Hakkarainen 2001, 27). Myös verkko-opiskelussa tarvittavien laitteiden ja internetyhteyden kustannukset vaikeuttivat opiskelua (Nevgi & Tirri 2003, 41). Laitteiden hinnat ovat sittemmin halventuneet ja internetyhteydet tulleet jokapäiväiseksi osaksi opiskelijoiden arkea. Uudenlaisten oppimisalustojen vieraus voi opintojen alussa vaatia opiskelijoilta opetteluun, etenkin jos tukea käytön opetteluun ei ole saatavissa, mutta tällaiset alkuvaikeudet vaikuttavat olevan helposti ylitettävissä verkko-opintojakson aikana (Bennet ym. 2012). Verkko-opiskelua voi kuitenkin haitata laajakaistayhteyksien vähyyys usein hitaampien ja epävarmempien mobiiliyhteyksien yleistymisen myötä (Wood 2010). Helsingin yliopiston opettajille ja opiskelijoille tehdystä kyselyssä opettajat kokivat suurimmiksi ongelmiksi verkko-opiskelussa opiskelijoiden ajanhallintakyvyn puutteen ja teknologian käytettävyysongelmat, kun taas opiskelijat itse näkivät ongelmikseen eristyneisyyden ja yksinäisyyden (Löfström & Nevgi 2007). Myös Al-Qahtani ja Higgins (2013, 122) listaavat opiskelijoiden eristäytyneisyyden ja yksinäisyyden verkko-opetuksen haittapuoliksi.

Verkko-opetuksen pedagogisille malleille ja filosofioille on tarvetta, sillä opettajat eivät välttämättä ole tietoisia mahdollisuuksistaan käyttää teknologiaa opetuksessa toimivoin tavoin tai eivät osaa soveltaa tarjolla olevia ratkaisuja (Poikela & Portimojärvi 2004, 93; Ruokamo ym. 2012, 376). Verkko-opetuksen parissa työskentelevillä opettajilla on havaittu iän, sukupuolen ja aiemman kokemuksen määrän vaikuttavan verkko-opetuksen

käyttöönottoon, etenkin sosiaalisen median kaltaisten uusien palvelujen suhteen (Scott 2013). Pelkkä tiedon, ohjauksen ja tuen lisääminen opettajille ei kuitenkaan aina ole riittävä ratkaisu verkko-opetuksen lisäämiseksi tai kehittämiseksi: Helsingin yliopiston opettajille suunnatussa kyselyssä opettajat kertoivat, että heille oli kyllä riittävästi tarjolla koulutusta TVT:n käyttöön opetuksessa, mutta ei aikaa osallistua siihen (Löfström & Nevgi 2007). Verkko-opetukselle tarvittaisiinkin aina myös organisationaalista tukea niin, että opetuksen kehittämiseen osallistuisi suunnitelmallisesti ja yhtenäisen pedagogisen strategian suurempi joukko ihmisiä sen sijaan, että kehittäminen olisi yksittäisten opettajien vastuulla (Greig & Skehill 2008; Poikela & Portimojärvi 2004, 105–106).

2 Mielekäs opetus ja opiskelu

2.1 Mielekkään oppimisen teoria

Mielekkään oppimisen juuret juontavat 1900-luvun puoliväliin. Muun muassa Ausubel (1963, 15–49; 1968, 37–79), Ausubel, Novak ja Hanesian (1978, 38–85) ja Novak (2010, 5) esittelivät mielekkään oppimisen (meaningful learning). Ausubel (1963, 18) erotteli mielekkään oppimisen (meaningful learning) ulkoa oppimisesta (rote learning). Mielekkästä oppimista tapahtuu, jos oppimistehtävä voidaan yhdistää ei-sattumanvaraisella ja olennaisella tavalla siihen, mitä oppija tietää jo ennestään, ja mikäli oppija omaksuu vastaavanlaisen oppimisasetelman (learning set). Mielekkäällä oppimisella Ausubel viittaa sekä oppimisprosessiin, jossa oppimisasetelma ja opittava materiaali ovat oppijalle potentiaalisesti mielekkäitä, että oppimistulokseen eli merkitysten löytämiseen.

Mielekkäessä oppimisessa oppija suhteuttaa olennaiset seikat uusista käsitteistä, tiedoista tai tilanteista hänellä jo oleviin asiaan liittyviin kognitiivisiin rakenteisiin. Ulkoa oppimisessa sen sijaan oppija etsii ratkaisun ongelmaan tai sisäistää materiaalin sanataarkasti niin, että opittu tieto jää irralliseksi ja yksittäiseksi. (Ausubel 1963, 21–22.) Mielekkään oppimisen hyöty ulkoa oppimiseen verrattuna on siinä, että suurienkin uusien

tietomäärien oppiminen ja muistaminen on helpompaa ja tehokkaampaa, kun se suhteutuu jo olemassa olevaan tietoon verrattuna irrallisen, ulkoa opitun tiedon muistissa säilyttäminen (Ausubel ym. 1968, 58).

Mielekkään oppimisen teorian alkuaikoina elettiin behaviorismin ja positivismin kulta-aikaa, joten Ausubelin 1962 ensimmäisen kerran julkaisema teoria mielekkästä oppimisesta ei kognitiivisen oppimisen ympärille rakentuessaan heti saavuttanut suosiota. Ausubelin töitä voidaan kuitenkin pitää mielekkään oppimisen perusteoksina. (Ausubel ym. 1978; Novak 2010, 56–57.)

Suomessa mielekkään oppimisen pioneereihin kuuluu Engeström, joka peräänkuulutti opittavalta asialta mielekkyyttä oppijan oman elämän kannalta. Tavoitteena on tällöin asian itsenäinen hallinta ja tiedon sovellettavuus käytäntöön sen sijaan, että oppija vain pyrkisi miellyttämään opettajaa tai ”vastaamaan oikein”. (Engeström 1981, 9.) Opettajan rooli on mielekkääseen oppimiseen kannustamisessa ja sen mahdollistamisessa (Novak 2010, 5).

Jotta oppiminen olisi mielekästä, tulee Novakin (mt., 23) mukaan täytyä kolme ehtoa: oppijalla on oltava jotain aiempaa tietämystä aiheesta, oppimateriaalin tulee olla mielekästä eli liittyä jotenkin aiempaan tietämykseen ja sisältää merkityksellisiä käsitteitä ja väittämiä, ja oppijan on valittava opiskelevansa mielekkäästi, aiempaan osaamiseensa uutta tietoa suhteuttaen. Epäonnistumiseen oppimisessa taas johtaa motivaation heikkous (tiedolla ei ole opiskelijalle henkilökohtaista merkitystä tai mieltä), opittavan asian heikko jäsentäminen tai orientointi opetuksessa (ennakkotiedot ovat puutteellisia, jolloin hän ei joko pysty hahmottamaan kokonaisuutta tai opittu jää irralleen kontekstista), tai oppimisen jääminen kesken eli ilman käytännön sovellutuksia (Engeström 1981, 7–8).

2.2 Mielekäs verkko-opetus ja -oppiminen

Teknologian opetusikäytön yhteydessä mielekkään oppimisen teoriaa alkoi kehittää Jonassen (1995, 60–61). Hän määritteli kognitiivisen oppimismallin ja sosiaalisen konstruktionismin pohjalta mielekkään oppimisen ominaisuudet, jotka ovat yhteydessä toisiinsa, riippuvaisia toisistaan ja vaikuttavat toisiinsa:

- *aktiivisuus*: oppijat osallistuvat oppimisprosessiin informaatiota tietoisesti prosessoimalla ja lopputuloksesta vastuullisina
- *konstruktivisuus*: oppijat yhdistävät uutta tietoa aiempaan tietämykseensä tarkoituksenaan ymmärtää, luoda merkityksiä tai sovittaa ristiriitaisuuksia, uteliaisuutta tai hämmennystä
- *yhteistoiminnallisuus*: oppijat työskentelevät oppimis- ja tiedonrakennusyhteisöissä, käyttäen toistensa taitoja, tarjoten sosiaalista tukea ja muokaten ja tarkkaillen toistensa panosta oppimiseen
- *intentionaalisuus*: oppijat ovat aktiivisia ja halukkaasti koettavat saavuttaa kognitiivisen päämäärän
- *keskustelevuus*: oppiminen on luontaisesti sosiaalista, dialogista prosessia, jossa oppijat hyötyvät kuulumisestaan tiedonrakentamisen yhteisöön
- *kontekstuaalisuus*: oppimistehtävät sijoittuvat johonkin merkitykselliseen tosielämän tehtävään, tai ovat simuloituja jonkin tapauksen tai ongelmaperustaisen oppimisympäristön kautta
- *reflektiivisyys*: oppijat artikuloivat, mitä ovat oppineet ja reflektivat prosessia ja siihen sisältyviä päätöksiään

Teknologian suhteen Jonassen (1995, 61–62) painotti sen käyttöä opiskelijoiden tiedon rakentamisessa, merkityksenluonnissa ja vuorovaikutuksessa. Tällöin teknologiaa voidaan käyttää ajattelun ja tiedon rakentumisen fasilitaattorina jossakin kolmesta roolista: *teknologia välineenä* tiedon saavuttamiseen, ideoiden esittämiseen ja kommunikointiin muiden kanssa, tulosten luomiseen, *teknologia ”oppimistyövälineenä”* oppijan jo tietämän asian artikulointiin, oppimisen reflektointiin, sisäisten neuvottelujen tukemiseen päätöksenteossa, henkilökohtaisten merkitysrepresentaatioiden rakentamiseen, tiedostavan ajattelun tukemiseen, sekä *teknologia kontekstina* tosielämän ongelmien, tilanteiden ja kontekstien esittämiseen ja simulointiin, toisten uskomusten, näkemysten, argumenttien ja tarinoiden esittämiseen, määrittelemään kontrolloitava ongelmatila opiskelijoiden ajattelulle ja tukemaan diskurssia oppimisyhteisöissä.

Jonassen jatkoi teknologian roolin tarkastelua opiskelussa ja sen muutosta pelkästä tiedonjakeluvälineestä paremmin mielekästä oppimista tukevaksi ajattelun käynnistäjäksi ja fasilitaattoriksi. Hän esitti Howlandin ja Marran kanssa teknologialle opetuskäytössä viitta eri roolia (Howland ym. 2012, 7–8):

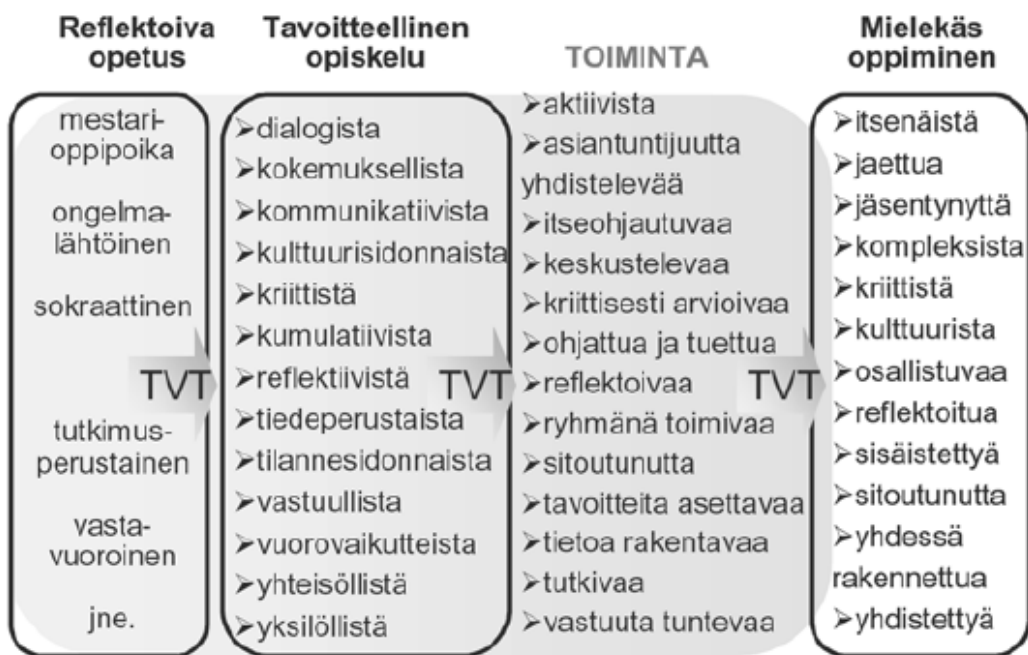
- *teknologia tiedonrakennuksen tukemisen välineenä* (oppijoiden ideoiden, ymmärrysten ja uskomusten esittämiseen, sekä tuottamaan järjestäytyneitä multimediatietokantoja heidän tietämyksestään)
- *teknologia tiedonhaun apuvälineenä tukemassa konstruktivistista oppimista* (tarvittavan tiedon saavuttaminen, näkökulmien ja uskomusten vertailu)”
- *teknologia autenttisenä kontekstina tukemassa tekemällä oppimista* (tosielämän ongelmien, tilanteiden ja kontekstien esittäminen ja simulointi, toisten uskomusten, näkökulmien, argumenttien ja tarinoiden esittäminen, turvallisen ja hallittavan ongelmatilan tarjoaminen opiskelijoiden ajattelulle)
- *teknologia sosiaalisena mediana tukemassa keskustelemalla oppimista* (yhteistyö toisten kanssa, keskustelu, väittely ja yhteisymmärryksen rakentaminen yhteisön jäsenten kanssa, diskurssin tukeminen tiedonrakennusyhteisöissä)
- *teknologia älyllisenä kumppanina tukemassa oppimista reflektion kautta* (oppijoiden tietämyksen artikuloinnin tukeminen ja esittäminen, opitun reflektointi, oppijoiden sisäisten neuvottelujen ja merkityksenteon tukeminen, henkilökohtaisten merkitysrepresentaatioiden rakentaminen, tietoisien ajattelun tukeminen)

Howlandin ym. (mt., 17) mukaan teknologia siis parhaiten tukee mielekästä oppimista, kun opiskelijat käyttävät sitä tutkiessaan, kokeillessaan, suunnitellessaan, viestiessään muiden kanssa, yhteisöjä rakentaessaan, kirjoittaessaan, mallintaessaan, visualisoideaan... Silloin heidän tietojen prosessointinsa on syvemmällä tasolla, mikä edesauttaa syvempää, mielekästä oppimista.

Mielekästä verkko-opetusta ja -opiskelua ovat Jonassenin (1995, 60–61) mielekkään oppimisen määritelmän pohjalta tutkineet muun muassa Nevgi ja Tirri (2003), jotka täydensivät Jonassenin kriteerejä Ruokamoja ja Pohjolaista (1999) mukaillen oppimisen siirtovaikutuksella eli transferilla, päätyen näin yhteensä kahdeksaan kriteeriin.

Helsingin ja Lapin yliopistojen yhteistyössä toteuttamassa Hella-projektissa huomattiin osan 1990-luvulla käytetyistä mielekkään oppimisen osatekijöistä kuvaavan enemmän opiskeluvaihetta kuin oppimista. Hankkeessa kehitettiin uusi, integroidun verkko-ope-

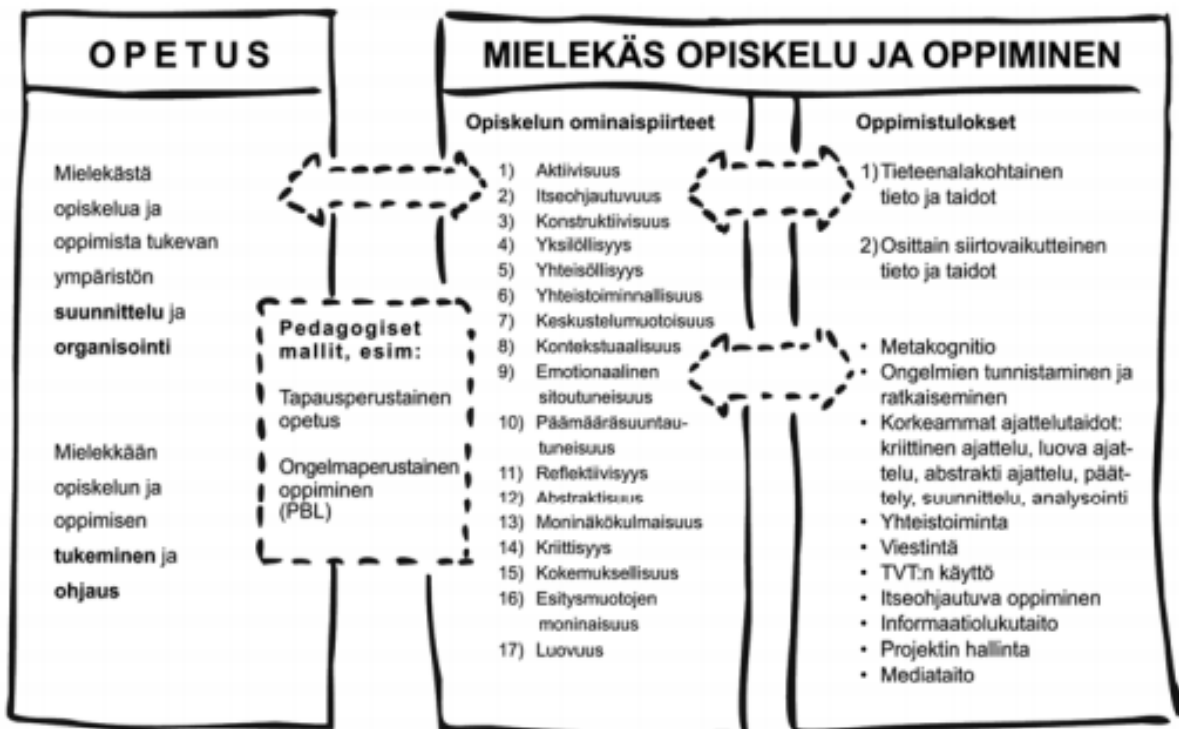
tuksen malli (*model of networked-based education, NBE*) jossa refleктоiva opetus, tavoitteellinen opiskelu ja toiminta johtavat mielekkääseen oppimiseen (kuvio 1). Opetuksen, opiskelun, toiminnan ja oppimisen välisiä yhteyksiä vahvistaa ja mahdollistaa sellainen TVT:n käyttö, jossa teknologian erilaiset roolit on otettu huomioon. (Vahtivuori-Hänninen ym. 2004, 28–32.)

Kuvio 1. Integroidu verkko-opetuksen malli (Vahtivuori-Hänninen ym. 2004, 31).

Integroidun verkko-opetuksen mallin pohjalta on edelleen kehitetty Opetus, mielekäs opiskelu ja oppiminen -malli (*Model for Teaching and Meaningful learning, TML*), joka koostuu kahdesta pääosiesta (kuvio 2). Opetus nähdään siinä niin mielekästä oppimista tukevan oppimisympäristön suunnitteluna ja organisointina kuin itse opiskelun ja oppimisen tukemisena ja ohjauksena. Mielekäs opiskelu ja oppiminen -osio mallista koostuu opiskelusta, joka on jaettu 17 keskenään vuorovaikutteiseen, mutta ei välttämättä yhtäaikaiseen opiskelun ominaispiirteeseen, sekä oppimistuloksista. Lisäksi mallissa on kuvattu pedagogiset mallit, kuten esimerkiksi tapausperustainen opetus tai ongelmaperustainen oppiminen, joiden kautta niin opetus kuin mielekäs opiskelu ja oppiminen voivat toteutua. Eri pedagogiset mallit eivät ole toisensa poissulkevia tai vastakohtaisia,

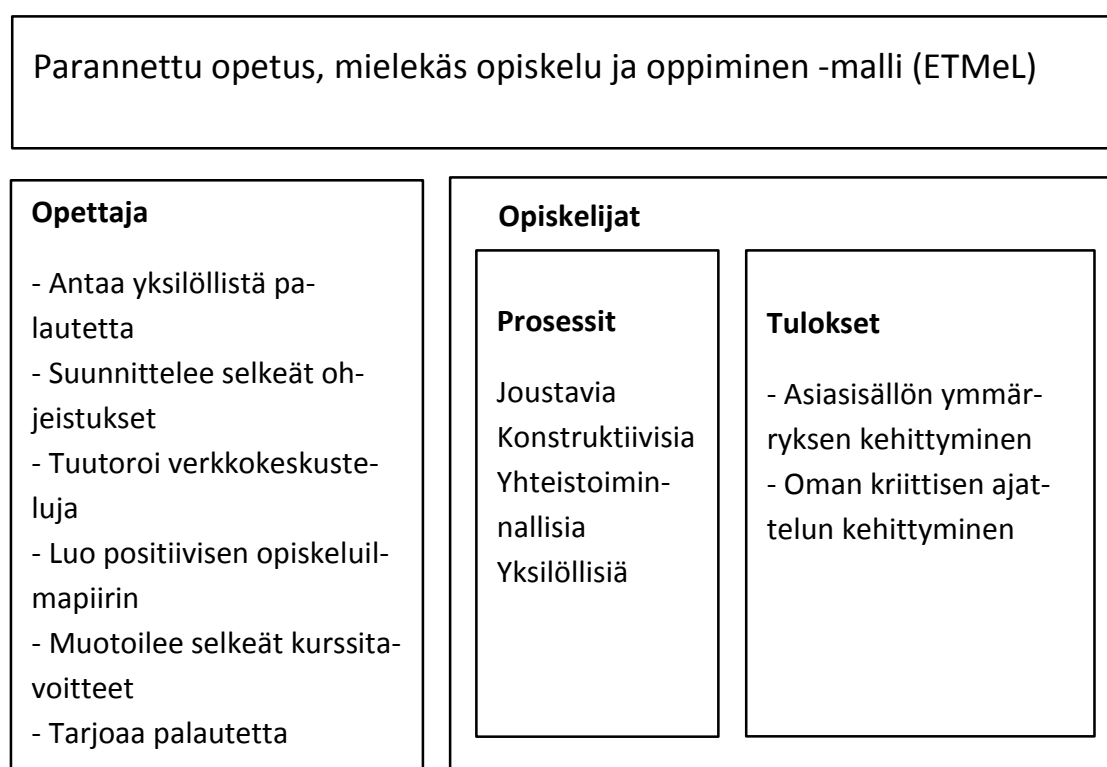
vaan eri malleja voidaan käyttää joustavasti toistensa kanssa. TML-mallin eri osien väli-
 set suhteet – jotka on kuvattu kaksipäisillä, katkoviivaisilla nuolilla – ovat vastavuoroisia
 ja ehdollisia, eli ne eivät osoita suoraa kausaliteettia esimerkiksi opetuksesta opiskeluun
 ja siitä oppimistuloksiin. (Hakkarainen 2007; Hakkarainen 2011; Hakkarainen ym. 2009;
 Hakkarainen & Vapalahti 2011; Vapalahti & Hakkarainen 2011, 38.) TML-mallia voidaan
 käyttää niin opintojaksojen suunnittelussa, toteutuksessa kuin arvioinnissakin. Verkko-
 kurssin arvioinnissa sitä ovat käyttäneet esimerkiksi Hakkarainen ym. (2009) ja multime-
 diamateriaalin tuottamista ja käyttöä sisältävien kurssien suunnittelussa ja arvioinnissa
 Hakkarainen ja Vapalahti (2011).

Kuvio 2. Opetus, mielekäs opiskelu ja oppiminen (TML) -malli (Vapalahti & Hakkarainen 2011, 37–38; Hakkarainen 2008, s. 26).

Teknologian opetuskäytön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin sopivaksi kehitettiin TML-mallin pohjalta faktorianalyysiä hyödyntäen kevyempi ja selkeämpi, parannettu opetus, mielekäs opiskelu ja oppiminen -malli (*model of Enhanced Teaching and*

Meaningful e-Learning, ETMeL), joka on esitetty kuviossa 3 (Ruokamo ym. 2012). Koska TML-malli on melko monimutkainen ja yksityiskohtainen, on ETMeL-mallissa ryhmitelty yhteen mielekkään oppimisprosessin piirteitä korkeakoulujen verkko-opetusta kontekstina käyttäen (mt., 337–338). ETMeL-malli koostuu kahdesta moduulista, opettajasta ja opiskelijoista. TML-malliin verrattuna opettajan toiminta on esitetty konkreettisemmin listaamalla hänen tehtävikseen yksilöllisen palautteen antaminen, selkeiden ohjeiden suunnittelu, verkkokeskustelujen tuutorointi, positiivisen opiskeluilmapiirin luonti, selkeiden tavoitteiden muotoilu ja palautteen tarjoaminen. Opiskelijoiden oppimisprosessi on tiivistetty neljään piirteeseen: joustavuuteen, konstruktivisuuteen, yhteistoiminnallisuuteen ja yksilöllisyyteen. Myös oppimistulokset on tiivistetty TML-mallin yksityiskohdaisemmasta esitystavasta kahdeksi tulokseksi: asiasisällön ymmärryksen kehittymiseen ja yksilön kriittisen ajattelun kehittymiseen. Pedagogiset mallit ja osien väliset suhteet ovat tässä pelkistetyssä mallissa jätetty esittämättä.

Kuvio 3. Parannettu opetus, mielekäs opiskelu ja oppiminen -malli (suomennettu Ruokamo ym. 2012, 385 -kuvion pohjalta).

Mielekkään oppimisen toteutumiseen vaikuttaa siis useita eri tekijöitä, joiden väliset suhteet eivät ole suoraviivaisia. Opiskelun mielekkyyteen vaikuttavien piirteiden huomiointi verkkokursseja suunniteltaessa voivat tarjota oppijoille mahdollisuuden parempien oppimistulosten saavuttamiseen. Esimerkkeinä tällaisesta mielekkään opiskelun elementtien lisäämisestä kurssiin Löfström ym. (2010, 25) mainitsevat esimerkiksi verkkokeskustelut vuorovaikutteisuuden ja aktiivisuuden lisääjinä ja oppimispäiväkirjat ja henkilökohtaiset opintosuunnitelmat reflektiivisyyttä tuomassa. Vastaavasti intentionaalisuutta eli päämäärätietoista ja tavoitteellista opiskelua voi tukea ottamalla opiskelijat mukaan oppimistavoitteiden asettamiseen, tai ainakin kannustaa heitä omien oppimistavoitteidensa tunnistamiseen kurssin tavoitteiden ja aineksen rajoissa (mt., 27).

Oppimisen kontekstuaalisuuden ja oppimisen siirtovaikutuksen välinen suhde vaatii myös huomioimista opintojaksoja suunniteltaessa. Toisaalta kontekstuaalisuuden lisääminen eli asioiden kytkeminen käytäntöön esimerkein tai jäljittelemällä tosielämän tilanteita pelien, simulaatioiden ja multimedian avulla voi parantaa oppimisen mielekkyyttä. Myös siirtovaikutusta eli transferia voidaan edistää harjoittelemalla opittua todellisissa tai simuloituissa tilanteissa. (Mt., 27–28.) Toisaalta taas liian tieto ei saa olla liian kontekstisidonnaista, jotta sen yleistettävyyks ja siirrettävyys säilyisivät (Hakkarainen 2007, 45–46).

Oppimistehtävien ja kurssin toimintatapojen lisäksi myös verkko-oppimisympäristö voi osaltaan joko tukea tai estää mielekkään oppimisen toteutumista. Verkko-oppimisympäristön interaktiivisuusaste voi aktivoida tai passivoida opiskelijoita ja heille ympäristössä tarjottu työkaluvalikoima tukea tai haitata muun muassa oppimisen intentionaalisuutta (oppimisen suunnittelun ja arvioinnin työkalut), vuorovaikutteisuutta (esimerkiksi keskustelualueet ja chatit) ja yhteistoiminnallisuutta (yhteiset työskentelyalueet). Jäsentyneet, aikaisempaa tietoa sisältävä sekä sen reflektointia tehtävien ja keskustelumahdollisuuksien kautta tukeva ympäristö edesauttaa konstruktivisuutta. Kontekstuaalisuutta taas voidaan lisätä sisällyttämällä oppimisympäristöön simulaatioita, tai hel-

pommin toteutettavana vaihtoehtona internetlinkkejä. (Nevgi & Tirri 2003, 36–37.) Kaikkiin oppimisympäristöihin ja opintojaksoihin ei kuitenkaan ole mielekästä laittaa kaikkea mahdollista käytettävissä olevaa välineistöjä ja materiaalityyppejä, sillä erilaisten tiedon yhdistely ja välinekirjon käyttäminen voivat myös kuormittaa oppijaa kognitiivisesti ja näin haitata itse asiassisällön oppimista (Löfström 2010, 33).

3 Sosiaalityön verkko-opetus ja -opiskelu

3.1 Sosiaalityön verkko-opetus ja -opiskelu

Sosiaalityön verkko-opetuksella on maailmanlaajuisesti vielä melko lyhyet juuret, mutta se yleistyy jatkuvasti (Ayala 2009; Coe Regan & Youn 2008; Cummings ym. 2015; East ym. 2014; Pardasani, Goldkind, Heyman & Cross-Denny 2011). Toistuva keskustelunaihe sosiaalityön koulutuksen piirissä on ollut se, voidaanko sosiaalityön kaltaista ihmis- ja käytännönläheistä tieteenalaa ja ammattia opettaa verkon avulla ja voidaanko verkko-opiskeluna oppia sosiaalityössä tarvittavia käytännöntaitoja kuten ihmisten kohtaamista (Collins 2008; Vernon ym. 2009). Huolta on herättänyt myös pelko inhimillisen vuorovaikutuksen vähenemisestä opiskelussa ja opiskelijoiden eristyneisyyden lisääntymisestä lähiopetuksen vähenemisen vuoksi (Ayala 2009).

Myös sosiaalityön verkko-opetuksen puolesta on esitetty argumentteja. Yksi niistä liittyy siihen, kuinka korkeakouluopetuksessa tulisi pyrkiä tarjoamaan opiskelijoille oppimisympäristöjä, joissa he saavat kokemusta asiantuntijoiden työtilanteista (Hakkarainen & Vapalahti 2011, 314). Sosiaalityössä niin maailmalla (Ahmedani ym. 2011) kuin Suomesakin (Kilpeläinen & Päykkönen 2014, 9–10) lisääntyy TVT:n käyttö ja verkossa tehtävä sosiaalityö, joten verkko-opetuksen voidaan nähdä luontevasti auttavan tähän uudenlaisen ammatillisen osaamisen tarpeeseen vastaamisessa. Oppilaitosten on pysyttävä

niin opiskelutyylien kuin sosiaalityön osaamistarpeiden kehityksessä mukana (Ahmedani ym. 2011; Ayala 2009).

Toinen sosiaalityön verkko-opetusta puoltava asia on oppimistulokset verrattaessa verkko-opetusta (ja osassa tutkimuksia myös sulautuvaa opetusta) lähiopetukseen. Cummings ym. (2015) vertailivat tuloksia verkko-opetuksena toteutetussa ja perinteisessä sosiaalityön maisterikoulutuksessa, eivätkä havainneet eroja useimmissa mitatuissa koulutuksellisissa tuloksissa. Myös York (2008) vertasi sisällöltään samankaltaisia sosiaalityön johtamisen kursseja, jotka oli toteutettu verkko-opetuksena, sulautuvana opetuksena ja lähiopetuksena. Verkko-opetuksen oppimistulokset ovat verrattavissa perinteisen opetuksen tuloksiin eikä merkittäviä eroja eri ryhmien välillä ollut.

Verkko-opetusta on käytetty parantamaan sosiaalityön koulutuksen tarjontaa maantieteellisesti syrjäisillä alueilla sekä pienillä kielialueilla. Kanadassa verkko-opetuksella on tuotu sosiaalityönkoulutusta alkuperäiskansojen keskuuteen ja näin tarjottu heille mahdollisuus kouluttautua sosiaalityöntekijöiksi. Tällä tavoin on pyritty vähentämään rakenteellista syrjintää mahdollistamalla alkuperäiskansayhteisöille mahdollisuus huolehtia omista sosiaalipalveluistaan. (Ives & Aitken 2008.) Verkko-opetuksen avulla sosiaalityön opetus saadaan myös sellaisten opiskelijoiden saataville, joilla on esimerkiksi hoiva- tai työelämävelvollisuuksien tai esimerkiksi oman vammansa vuoksi vaikeaa osallistua perinteiseen lähiopetukseen (Collins 2008; Pardasani ym. 2011, 415–416). Kansainvälisissä sosiaalityön koulutusyhteistyöhankkeissa voidaan opiskelijoille tarjota mahdollisuuksia ymmärtää eroja, syrjiviä rakenteita ja käytäntöjä sekä sosiaalisia järjestelmiä globaalissa kontekstissa (Carter-Anand & Clarke 2009; Edzen ym. 2013). Verkko-opetus mahdollistaa myös monitieteisen opetuksen toteuttamisen kustannustehokkaasti, mikä antaa opiskelijoille valmiuksia moniammatilliseen työskentelyyn heidän valmistuttuaan (Cooner 2011; Quinney Hutchings & Scammell 2008).

Erityisesti sosiaalityön asiakastyötaitojen koulutukseen verkko-opetuksen soveltuvuutta on epäilty ja kasvokkaisen kontaktin tärkeyttä korostettu (Berger, Stein & Mullin 2009; Collins 2008; Quinn & Barth 2014). Kuitenkin erityisesti sosiaalityön käytännöntaitojen opetusta tutkittaessa on havaittu, etteivät verkko-opiskelijoiden oppimistulokset olleet

heikompia kuin lähiopetuksessa opiskelleiden opiskelijoiden (Cummings ym. 2013; Siebert ym. 2006). Vaikka kasvokkaista kontaktia pidetäänkin tärkeänä osana sosiaalityön ammatillisuutta, voidaan sitä harjoitella verkko-opetuksessakin esimerkiksi videoneuvottelujen (Quinn & Barth 2014, 43) tai virtuaalimaailmojen (Reinsmith-Jones, Kibbe, Crayton & Campbell 2015) kaltaisten synkronisten teknologioiden avulla. Huolimatta ennakkoluuloista verkko-opetuksen sopivuudesta asiakastyön taitojen opetukseen, vuonna 2009 toteutetussa tutkimuksessa jo yli kolmannes Yhdysvaltojen sosiaalityön kandidaatintason koulutuksista ja neljännes maisteritason koulutuksista toteutettiin kokonaan verkossa (Vernon ym. 2009).

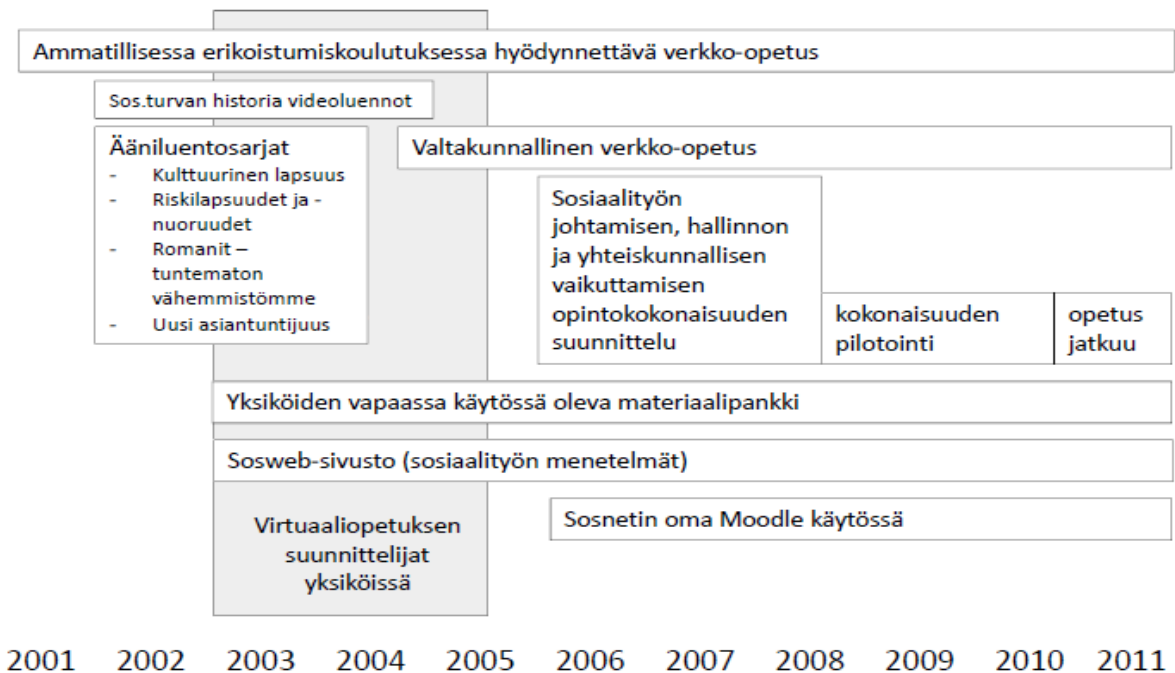
Sekä sosiaalityön verkko-opettajilla että -opiskelijoilla tulisi olla saatavilla riittävästi tukea laitteistojen ja ohjelmistojen käyttöön, jotteivat heidän voimavaransa kuluisi käytettävyysongelmien kanssa painiessa (Berger ym. 2009; Quinn & Barth 2014, 44; Waldman & Rafferty 2008). Quinn ja Barth (2014) havaitsivat yhdysvaltalaisia sosiaalityön etäopetuksena toteutettuja maisterikoulutuksia tutkiessaan, että kaikissa koulutuksissa oli käytettävissä teknistä tukea, mutta sen sijaan verkkopedagogista apua ei ollut opettajille tarjolla. Myös East ym. (2014) tarkastelivat amerikkalaisia sosiaalityön maisteriohjelmia (N = 121). Heidän haastattelemiensa dekaanien mielestä sosiaalityön oppilaitokset tukevat yksittäisiä opettajiaan ja etäopetusohjelmia kehittämään verkkopohjaisia kursseja ja opintokokonaisuuksia, mutta monissa oppilaitoksissa verkko-opetuksen kehitys riippuu yksittäisten henkilöstön jäsenten mielenkiinnosta, ilman kokonaisvaltaisempaa kehittämissuunnitelmaa.

3.2 Sosnetin valtakunnallinen verkko-opetus

Sosiaalityöntekijän pätevyysvaatimukset Suomessa on määritelty laissa sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (272/2005; 3 §) niin, että pätevyyden

voi saada vain yliopistollisilla opinnoilla. Näitä opintoja tarjoaa Suomessa kuusi yliopistoa (Helsingin, Itä-Suomen, Jyväskylän, Lapin, Tampereen ja Turun yliopistot), jotka kaikki kuuluvat Sosiaalityön valtakunnalliseen yliopistoverkoston (Sosnet).

Sosnet perustettiin vuonna 1999 tiivistämään yhteistyötä sosiaalityön koulutusta tarjoavien yliopistojen välillä (Päykkönen 2011, 9). Vuosina 2001–2006 alkoi Sosnetin verkko-opetuksen kehittäminen Suomen virtuaaliyliopiston hankerahoituksella. Hankkeen päätyttyä Sosnetin verkko-opetusyhteistyö on jatkunut edelleen. (Sosnet 2013.) Ensimmäisenä verkossa alettiin toteuttaa ammatillisen erikoistumiskoulutuksen opetusta vuodesta 2001 alkaen. Tämän lisäksi tallennettiin ääni- ja videoluentosarjoja vuosina 2001–2004. Ensimmäisten internetpohjaisten verkkokurssien opetus alkoi vuonna 2004. Ensin tarjolla oli vain yksittäisiä kursseja, mutta vuonna 2006 alkoi myös suuremman verkko-opintokokonaisuuden suunnittelu. Verkkokurssien lisäksi Sosnet on tarjonnut verkon kautta yksiköittensä vapaassa käytössä olevaa opetusmateriaalia, jota opettajat voivat hyödyntää omilla kursseillaan. (Kuvio 4.) Sosnetin verkko-opetus on siis laajentunut yksittäisistä verkkokursseista kohti kokonaisuuksia ja sulautuvassa opetuksessa hyödynnettäviä materiaaleja. (Päykkönen 2011, 9–12; Sosnet 2013, 15.)

Kuvio 4. Sosnetin valtakunnallisen verkko-opetuksen kehitys vuosina 2001–2011 (Päykkönen 2011, 12).

Verkko-opetus on järjestetty Sosnetissä vastavuoroisesti kursseja kaikkien verkoston yliopiston sosiaalityön opiskelijoille tarjoamalla, ilman erillisiä opetuspalkkioita. Kurssi-paikkojen kysyntä on ollut opiskelijoiden keskuudessa suurempaa kuin tarjolla olevien paikkojen määrä. Jotta kurssien opiskelijapaikkojen määrää voitaisiin lisätä kysyntää vastaamaan, käytetään monilla kursseilla tuutoropettajia vastuopettajan apuna. (Mt. 2011, 14–15.)

Sosnetissä on yhteistyönä edetty ensimmäisistä kokeiluista vakiintuneeseen opetustarjontaan, jolle on kysyntää opiskelijoiden keskuudessa ja joka tuottaa vuosittain 1000–2500 opintopistesuoritusta verkoston yliopistojen opiskelijoille. (Mt. 2011, 15–17.) Yliopistojen resurssien niukentuessa toiminnan suunnitelmallisuus on entistäkin tärkeämpää. Tulevaisuuden tavoitteena on tuottaa yhteisiä opintomateriaaleja sulautuvaan oppimiseen yhteisen tiedonrakentelun ja joukkoistamisen periaatteilla niin, että kehittämiseen osallistuminen on tehty helpoksi ja toimivaksi (Sosnet 2013, 15).

4 Tutkimuksen toteutus

4.1 Tutkimuksen tavoitteet

Tutkimus lähti liikkeelle tarpeesta analysoida tarkemmin vuonna 2011 keräämäni kyselyaineistoa Sosnetin verkko-opetuksesta. Kirjoitin tuolloin lähinnä aineistoa kuvailevan raportin (Päykkönen 2011), mutta aineiston tarkempi analyysi jäi resurssien puuttumisen vuoksi tekemättä. Oma työni sosiaalityön verkko-opetuksen parissa oli minulle motiivina palata tämän aineiston pariin aikuiskasvatuksen maisteriopinnoissani, ja Sosnet mahdollisti tämän myöntämällä luvan aineiston käyttämiseen pro gradu -tutkimuksessa (liite 1).

Käsittelen aineistoa mielekkään verkko-opetuksen ja -opiskelun näkökulmasta. Mielekäästä verkko-opetusta ja opiskelua tarkastelen Parannettu opetus, mielekäs opiskelu ja oppiminen -mallin (ETMeL-malli, Ruokamo ym. 2012) kautta. Analyysikehikkona käyttämäni mallin valinnassa otin huomioon aineistoni rajoitukset: koska en ollut kerännyt aineistoa alun perin mielekkään verkko-opetuksen ja -opiskelun tutkimista varten, koin aineiston riittämättömäksi ETMeL-mallia monimutkaisemman ja yksityiskohtaisemman TML-mallin (Hakkarainen 2007) käyttämiseen. Näin pelkistetympi ja yksinkertaistempi ETMeL-malli sopi paremmin käytettävissäni olevan Sosnetin verkko-opetuskyselyaineiston tarkasteluun.

Tutkimuskysymykseni on kaksiosainen:

1. Kuinka Sosnetin verkkokursseilla käytetyt opetus- ja opiskelumenetelmät ja oppimateriaalityypit mahdollistavat mielekäästä verkko-opiskelua?
2. Miten Sosnetin verkko-opetusta voitaisiin kehittää mielekkään opetuksen ja opiskelun suuntaiseksi?

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkielmani on Suomen sosiaalityön opettajille ja opiskelijoille suunnattu kyselytutkimus Sosnetin verkko-opetuksesta. Kyselytutkimusten tyypillinen käyttökohde on muun muassa tiedonkeruu ihmisten toiminnasta, mielipiteistä ja asenteista (Vehkalahti 2014, 11). Koska alkuperäisen kyselytutkimuksen (Päykkönen 2011) tavoitteena oli arvioida sekä sosiaalityön opettajien että opiskelijoiden mielipiteitä, asenteita ja kokemuksia verkko-opetuksesta ja -opiskelusta, oli kyselytutkimus luonteva valinta tähän. Lomakekyselynä toteutettu kyselytutkimus sopi myös tavoitteeseen saada suurelta joukolta sekä määrällistä, yleistettävää tietoa että avointen kysymysten avulla myös yksityiskohdittain pureutuvaa tietoa tutkimuksen kohteesta (Vehkalahti 2014, 13).

Kyselytutkimuksella on rajoituksensa, jotka tulivat vastaan tässäkin tutkimuksessa. Kyselylomakkeen suunnittelun merkitys, eli se kysytäänkö oikeita asioita oikealla tavalla, korostuu, koska kyselyn lähettämisen jälkeen ei enää voida esittää tarkentavia kysymyksiä tai auttaa vastaajaa tulkitsemaan kysymys halutulla tavalla, kuten esimerkiksi haastatteluissa voidaan tehdä (mt., 20). Vaikka Sosnetin verkko-opetuksen työvaliokunta osallistui lomakkeiden muotoiluun ja vaikka lomakkeet testasi pieni pilottivastaajien joukko ennen kyselyjen lähettämistä varsinaisille vastaajille, oli joissakin vastauksissa – jälkikäteen ajateltuna mielestäni aiheellisesti – kritisoitu joidenkin kysymysten kysymyksenasettelua. Vastauksia analysoidessa ei kuitenkaan korjauksia enää ollut tehtävissä, vaan kerätty aineisto oli käytettävä sellaisena kuin se on.

4.3 Aineisto

4.3.1 Kyselylomakkeet ja kyselyn toteutus

Tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeilla (liitteet 1–3) talvella 2011 Sosiaalityön valtakunnallisen yliopistoverkosto Sosnetin verkko-opetuksen kehittämiseksi. Laadin kyse-

lylomakkeet Sosnetin eri yliopistojen edustajista koostuvan verkko-opetuksen työvaliokunnan ohjatessa niin kyselylomakkeiden suunnittelua kuin myöhemmin raportin (Päykönen 2011) laadintaa.

Aineisto koostuu kahdesta erillisenä toteutetusta kyselystä. Ensimmäinen suunnattiin sosiaalityötä Suomessa yliopistoissa opiskeleville opiskelijoille, toinen näiden yliopistojen sosiaalityön opetushenkilöstölle. Kyselylomakkeet rakennettiin siten, että niissä oli kummankin kohderyhmän omien kysymysten lisäksi myös kaikille yhteisiä osioita. Näin mahdollistettiin kyselyaineistojen yhdistäminen yhdeksi aineistoksi, jonka sisällä pystyttiin vertailemaan opiskelijoiden ja opettajien mielipiteitä.

Aineistonkeruu tehtiin webkyselylomakkeilla, jotka dynaamisesti muuttuivat vastaajien valintojen mukaan. Opiskelijakysely toteutettiin kahdella eri lomakkeella, joista opiskelijaa pyydettiin vastaamaan jompaankumpaan: Sosnetin verkkokursseille osallistuneille opiskelijoille oli oma kyselylomakkeensa ja sellaisille opiskelijoille, jotka eivät olleet osallistuneet Sosnetin verkkokursseille, oli oma lomakkeensa. Näin Sosnetin opetukseen osallistuneilta kysyttiin laajemmin heidän kokemuksistaan niin verkko-opetuksesta ylempäänsä kuin etenkin Sosnetin opetuksesta, kun taas muilta kysyttiin heidän yleisiä mielipiteitään, kokemuksiaan ja oletuksiaan verkko-opetuksesta. Opettajille oli oma kyselylomakkeensa, jonka kysymykset soveltuvien osin mukailivat opiskelijakyselyjen kysymyksiä. Analyysivaiheessa nämä kaikki kolme kyselyaineistoa yhdistettiin yhdeksi aineistoksi.

Sosnetin verkko-opetukseen osallistuneille opiskelijoille suunnatussa kyselylomakkeessa (liite 2) oli yhteensä 32 kysymystä: 18 valintakysymystä, viisi kysymysmatriisia, viisi monivalintakysymystä ja neljä avovastauslaatikkoa, joiden lisäksi useissa valintakysymyksissä oli osassa vaihtoehtoja mahdollista tarkentaa vastaustaan tekstikentällä. Sisällöltään kyselylomakkeen ensimmäinen osio keskittyi taustatietoihin (opiskelijan yliopisto, ikä, asuinpaikan etäisyys yliopistosta, elämäntilannetta kartoittavat kysymykset, internetin käytön määrää ja monipuolisuutta mittaavat kysymykset, sekä kysymykset opiskelijan sosiaalityön opintojen vaiheesta). Toisessa osiossa tiedusteltiin, mille Sosnetin verkkokursseille opiskelija oli osallistunut, mitkä hänen motiivinsa osallistumiseen

olivat olleet, oliko hän keskeyttänyt jonkin kurssin, ja jos oli, mitkä olivat keskeyttämisen syyt. Kolmannessa osiossa opiskelijaa pyydettiin arvioimaan Sosnetin verkkokurssien ohjeistusta, oppimateriaalien asiasisältöä, laatua ja saavutettavuutta, opettajien toimintaa verkkokursseilla viiden valintakysymyksen avulla sekä omaa halukkuutta käyttää erityyppisiä oppimateriaaleja verkkokursseille kysymysmatriisin avulla. Neljännessä osiossa opiskelijaa pyydettiin arvioimaan erilaisten työskentelymenetelmien sopivuutta verkko-opiskeluun sekä liittämään eri työskentelymenetelmiin heidän mielestään niitä kuvaavia attribuutteja annetuista vaihtoehdoista. Kyselyn viidennessä ja viimeisessä osassa kerättiin opiskelijoilta mielipiteitä siitä, millaiseksi Sosnetin verkko-opetusta voitaisiin tulevaisuudessa suunnata, sekä avovastauslaatikot vapaamuotoisille ideoille Sosnetin verkko-opetuksen kehittämiseksi sekä muuhun palautteeseen Sosnetin verkko-opetukseen liittyen.

Kyselylomake opiskelijoille, jotka eivät olleet osallistuneet Sosnetin verkko-opetukseen (liite 3) mukaili Sosnetin verkko-opiskelijoiden lomaketta. Tämä lomake koostui 22 kysymyksestä, joista 11 oli valintakysymyksiä, neljä kysymysmatriiseja, neljä monivalintaa ja kolme avovastauslaatikkoa. Taustatieto-osio oli identtinen verkko-opiskelijoiden kyselyn kanssa. Toisessa osiossa kysyttiin, mistä opiskelija oli saanut tietoa Sosnetin verkkokursseista, oliko hän joskus hakenut Sosnetin verkkokurssille, miksei hän ollut opiskellut Sosnetin verkkokursseilla, sekä oliko hän opiskellut muilla verkkokursseilla. Kolmas osa koostui kahdesta kysymysmatriisista: ensimmäisessä pyydettiin arvioimaan, kuinka erilaiset työskentelymenetelmät sopivat verkko-opiskeluun, toisessa arvioitiin, kuinka halukas opiskelija olisi käyttämään erilaisia oppimateriaaleja verkkokursseilla. Neljäs osa oli identtinen verkko-opiskelijakyselyn viimeisen osan kanssa.

Sosiaalityön opettajille suunnattu kyselylomake (liite 4) koostui yhteensä 35 kysymyksestä, joista 15 oli valintakysymyksiä, viisi kysymysmatriiseja, neljä monivalintaa ja 11 avovastauslaatikkoa. Avovastauksen suhteessa suurempi määrä kuin opiskelijakyselyissä kertoi odotuksesta, että opettajat, joita lukumääräisesti oli suhteellisen pieni joukko, olisivat motivoituneita vastaamaan runsassanaisesti ja antamaan näin syvemmälle ilmiöön menevää tietoa.

Taustatieto-osiossa opettajilta kysyttiin valintakysymyksiä yliopistoa, ikäluokkaa, ensisijaista tehtävänimikettä (jolloin esimerkiksi osa-aikaisesti tai väliaikaisesti eri tehtävissä työskentelevien toivottiin valitsevan se nimike, johon he vahvimmin identifioivat itsensä) ja sosiaalityön opettaja-uran pituutta, sekä kysymysmatriisilla internetin käytön määrää ja monipuolisuutta. Valintakysymys siitä, olivat opettajat osallistuneet Sosnetin verkkokurssien suunnitteluun tai toteuttamiseen, ohjasi heidät joko osaan kaksi tai kolme.

Osassa kaksi kysyttiin monivalintakysymyksillä niiltä opettajilta, jotka eivät olleet osallistuneet Sosnetin verkkokurssien suunnitteluun tai toteuttamiseen, miksi he eivät olleet osallistuneet ja mikä voisi motivoida heitä osallistumaan. Osan lopussa oli valintakysymys, joka ohjasi vastaajat joko osioon viisi tai kuusi sen mukaan, olivatko heillä kokemusta muiden verkkokurssien suunnittelusta tai toteuttamisesta.

Kyselylomakkeen osassa kolme kysyttiin monivalinnalla, kolmella avovastauslaatikolla ja valintakysymyksellä Sosnetin kursseilla opettaneiden opettajien verkko-opetuskokemuksen määrästä ja heidän kokemastaan verkko-opettamisen työläydestä. Osassa neljä kysyttiin neljän avovastauslaatikon, kahden valintakysymyksen ja yhden monivalinnan avulla, mitä opettajat kokivat saaneensa verkko-opettamisesta, millaisia verkkopedagogisia taitoja he kokivat verkkokursseilla opettamisen vaativan, miten he suhtautuivat useamman opettajan ja/tai tuutorin yhteistyöhön verkkokursseilla, ja millaista lisätukea he olisivat kaivanneet verkko-opetukseensa. Viides osa kyselystä koostui kolmesta kysymysmatriisista eri työskentelymenetelmien sopivuudesta verkko-opiskeluun, eri työskentelymenetelmiin liitettävistä attribuuteista, sekä halukkuudesta käyttää erityyppisiä oppimateriaaleja verkkokursseilla. Avovastauksilla annettiin mahdollisuus tarkentaa sekä työskentelymenetelmä- että oppimateriaalityyppivastauksia. Osan päätti kysymys opettajan mielestä sopivasta yksilöllisen ja yhteisöllisen työskentelyn suhteesta verkkokursseilla.

Lomakkeen päättävä kuudes osassa mukaili opiskelijakyselylomakkeiden viimeisiä osia ja sisälsi Sosnetin tulevan opetuksen ideointia. Eri kurssien sopivuutta verkko-opinnoiksi

arvioitiin kysymysmatriisilla, kahden avovastauslaatikon avulla kerättiin ideoita ja palautetta verkko-opetuksen kehittämiseksi, ja valintakysymyksillä kerättiin opettajien näkemyksiä siitä, kannattaisiko jatkossa kehittää yksittäisiä kursseja vai suurempia kokonaisuuksia, opetuksessa hyödynnettävää open access -materiaalia vai perinteisiä verkkokursseja, olisiko englanninkielisille verkkokursseille tarvetta, kannattaisiko verkossa järjestää kansallisia, temaattisia tutkielmaseminaareja, ja mille opintojen tasolle verkko-opetusta erityisesti opettajien mielestä tarvittaisiin.

Kutsut osallistua kyselyyn (liitteet 5 ja 6) lähetettiin sähköpostitse Sosnetin verkko-opetuksen työvaliokunnan jäsenille, jotka edelleen toimittivat ne oman yliopistonsa sosiaalityön opiskelijoille ja opetushenkilökunnalle. Tällä menettelytavalla pyrittiin tavoittamaan kunkin yliopiston sosiaalityön opiskelijat ja opettajat mahdollisimman kattavasti, jättäen kyselykutsun välityskanavat paikallisesti ratkaistaviksi. Esimerkiksi Lapin yliopistossa opiskelijakyselyä jaettiin sekä opiskelijoiden sähköpostilistan kautta, verkko-oppimisympäristön kautta että muistuttamalla opiskelijoita kyselystä kontaktiopetuksen yhteydessä. Myös opettajakyselyn osallistumiskutsun jakotapa jäi kunkin yliopiston verkko-opetuksen työvaliokunnan jäsenen harkinnan varaan – esimerkiksi Lapin yliopistossa osallistumiskutsu lähetettiin oppiaineen henkilöstön sähköpostilistan kautta ja myöhemmin opetushenkilökuntaa vielä muistutettiin kyselystä kasvokkaisissa tapaamisissa.

4.3.2 Kerätty aineisto

Opiskelijakyselyyn tuli 210 vastausta. Näistä 210 vastauksesta 109 oli sellaisilta opiskelijoilta, jotka olivat osallistuneet Sosnetin tarjoamille verkkokursseille. Vastauksia oli sekä sosiaalityön perusopiskelijoilta, jatko-opiskelijoilta että sivuaineopintoja tekeviltä opiskelijoilta, ja opiskelijat edustivat kaikkia sosiaalityön koulutusta tarjoavia yliopistoja. Opetushenkilöstöstä vastasi 56 ihmistä, joista 33 oli toiminut opettajana tai tuutorina Sosnetin verkkokursseilla.

Tietojen esikäsittely tehtiin jo aineiston pohjalta selvitysraporttia laadittaessa keväällä 2011. Tällöin aineistosta poistettiin sellaiset vastaajat, jotka olivat vastanneet alle 25 % kysymyksistä. Yksittäisten arvojen kohdalta poistettiin selvästi virheelliset arvot (esimerkiksi vastaaja, jonka oli ilmoittanut iäkseen 180 vuotta) ja muuttujasta ja tapauksesta riippuen joko korvattiin ne muuttujan keskiluvulla tai jätettiin puuttuvaksi arvoksi. Muuttujat, jotka olivat merkityssisällöltään positiivisuus–negatiivisuus–merkityssisällöltään erisuuntaiset kuin muut, käännettiin uusiksi muuttujiksi niin, että eri muuttujien arvojen järjestykset olivat samansuuntaiset. Niistä muuttujista, joissa oli vastausvaihtona ”en osaa sanoa”, tehtiin korrelaatioiden tarkastelua varten uusi muuttuja, jossa EOS-vastaukset oli muunnettu puuttuvaksi tiedoksi.

Opiskelijakyselyn vastausprosenttia ei voida määritellä, koska ei ole tiedossa, kuinka suurelle opiskelijajoukolle kutsu osallistua kyselyyn levisi kunkin yliopiston käyttäessä kutsun jakamiseen omia väyliään. Kysely jaettiin julkisena linkkinä webkyselylomakkeeseen, eli mahdollisuutta sen kontrollointiin, kuka kyselyyn todellisuudessa vastasi, ei ollut. Vastausten määrä, 210, on samaa suuruusluokkaa kuin sosiaalityön vuosittainen sisäänotto yliopistoihin kyselyn toteuttamisen aikaan. Vastaavasti opetushenkilöstökyselyn potentiaalinen vastaajajoukko ei ole yksiselitteinen ihmisten työurien sirpaleisuuden ja roolien vaihtuvuuden vuoksi. Kaikkia Sosnetin verkkokursseilla opettaneita ihmisiä ei tavoitettu, vaan pelkästään sellaiset, jotka kyselyn toteuttamishetkellä olivat työsuhteessa johonkin Sosnet-verkoston kuuluvista yliopistoista.

Aineiston pohjalta kirjoitettu kuvaileva raportti opettajien ja opiskelijoiden kokemuksista Sosnetin verkko-opetuksesta julkaistiin syksyllä 2011 (Päykkönen 2011). Jätän tässä pro gradu -työssä kuvailematta vastaajien taustatiedot, heidän ilmoittamansa syyt verkko-opetuksen valitsemiseen tai valitsematta jättämiseen, sekä heidän mielipiteensä siitä, mitkä Sosnetin verkko-opetuksessa erityisesti ja verkko-opetuksessa ylipäänsä olivat toimivia opetuksen ja opiskelun keinoja ja materiaalityyppejä, koska kyseiset tiedot ovat luettavissa edellä mainitusta raportista. Rajaan aineiston analyysin koskemaan mielekkään verkko-opetuksen ja -opiskelun osia, edeten tulosluvussa ETMeL-mallia mukailen.

4.4 Analyysimenetelmät

Opiskelijoiden ja opettajien kyselyjen vastaukset yhdistettiin yhdeksi aineistoksi. Kyselyaineistoa analysoitiin sekä laadullisesti että määrällisesti, aloittaen laadullisesta aineistosta eli kyselyjen avovastauksista. Jokaiselle vastaajalle luotiin tunnus, joka koostui juoksevasta numerosta ja vastaajan tyypistä riippuvista alkukirjaimista: Sosnetin verkkokursseilla opskelleiden opiskelijoiden tunnukset alkoivat kirjaimella V, ei Sosnetin verkkokursseilla opskelleilla kirjaimella E, Sosnetin verkkokursseilla opettaneilla tai tuutorineilla opettajilla kirjaimilla OS, ja muilla sosiaalityön opettajilla kirjaimilla OE. Tämän tunnuksen avulla avovastaukset pystyttiin myöhemmin tarvittaessa yhdistämään oikeaan vastaajaan koko aineistossa.

Avovastaukset analysoitiin teemoittelemalla ATLAS.ti-ohjelmaa apuna käyttäen. Teemoittelu eteni pääosin teorialähtöisesti ETMeL-mallissa esiintyvien käsitteiden ilmentymiä aineistosta etsien ja koodaten, mutta lisäksi omat teemansa saivat myös ne opiskelijoiden ja opettajien vastauksissaan toistuvasti esiintyvät verkko-opetuksen ja opiskelun piirteet, jotka eivät analyysin tässä vaiheessa kytkeytyneet suoraan ETMeL-malliin.

Kvantitatiivisen aineiston analyysi aloitettiin yksittäisten muuttujien jakaumia tarkastelella, jonka jälkeen käytettiin ristiintaulukointia ja faktorianalyysiä (vrt. Ruokamo ym. 2011). Faktorianalyysin jälkeen muodostettiin summamuuttujia, joiden kautta vertailtiin eri vastaajaryhmien (opiskelijat, opettajat, ei-verkko-opetuksessa mukana olevat ja verkko-opetukseen osallistuneet) välisiä eroja suhtautumisessa erilaisiin opetus- ja opiskelumenetelmiin.

Faktorianalyysiä on monimuuttujamenetelmä, jota voidaan käyttää tiivistettäessä aineiston muuttujia pienempään määrään muuttujia. Tässä tapauksessa käytettiin eksploratiivista eli kartoittavaa faktorianalyysiä, eli analysoitavalle muuttujajoukolle ei ollut ennalta asetettuja hypoteeseja. Vastakohta eksploratiiviselle faktorianalyysille olisi ollut

konfirmatorinen faktorianalyysi. (Tähtinen, Laakkonen & Broberg 2011, 167). Faktorianaalyysi tehtiin kysymysmatriisille, jossa vastaajia pyydettiin arvioimaan miten erilaiset työskentelymenetelmät heidän mielestään verkko-opiskeluun. Arvioitavina menetelminä kysymysmatriisissa olivat verkkokeskustelu, pienryhmätyöskentely, chat, yksilökohtainen kirjallinen tehtävä, ryhmämuotoinen kirjallinen tehtävä, essee, kirjallisuuteen perehtyminen, videoluennot, äänitallenneluennot, muut video- ja äänitallenteet, wiki, blogi, kotitentti, oppimispäiväkirja sekä kyselyt ja tentit ja asteikkona viisiportainen asteikko ääripäinään ”sopii hyvin” ja ”sopii huonosti”. Analyysiä varten vaihtoehto ”en osaa sanoa” koodattiin puuttuvaksi arvoksi. Muuttujien frekvenssijakauman tarkastamisen jälkeen faktorianaalyysin ulkopuolelle jätettiin vastanneille vieraimmat chat, wiki, blogi ja kotitentti, joissa puuttuvien arvojen osuus vastauksista oli yli 20 %. Vastaavalla faktorianaalyysillä testattiin myös oppimateriaalityyppejä koskevan kysymysmatriisin (kysymys ”Kuinka halukas olisit käyttämään seuraavantyyppisiä oppimateriaaleja verkkokursseilla”) muuttujia, mutta tästä muuttujajoukosta ei löytynyt sisällöllisesti järkevältä vaikuttavia faktoreita.

Faktorointimenetelmäksi valittiin pääakselimenetelmä (principal axis factoring) suorakulmaisella rotaatiolla (varimax). Samanlaista ratkaisua käyttivät aineistonsa analyysissä myös Nevgi ja Tirri (2003, 62). Faktorianaalyysin tuloksena oli kolme faktoria (taulukko 1), joiden selitysosuudet olivat 34 %, 20 % ja 14 %. Faktorit nimettiin sen mukaan, minkä tyyppistä työskentelyä niissä olevat muuttujat edustivat yksilöllisiksi työskentelymenetelmiksi, av-materiaalista opiskeluksi ja yhteistoiminnallisiksi työskentelymenetelmiksi.

Faktorianaalyysin pohjalta muodostettiin löydettyjen faktorien mukaan nimetyt summamuuttujat. Ensin arvioitiin summamuuttujien reliabiliteettia laskemalla kunkin suunnitellun summamuuttujan Cronbachin alfa, jonka avulla arvioitiin summamuuttujan osien sisäistä homogeenisyyttä (Tähtinen ym. 2011, 53). Yksilölliset työskentelymenetelmät -faktorin Cronbachin alfa -arvo oli 0,80, yhteistoiminnalliset työskentelymenetelmät -faktorin 0,74 ja av-materiaalista opiskelun 0,883.

Taulukko 1. Faktorianalyysi työskentelymenetelmille.

Työskentelymenetelmät verkko-opiskelussa	Faktori		
	Yksilölliset työskentelymenetelmät	Av-materiaalista opiskelu	Yhteistoiminnalliset työskentelymenetelmät
Verkkokeskustelun sopivuus			,524
Pienryhmätyöskentelyn sopivuus			,893
Yksilökohtaisen kirjallisen tehtävän sopivuus	,669		
Ryhmämuotoisen kirjallisen tehtävän sopivuus			,729
Esseen sopivuus	,758		
Kirjallisuuteen perehtymisen sopivuus	,670		
Videoluentojen sopivuus		,747	
Äänitallenneluentojen sopivuus		,849	
Muiden video- ja äänitallenteiden sopivuus		,896	
Oppimispäiväkirjan sopivuus	,735		
Kyselyjen ja testien sopivuus	,578		
Ominaisarvo	3,70	2.25	1.55
Selitysosuus	30,4 %	16,8 %	11,0 %
Extraction Method: Principal Axis Factoring, rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.			

Kysymyslomakkeissa olleen monivalintamatriisin muuttujista tehtiin monivastausmuuttuja (multiple response analysis, Leskinen & Ruotsalainen 2005). Näitä multiresponse-muuttujan arvoja käytettiin vertailtaessa kuinka opettajien ja opiskelijoiden vastaukset eri työskentelymenetelmiä kuvaavista ominaisuuksista poikkesivat toisistaan, niiden

ominaisuuksien osalta jotka olivat yhdistettävissä mielekkääseen verkko-opetukseen ja opiskeluun ("ymmärtämistä auttava", "oppimista syventävä", "yhdessä oppimista tukeva").

Aineiston analyysi ja tulosten raportointi jäsennettiin ETMeL-mallin mukaisesti, tarkastellen mallin osia sekä opiskelijoiden että opettajien vastausten kautta. Opettaja-osa ETMeL-mallista sisältää yksilöllisen palautteenannon, selkeän ohjeistuksen suunnittelun, verkkokeskustelujen tuutoroinnin, positiivisen opiskeluilmapiirin luonnin, selkeiden kurssitavoitteiden muotoilun ja palautteenannon. Opiskelijoiden osa mallista taas jakautuu opiskeluprosesseihin (joiden piirteitä ovat joustavuus, konstruktivisuus, yhteistoinnallisuus, yksilöllisyys) ja oppimistuloksiin, jotka jakautuvat asiasisällön ymmärryksen kehittämiseen ja oman kriittisen ajattelun kehittämiseen.

Koska tutkimuksen tavoitteena on tarkastella mielekästä verkko-opetusta ja opiskelua, ei oppimista, jää ETMeL-mallin oppimisen tulokset-osio analyysin ulkopuolelle. Toinen perustelu tähän rajaukseen on se, että kyselylomakkeet olivat alun perin suunniteltu Sosnetin verkko-opetuksen ja opiskelun arviointiin, eikä niissäkään kysytty oppimistuloksista.

4.5 Tutkimuksen arviointi

4.5.1 Luotettavuus

Tutkimusaineisto on suhteellisen laaja ja vastaajat edustavat Suomessa sosiaalityön verkko-opetusta tarjoavien yliopistojen opiskelijoita ja opettajia melko tasaisesti eri yliopistojen opiskelija- ja opetushenkilöstön määriin suhteutettuna. Tutkimus toteutettiin Lapin yliopistossa, mikä on voinut vaikuttaa siihen, että opettajille suunnatussa kyselyssä Lapin yliopiston henkilökunta on hieman yliedustettuna kaikkien yliopistojen sosiaalityön opetushenkilöstön määriin nähden.

Vaikka kysely suunnattiin sekä verkko-opiskeluja ja -opetusta kokeilleille että kokeilemattomille opiskelijoille ja opettajille, voidaan olettaa, että vastanneissa on keskivertoa enemmän tieto- ja viestintäteknikkaan ja verkko-opiskeluun positiivisesti suhtautuvia henkilöitä. Aineisto kerättiin web-pohjaisella kyselylomakkeella ja aineistonkeruupyynnöt lähetettiin sähköpostitse, joka todennäköisesti aiheutti osallistujien valikoitumista niin, että kaikkein negatiivisimmin tietokoneiden ja internetin käyttöön suhtautuvat eivät vastanneet kyselyyn ollenkaan. Kyselyn toteuttaminen pelkäästään suomenkielisenä rajasi vastaajista pois vaihto-opiskelijat ja ne ruotsinkieliset sosiaalityön opiskelijat, jotka eivät halunneet vastata suomeksi. (Päykkönen 2011, 8.)

Tutkimusta voidaan pitää kokonaistutkimuksena, koska vastaamismahdollisuus annettiin kaikille tutkimuksen hetkellä Suomessa sosiaalityötä yliopistoissa opiskeleville ja opettaville ihmisille. Vastaajien määrä opiskelijoiden osalta jäi kuitenkin vaatimattomaksi, joten näiden tiedonkeruussa jääneiden aukkojen vuoksi ei tulosten voida sanoa edustavan täysin perusjoukkoa (eli kaikkia Suomen sosiaalityön opiskelijoita ja opettajia). Tutkimusaineisto ei siis ole edustava otos, koska vastaajat valikoituivat sen mukaan, ketkä osallistumiskutsun saaneista päättivät vastata. Koska osallistumiskutsun saaneiden lukumäärä ei ole selvillä, ei tutkimuksen luotettavuutta voida arvioida vastausprosentin avulla. (Vehkalahti 2014, 45.)

Kyselyaineisto kerättiin vuonna 2011, mutta analysoitiin vasta vuonna 2015. Neljä vuotta on verkko-opetuksessa melko pitkä aika, ja tutkittu Sosnetin verkko-opetus on sinä aikana jatkanut kehitystään ja muotoutumistaan. Tutkimuksessa pyritään kuitenkin tarkastelemaan Sosnetin verkko-opetusta mielekkään oppimisen teorian kautta Sosnetin verkko-opetusta ja -opiskelua yleisemmällä tasolla tarkastellen, ei niinkään aineistonkeruun aikaisia verkkokursseja kehittämään pyrkien.

Tutkimuksen validiteettia eli sitä, mitataanko tutkimuksessa sitä, mitä on tarkoituskin (Vehkalahti 2014, 41) heikentää se, ettei aineistoa kerätty mielekkään verkko-opetuksen ja -opiskelun tarkastelua varten – mikäli teoreettinen viitekehys olisi ollut selvillä ennen aineiston keruuta, olisin rakentanut kyselylomakkeet osin eri tavalla. Toinen lomakkeiden sisältöön ja näin aineiston käyttökelpoisuuteen tässä tutkimuksessa vaikuttanut

seikka oli, että kyselylomakkeiden laatimiseen osallistui kommentoimalla ja ohjaamalla koko Sosnetin verkko-opetuksen työvaliokunta, jolloin lomakkeista tuli kompromissiratkaisu useiden erilaisten mielipiteiden ristivaikutuksessa.

4.5.2 Eettisyys

Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista ja tutkimusaineisto kerättiin vastaajien anonymiteettiä säilyttäen. Kyselylomakkeiden suunnittelussa pyrittiin vähentämään vastaajien tunnistettavuutta poistamalla tälle tutkimukselle epäolennaisina nähtyjä demografisia kysymyksiä kuten vastaajan sukupuoli (valtaosa sosiaalityön opiskelijoista ja henkilöstöstä on naisia, joten miehet olisivat helposti yksilöitävissä vastaustensa perusteella). Opettajien kyselyssä ikä kysyttiin valmiiksi luokiteltuna samasta syystä: tarkan iän perusteella vastaajat olisi pystytty tunnistamaan analyysivaiheessa. Aineistolainauksia analysoitaessa vastaajat yksilöitiin tunnuksin, joita käytettiin myös tulosten raportoinnissa, jottei yksittäisiä vastaajia voitaisi tunnistaa iän, yliopiston, opintojen vaiheen tai opetusuran pituuden ja vastaavien tietojen perusteella. Alkuperäinen tutkimusaineisto säilytetään suojatulla verkkolevyllä Lapin yliopiston palvelimella.

Aineistonkeruun yhteydessä ei vastaajille suoraan kerrottu, että aineistoa tullaan käyttämään myös pro gradu -työhön. Opinnäytetyö voidaan kuitenkin laskea osaksi tutkimus- ja kehitystyötä, jota varten aineisto kerättiin, jolloin aineistoa pystytään käyttämään vaikka osallistujilta ei suoraa suostumista tähän nimenomaiseen opinnäytteeseen olekaan. Alkuperäisen arviointiraportin teettänyt organisaatio, Sosnet, on antanut suostumuksen tutkimusaineiston käyttöön tässä pro gradu -tutkielmassa.

5 Sosnetin verkkokurssit mielekkään verkko-opiskelun mahdollistajina

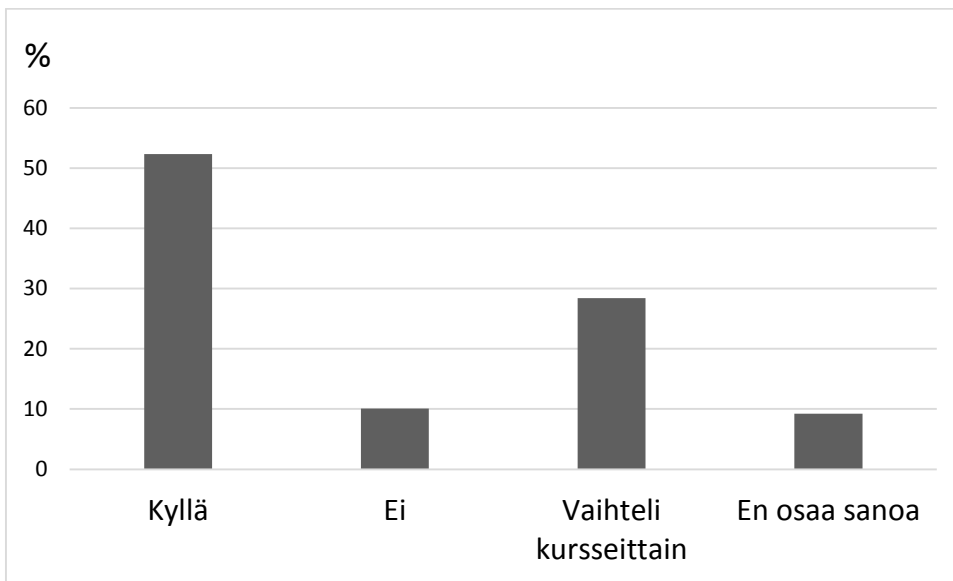
Tarkastelen tässä luvussa Sosnetin verkkokursseilla käytettyjä opetus- ja opiskelumene-
telmiä sekä oppimateriaalityyppejä mielekkään verkko-opiskelun mahdollistamisen nä-
kökulmasta. Käytän tarkastelun lähtökohtana ETMeL-mallin mukaista jaottelua, jättäen
kuitenkin pois ne mallin osat, joita aineistossa ei ilmennyt. Olen myös yhdistellyt alalu-
vuissa mallin eri osia sen mukaan, kuinka toisiinsa linkittyneinä asiat ovat aineistossa
esiintyneet.

Eniten painoarvoa analyysissä olen antanut niille teemoille, jotka saivat avovastauksien
teemoittelussa eniten lainauksia: opettajien antamalle palautteelle, ohjeistuksen ja
kurssin tavoitteiden selkeydelle, opiskelun joustavuudelle, sekä yhteistoiminnallisuuden
ja yksilöllisen opiskelun väliselle jännitteiselle suhteelle. ETMeL-mallissa ei sen edeltä-
jästä, TML-mallista poiketen, ole suoranaisesti omaa kohtaa keskustelumuotoisuudelle
opiskelijoiden kokemana, vain opettajan toimintana ”tuutoroi verkkokeskusteluja”.
Olen tässä luvussa sisällyttänyt keskustelumuotoista opiskelua koskevia tuloksia osin yh-
teistoiminnallisuuden, osin konstruktivististen oppimisprosessien yhteyteen riippuen
siitä, missä yhteydessä ne ovat vastauksissa esiintyneet. Opettajien verkkokeskustelui-
den ohjeistamista ja ohjaamista koskevat kommentit olen sen sijaan käsitellyt palaut-
teen annon ja selkeiden ohjeistusten yhteydessä.

5.1 Opettajien antama palaute

ETMeL-mallissa opettajien toiminnaksi on eritelty sekä ”antaa yksilöllistä palautetta”
että ”tarjoaa palautetta”. Käsittelen tässä luvussa sekä yksilöllisen palautteen antoa että
yleensä palautteen tarjoamista opiskelijoille verkkokurssilla yhdessä, koska aineistosta
ei monin paikoin käynyt ilmi, kumpaa vaiko molempia edellä mainittuja palautteen muo-
toja vastaajat olivat tarkoittaneet.

Palautteen tarjoaminen kurssin aikana näkyy opiskelijoille opettajien aktiivisena osallisuutena ja läsnäolona verkkokurssilla. Opiskelijoita kysyttiin heidän kokemuksiaan opettajien läsnäolosta ja osallistumisesta verkkokursseilla kysymyksellä ”Olivatko opettajat mielestäsi riittävän aktiivisesti mukana verkkokursseilla?” Vastanneista opiskelijoita vain hieman yli puolet, 52 %, arvioi opettajien aktiivisuuden riittävää, kun taas 10 % piti sitä riittämättömänä ja 28 % oli kokenut sen riittämättömäksi osalla kursseista (kuvio 5).

Kuvio 5. Olivatko opettajat opiskelijoiden mielestä riittävän aktiivisesti mukana verkkokursseilla.

Palautteen saaminen opettajilta tai pikemminkin opettajien palautteen puuttuminen kirvoittivat opiskelijoilta runsaasti vastauksia sekä kyselylomakkeen lopun avovastauksessa ”Muuta palautetta tai terveisiä Sosnetin verkko-opetukseen liittyen” että Työskentelymenetelmät-osion avovastauksessa ”Millaisia työskentelymenetelmiä toivoisit lisää verkkokursseille”.

Yhdessäkään vastauksessa ei koettu opettajien antaneen palautetta turhan runsaasti tai osallistuneen opiskelijoiden verkko-opiskelun ohjaamiseen liikaa. Sen sijaan pettymystä

herätti opettajien ja tuutoreiden läsnäolon puuttuminen, tunne opiskelijoiden keskenään jättämisestä. Negatiivisia tunteita opiskelijoissa herätti myös ennako-odotusten täyttymättä jääminen tai suoranainen annettujen lupauksen pettäminen.

Ainakin [kurssin nimi poistettu] -kurssilla annettiin vähän turhalta tuntuvia lupauksia siitä, että asiantuntijat keskustelisivat kurssilaisten kanssa. Oman ryhmäni tekstejä ei kommentoitu lainkaan ja tuli vähän sellainen olo, että he eivät kovinkaan intensiivisesti osallistuneet kurssille. (V73)

Opiskelijat toivoivat opettajien sekä antavan palautetta ja arvioita omista ja kurssitovereiden tuotoksista, että antavan palautetta opiskelijoiden käyttäytymisestä verkkokursseilla. Erityisesti toiminnan ohjaamista ja ”kurinpitoa” kaivattiin asiallisen toiminnan ylläpitämiseen ja työn oikeudenmukaiseen jakamiseen kursseilla, niin opiskelijoiden kesken ryhmätyöskentelyssä, kuin moniopettajaisella kurssilla opettajien kesken. Opettajien toivottiin palautteenannon kautta ylläpitävän positiivista opiskeluilmapiiriä – yhtä ETMeL-mallin mukaista mielekkään opiskelun ja oppimisen osatekijää.

*[Vastaus kysymykseen ”Millaisia työskentelymenetelmiä toivoisit lisää verkkokurssille?”]
opettajien palautetta, osallistumista, kyselevää reflektointia osallistumista opettajilta ja opiskelijoilta – ohjattua verkkokeskustelua, asiattomaan keskusteluun puuttumista yksilötasolla (ei ryhmätasolla, jos kyseessä on vain yksi ihminen) mutta kuitenkin niin, että ryhmä tietää, että asiaan on puututtu. Asiattomuus vähentää opiskelumotivaatiota ja heikentää ryhmän tehokkuutta ja oppimista sekä kykyä hyväksyä kyseinen asiattomuuksien puhuja samanarvoisena kuin muut ryhmän jäsenet. (V69)*

Opettajien antamalla palautteella koettiin olevan paitsi opiskelijoiden toimintaa ohjaava ja opiskeluilmapiiriä ylläpitävää vaikutus, sen nähtiin myös varmistavan oppimisen sisällöllistä tarkoituksenmukaisuutta. Vaikka sekä opiskelijat että etenkin opettajat arvostivat vastauksissa opiskelijoiden mahdollisuutta oppia toinen toistensa kokemuksista ja osaamisesta esiintyi opiskelijoiden vastauksissa epäilyä kanssaopiskelijoiden tuottamien opiskelumateriaalien oikeellisuudesta, sekä harmia itseä huomattavasti vähemmän kurssiin panostavan opiskelijoiden haittavasta vaikutuksesta koko ryhmän oppimiseen. Opettajien toivottiin omalla ammattitaidollaan ja asiaosaamisellaan varmistavan,

että opiskelijat opiskelivat ja tarjosivat toisilleen olennaista, oikein ymmärrettyä ja oppimistavoitteille keskeistä tietoa.

Verkko-opetuksessa tulisi opettajan hyödyntää palautteen antamista esimerkiksi siitä, mikä ryhmän esittämässä pohdinnassa oleellista ja mitä keskeistä tulisi lisätä. Annetusta lähdemateriaalista oleellisten asioiden löytämisestä tulee huolehtia eikä jättää liikaa opiskelijan oman tiedonetsimisen varaan. (V64)

Opettajat kokivat palautteen antamisen ja oman läsnäolonsa ilmentämisen sekä vaativaksi verkko-opiskelussa käytetyn kirjallisen viestinnän vuoksi, että aikaa vieväksi ja kuormittavaksi tehtäväksi. Kuten yksi opettajista totesikin, verkossa läsnäolon osoittamista tarvitaan opettajalta enemmän kuin perinteisessä kontaktiopetuksessa. Verkko-ympäristössä ei riitä, että opettaja käy verkko-oppimisympäristössä tarkkailemassa opiskelijoiden työskentelyä, ellei hän jätä sinne kirjoittamalla ja kommentoimalla jälkeä käynneistään – opiskelijathan eivät voi nähdä häntä samalla tavoin kuin näkisivät, jos hän kiertelisi luokahuoneessa ryhmien työskentelyä seuraamassa.

Olen ymmärtänyt, että verkkokurssit ovat opiskelijalle ja myös opettajalle vaativia. Ne edellyttävät aivan erilaista sitoutumista ja poissaolo huomataan melko pian vrt. kontaktiopetus, jossa tavataan esimerkiksi kerran viikossa. (OS236)

Usea opettaja toi esiin kirjoitetun palautteen antamisen haasteellisuuden. Visuaalisten vihjeiden puuttuminen kirjoitetussa viestinnässä altistaa viestin väärintulkinnalle. Kun lisäksi vielä kirjoitettu viesti jää pitkäksi aikaa opiskelijoiden uudelleen luettavaksi toisin kuin suullisesti esitetty kommentti, on palautteen muotoiluun kiinnitettävä huomiota väärinymmärrysten välttämiseksi.

Ei-kasvokkainen viestintä on oma lajinsa. Tekstejä tulkitaan puhetta herkemmin 'vinoon'. Tämä on huomioitava opetuksessa/ohjauksessa. (OS266)

Vaikka palautteen antamisesta siis ei kyselylomakkeissa kysytty kuin yhdessä kysymyk-

sessä, sai palaute tai pikemminkin sen puuttuminen useita mainintoja kyselyn avovastauksissa. Opiskelijoiden halu tuntea opettajien olevan läsnä verkkokursseilla ja saada enemmän palautetta yhteneväinen aiempien mielekkään verkko-opetuksen ja -opiskelun tutkimustulosten kanssa (esim. Hakkarainen ym. 2009, 27; Nevgi & Tirri 2003). Opettajilta ei heidän kyselylomakkeessaan kysytty ollenkaan palautteen antamiseen tai verkkokurssilla läsnäolon ilmentämiseen liittyviä kysymyksiä, mutta silti heistä moni nosti nämä aiheet esille avovastauksissaan. Sekä opettajat että opiskelijat jakoivat harmin tunteen niiden opettajien toimintaa kohtaan, jotka ”jättivät opiskelijat oman onnensa nojaan” verkkokurssilla.

5.2 Selkeät ohjeistukset ja kurssitavoitteet

Kurssien suunnittelun osalta ETMeL-malli asettaa opettajien tehtäväksi selkeiden ohjeistusten suunnittelun sekä selkeiden kurssitavoitteiden muotoilun. Kyselylomakkeissa oli näitä teemoja koskevia kysymyksiä vain yksi: ”Olivatko kurssien suoritusohjeet riittävän selkeät?”, jossa negatiivisesti vastanneet pystyivät tarkentamaan vastaustaan ”Ei. Missä oli epäselvyyttä?” -avovastauksella. Opettajien kyselylomakkeessa ei ohjeistusta ja tavoitteiden asettamista käsitelty ollenkaan. Tästä huolimatta sekä opettajilta että opiskelijoilta tuli useita avovastauksia ohjeistukseen ja kurssitavoitteisiin liittyen lomakkeiden lopussa olevien yleisten avovastauksen kautta. Koska vastauksissa ohjeistus ja kurssitavoitteet esiintyivät osin yhteen nivoutuneina, käsittelemme ne tässä luvussa myös yhtäaikaista.

Yleisesti ottaen opiskelijat olivat tyytyväisiä kurssien ohjeistuksen tasoon. 80 % piti suoritusohjeita selkeinä, 15 % oli eri mieltä, ja 5 % ei osannut sanoa. Kysymyksenasettelu tosin ei antanut opiskelijoille mahdollisuutta ilmaista kantaansa yksiselitteisesti niissä tilanteissa, joissa he olivat opiskelleet usealla kurssilla ja heidän kokemansa ohjeistuksen taso vaihteli eri kursseilla.

Kurssien suunnittelu ja tavoitteiden selkeä esittäminen jo ennen kurssin alkua vaikuttavat paitsi opiskelijoiden oppimistavoitteiden toteutumiseen, myös kurssin keskeyttäneiden määrään. Avovastauksia kysymykseen ”Mikäli olet jättänyt Sosnetin verkkokurssin kesken, mitkä olivat siihen liittyvät keskeiset syyt?” tuli 17 opiskelijalta. Kurssien liian tiukka aikataulut ja/tai opiskelijan oma liian kiireinen aikataulu olivat yleisin keskeyttämisen syy kuudella maininnalla, mutta toiseksi eniten mainintoja riittämätön ohjeistus (neljä mainintaa). Kolme opiskelijaa oli ilmoittautunut kurssille siinä luulossa, että saisi siitä korvaavuuden oman yliopistonsa pakollisiin sosiaalityön opintoihin. Kaksi vastanneista koki kurssin muutoin pettäneen heidän sille asettamansa ennako-odotukset.

Kurssitavoitteet, suoritusmuodot ja kurssista saatavat yliopistokohtaiset korvaavuudet tulisi siis olla selkeästi esitettyinä jo siinä vaiheessa, kun opiskelija harkitsee eri opiskeluvaihtoehtoja ja suunnittelee kurssille ilmoittautumista. Tämä voisi pienentää kyselyssä vahvasti esille tullutta liian vähäisten kurssipaikkojen ongelmaa ja saada opiskelijat ohjautumaan paremmin heidän tarpeitaan vastaaville verkkokursseille. Useat niistä vastanneista, jotka olisivat halunneet opiskella verkkokurssilla lähiopiskelun estävän elämäntilanteensa vuoksi, harmittelivat sitä, etteivät pystyneet viemään opintojaan eteenpäin verkkokursseillakaan, koska heille sopivia vaihtoehtoja ei ollut saatavilla.

Enemmän tietoa aiheesta, mitä kurssit käytännössä vaativat. Korvaavuuksien kehittäminen tenttikirjojen sijaan luentoja korvaaviksi. (E132)

Vaikka tiukat aikataulut ja opiskelijoiden verkkokurssiin käytettävissä olevan ajan niukkuus olivat eniten mainintoja saanut keskeyttämissyy, koettiin selkeä ja sopivan tiukka aikataulu opiskelua edistäväksi asiaksi. Verkko-opiskelulla haettiin joustavuutta opintoihin, mutta väljä aikataulut ja itseohjautuvuutta vaativa ohjeistus eivät sovi kaikille opiskelijoille. Yhteinen tavoite ja kurssin opiskelusuunnitelmasta kiinni pitäminen rytmittivät opiskelua ja auttoivat tekemään tehtävät määräpäiviin mennessä.

Kurssien aikatauluttaminen (esim. 1 tehtävä/vko) auttaa siinä, että suoritus tulee tehtyä. Työmäärä ehkä vähäisempi kuin kontaktikursseissa, toki silloin vaatii, että verkkokurssi on mielekkäästi toteutettu. (V13)

Kurssin suorittaminen on aikataulutettu, mutta ajankohta päivittäin ei ole määrätty vaan voi oman aikataulun mukaan osallistua päivittäin. Kurssi tulee suoritettua kun on selvä loppumisajankohta. (V21)

Yhteinen aikataulu ja suoritusohjeistus kurssilla tuottivat ongelmia silloin, kun kaikki eivät sitoutuneet niihin. Etenkin yhteistoiminnallisuutta edellyttävissä tehtävissä myöhästelevät opiskelijat kuormittivat sekä opiskelutovereitaan että opettajia, joiden toivottiin puuttuvan suoritusohjeita noudattamatta jättävien opiskelijoiden toimintaan. Opiskelijoiden lisäksi myös opettajilla oli joillakin kursseilla ollut ongelmia aikatauluissa pysymisen ja opettajakollegan oman sovitun opetusvastuunsa laiminlyönnin kanssa.

*[Vastauksena kysymykseen "Mitä hankaluuksia tai yhteensovittamisongelmia useamman opettajan ja/tai tuutorin toiminnasta verkkokursseilla on ollut?"]
arvioinnin yhdenmukaisuus, yhteiset säännöt, joita tulee kaikkien noudattaa (sitoutuminen samanlaiseen työskentelyyn) (OS218)*

Kursseilta toivottiin selkeitä, yksiselitteisiä ohjeistuksia. Etenkin monimutkaisempia ongelmanratkaisukykyjä vaativissa tehtävissä tai huonosti ohjeistetuilla kursseilla opettajien tukea ja opastusta tarvitaan (Hakkarainen 2007, 30). Onnistunut ohjeistus ja selkeästi esitetyt kurssitavoitteet ovat siis sekä opettajien että opiskelijoiden etu, säästäten kummaltakin osapuolelta aikaa ja energiaa itse opiskeluun ja opettamiseen suunnattavaksi sen sijaan, että aika kuluisi sen selvittämiseen, mitä on tavoitteena tehdä.

Toivoisin, että verkko-opintojen sisältöihin kiinnitettäisiin todella huomiota. Toivon myös, että verkkoympäristöt suunniteltaisiin toimiviksi, sillä tällä hetkellä ne ovat joiltakin osin erittäin epätoimivat. Myös verkko-opintojen rakenteeseen olisi syytä kiinnittää suurta huomiota. Lisäksi verkko-opetusta olisi syytä selkeyttää siten, että yhden kurssin suoritusmuodot olisivat selkeät eikä kurssiin liittyisi liian monta erilaista suoritusmuotoa. Verkkokurssien hyödyt menetetään, jos kurssien suoritusmuodoista tulee niin hankalia, että kurssiin tutustuminen ja suoritusmuotojen sisäistäminen vie ensin tuntikausia, sen jälkeen pakolliset keskustelut ym. kurssin hajauttaminen vie suhteettoman paljon aikaa. Kursseissa kannattaisi keskittyä "oikeaan tekemiseen", eli esimerkiksi ytimekkäisiin välitehtäviin, joissa opiskelija joutuisi pohtimaan ja soveltamaan asioita. (V5)

Selkeäkään ohjeistus ei kuitenkaan auta, ellei ohjeisiin perehdytä tai ellei opiskelija sitoudu kurssin tavoitteisiin. Vaikka epäselvät ohjeet lisäävät opettajien työmäärää, on vaikea saada ohjeistusta niin toimivaksi, että kaikki opiskelijat löytäisivät ne, tutustuisivat niihin ja noudattaisivat niitä kurssilla opiskelun ajan.

[Vastauksena kysymykseen "Mitkä seikat vaikuttavat mielestäsi verkkokurssien työmäärään?]

Esimerkiksi se, onko opiskelijoissa mukana sellaisia, jotka eivät osaa lukea ohjeita, minkä takia tulee sähköpostikyselyjä opettajille tai jos opiskelijoissa on mukana vapaamatkustajia, joita pitää olla muistuttamassa jatkuvasti tehtävien tekemättömyydestä. (OS262)

5.3 Opiskelu- ja opetusmenetelmät

ETMeL-malli ei ota kantaa opiskelu- ja opetusmenetelmiin suoraan, vaan niiden avulla saavutettavien opiskeluprosessien oppimistulosten laatuun. Opiskelijoiden prosessien tulisi olla joustavia, konstruktivisia, yhteistoiminnallisia ja yksilöllisiä, ja johtaa sekä asiassällön ymmärryksen että kriittisen ajattelun kehittymiseen (Ruokamo ym. 2012, 385). Yhteistoiminnallisuus, yksilöllisyys ja näiden kahden tekijän välinen suhde sekä niiden yhteys opiskelun joustavuuteen puhuttivat opiskelijoita avovastauksissa runsaasti, vaikka niistä ei ollutkaan yhtään kysymystä opiskelijoiden kyselylomakkeissa.

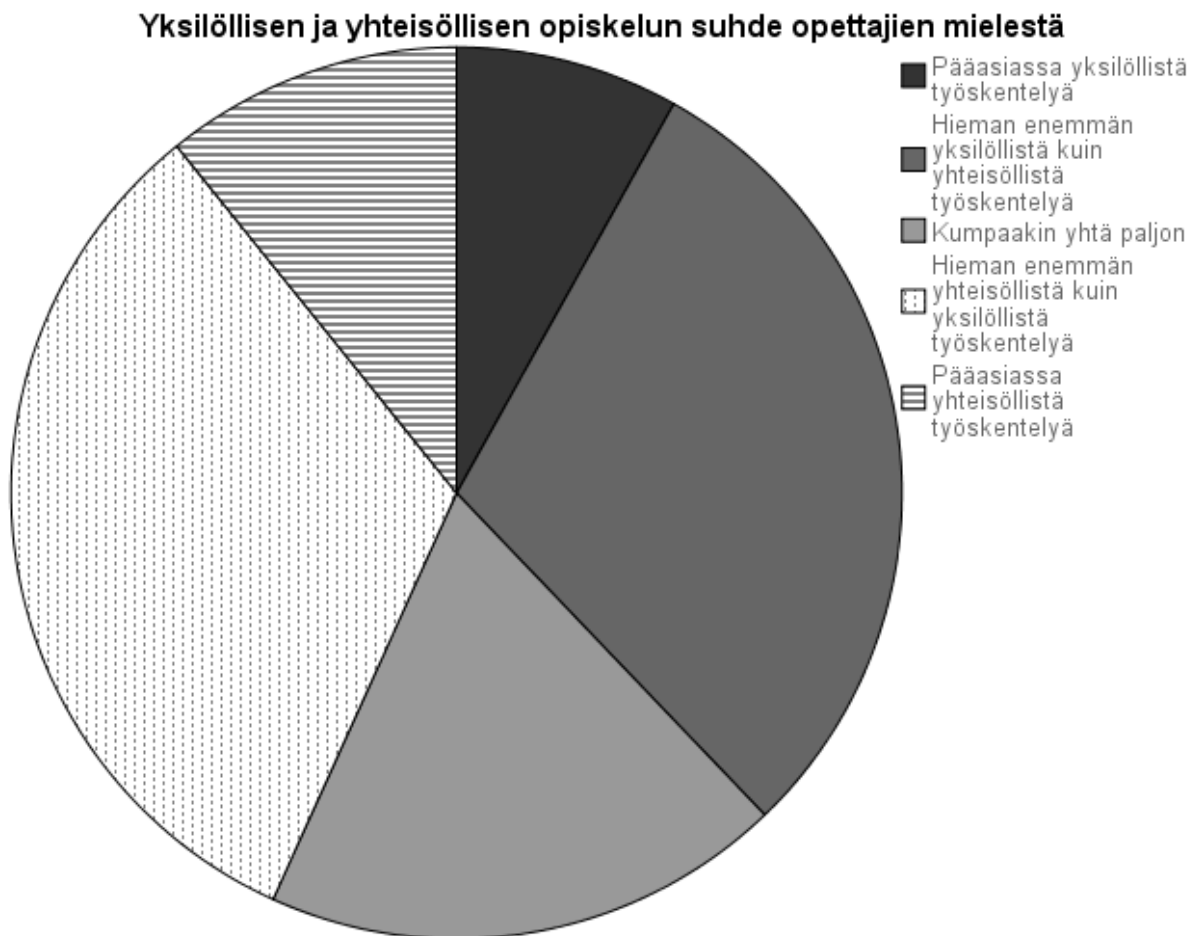
Olen nostanut erikseen tarkasteltavaksi omaan alalukuunsa myös verkkokeskustelut, vaikka keskustelumuotoisuus ei suoraan ETMeL-mallin osa olekaan. ETMeL-mallia edeltäneessä TML-mallissa keskustelumuotoisuus oli yksi mielekkään opiskelun osatekijä (esim. Hakkarainen 2008, s. 26). Vaikka verkkokeskustelut osaltaan liittyvät yhteistoiminnallisuuteen, niiden erillistä käsittelyä puolustaa verkkokeskustelujen lähes oletusarvoinen asema verkkokursseilla, ja sekä opiskelijoiden että opettajien esittämät, osin

keskenään ristiriitaiset mielipiteet verkkokeskustelujen tarkoituksenmukaisuudesta. Käsitellen verkkokeskustelujen yhteydessä myös konstruktivistista opiskelua, koska aiheisossa olevat konstruktivisuuteen viittaavat maininnat esiintyivät kaikki verkkokeskustelujen yhteydessä.

5.3.1 Yhteistoiminnallisuus, yksilöllisyys ja joustavuus

Yhteistoiminnallisuus, yksilöllisyys ja joustavuus puhuttivat runsaasti vastaajia. Yhteistoiminnallisuutta sekä arvostettiin että arvosteltiin, jälkimmäistä etenkin joustavuuden vähentäjänä opinnoissa. Sama on havaittu aiemmissakin tutkimuksissa: yhteistoiminnallisuuden painottaminen verkko-opetuksessa voi vähentää opiskelun yksilöllisyyttä ja itseohjautuvuutta (esim. Hakkarainen ym. 2009, 28) ja sitä kautta joustavuutta.

Opettajilta kysyttiin yhteistoiminnallisesta ja yksilöllisestä opiskelusta suoraan valintakysymyksellä ”Mikä sinusta on sopiva suhde yksilölliselle ja yhteisölliselle (yhdessä muiden kurssilaisten kanssa tehtävälle) työskentelylle?”. Opettajat suosivat hieman enemmän yhteistoiminnallisuutta kuin yksilöllistä työskentelyä: 10 % kannatti pääasiassa yhteisöllistä työskentelyä, 32 % hieman enemmän yhteisöllistä kuin yksilöllistä työskentelyä, 19 % halusi kumpaakin yhtä paljon, 30 % halusi hieman enemmän yksilöllistä kuin yhteisöllistä työskentelyä, ja 8 % olisi käyttänyt pääasiassa yksilöllistä työskentelyä (kuvio 6).

Kuvio 6. Yksilöllisen ja yhteisöllisen työskentelyn suhde verkkokursseilla opettajien mielestä.

Erilaisista opiskelumenetelmistä faktorianalyysin kautta muodostettujen summamuuttujien kautta yhteistoiminnallisuutta ja yksilöllisyyttä tarkastelemalla pystytään vertailemaan opiskelijoiden ja opettajien näkemyksiä yhteistoiminnallisuudesta ja yksilöllisestä opiskelusta. Opiskelijakyselyissä erilaisia verkkokurssien työskentelymenetelmiä pääsivät arvioimaan sekä Sosnetin verkkokursseille osallistuneet opiskelijat että sellaiset opiskelijat, jotka eivät olleet opiskelleet Sosnetin verkkokursseilla, mutta joilla kuitenkin oli muualta hankittua kokemusta verkko-opiskelusta. Näiden kolmen vastaajaryhmän (opettajat, Sosnetin verkko-opiskelijat, muut verkko-opiskelijat) välillä oli tilastollisesti merkitsevä ero ($p < 0,001$) asennoitumisessa yhteistoiminnallisten opiskelumenetelmien käyttöön verkkokursseilla. Opettajat suhtautuivat yhteistoiminnalliseen verkko-opiskeluun kaikkein positiivisimmin. Opiskelijaryhmien välillä ero asennoitumisessa oli

pienempi, Sosnetin verkkokursseilla opiskelleiden ollessa hieman positiivisemmin yhteisölliseen työskentelyyn suhtautuvia kuin muiden verkko-opiskelijoiden. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Yhteistoiminnallisten opiskelumenetelmien sopivuus verkkokursseille vastaajatyypeittäin.

		Yhteistoiminnalliset opiskelumenetelmät			Yht.	
		Sopii	Neutraali	Ei sovi		
	ei Sosnetin verkko-opiskelija	N	51	27	23	101
	% within Onko osallistunut	50,5 %	26,7 %	22,8 %		100,0 %
Vastaaja-	Sosnetin verkko-	N	59	33	15	107
tyyppi	opiskelija	% within Onko osallistunut	55,1 %	30,8 %	14,0 %	100,0 %
	opettaja	N	33	3	2	38
	% within Onko osallistunut	86,8 %	7,9 %	5,3 %		100,0 %
Yhteensä		N	143	63	40	246
	% within Onko osallistunut	58,1 %	25,6 %	16,3 %		100,0 %

Opiskelijoiden vastauksissa esitettiin yhteistoiminnallisen työskentelyn, etenkin ryhmätöiden, kritiikkiä runsaasti. Ryhmätyöskentelyssä eri ihmisten aikataulujen yhteensovittaminen koettiin hankalana, eikä ryhmätyöskentelyn hyötyjä nähty riittäviksi niiden aiheuttavaan työmäärään ja opiskelun joustavuuden vähenemiseen nähden. Yhteistoiminnallinen toiminta verkkoympäristössä on haasteellista myös siksi, että verkossa toimittaessa sosiaalinen paine yhteiseen työskentelyyn sitoutumiseen voi jäädä vähäiseksi (Hakkarainen 2001, 29).

Ryhmätyöskentely kokonaan pois. Tehtävät helpompi tehdä yksin (voi sovittaa omaan aikatauluun.) Myös häiritsee, että ryhmän osapuolia ei tapaa henkilökohtaisesti. Ryhmätyöstä saatava hyöty ei ole niin suuri kuin siihen uhrattava aika. (V50)

*Yleisesti ottaen verkkokursseissa ryhmätyöskentely on usein ongelmallista. Lähes aina joku osallistujista jää kokonaan pois ryhmätyöskentelystä, eikä verkon kautta ole mahdollista tietää, onko kyseinen henkilö perunut/unoh-
tanut osallistumisensa. Muutenkin sitoutuminen yhteisiin tehtäviin on heikom-
paa kuin kasvokkain. Yleensä kuitenkin aktiivinen osallistuminen on
käsittäkseni huomioitu arvosanoissakin. (V73)*

Sosnetin valtakunnallisten verkkokurssien kyseessä ollessa ryhmäytymisen ja sitoutumisen vaikeus korostuu. Opiskelijat ovat usein sekä toisilleen että opettajille ja tuutoreille ennestään vieraita ja kohtaavat vain verkon välityksellä yhden kurssin aikana. Pitemmän aikaa työskentelevän tai maantieteellisesti samassa paikassa opiskelevan ryhmän kanssa toimittaessa opiskelijoiden sitoutumista opiskeluun voitaisiin parantaa lähiopetusjaksoilla (Kiviniemi 2001, 75). Videoneuvotteluyhteyden käyttö opetuksessa ja opiskelussa mahdollistaisi vahvemmin sosiaalista läsnäoloa välittävän vuorovaikutuksen myös verkon välityksellä (Cobb 2009), mutta Sosnetin verkkokursseilla ei aineiston keruun aikoina tätä mahdollisuutta hyödynnetty.

Opettajien tulisi toiminnassaan ottaa huomioon ryhmätyöskentelyn haasteet verkkokursseilla. Onnistuneen ryhmädynamiikan syntyminen voi edellyttää opettajalta aktiivista ja oikea-aikaista ohjausta, jolla opiskelijat saataisiin sitoutumaan työskentelyyn (Hakkarainen ym. 2009, 31). Se, että toisia passiivisemmat opiskelijat saivat opintosuorituksen tai jopa saman arvosanan kuin aktiivisemmin toimivat ryhmäkumppaninsa, koettiin epäoikeudenmukaiseksi seikaksi, johon opiskelijat toivoivat opettajien puuttuvan. Opettajien vastauksissa ongelma tunnistettiin ja tunnustettiin.

Pienryhmätyöskentely vaatii ohjausta - joko ryhmän sisältä käsin tai tutorin hahmossa. Haasteena on ryhmätöissä aina se, että toiset helposti joutuvat työmyyrän rooliin ja toiset ottavat oikeudekseen olla vapaamatkustajina. (OS266)

Yksilöllisten opiskelumenetelmien osalta opettajien ja opiskelijoiden asenteissa ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa, joskin opettajista hieman suurempi osa kuin opiskelijoista koki, etteivät yksilölliset menetelmät sovi verkkokursseille (taulukko 3). Valtaosa sekä Sosnetin verkko-opiskelijoista (83 %), muista verkko-opiskelijoista (90 %) ja opettajista (79 %) kuitenkin piti yksilöllisiä opiskelumenetelmiä, kuten esseitä ja yksilökohtaisia tehtäviä, verkko-opiskeluun sopivina.

Taulukko 3. Yhteistoiminnallisten opiskelumenetelmien sopivuus verkkokursseille vastaajatyypeittäin.

			Yksilölliset opiskelumenetelmät			Yht.
			Sopii	Neutraali	Ei sovi	
	ei Sosnetin verkko-opiskelija	N	91	8	2	101
		% within Onko osallistunut	90,1 %	7,9 %	2,0 %	100,0 %
Vastaaja- tyyppi	Sosnetin verkko-opiskelija	N	90	15	3	108
		% within Onko osallistunut	83,3 %	13,9 %	2,8 %	100,0 %
	opettaja	N	30	6	2	38
		% within Onko osallistunut	78,9 %	15,8 %	5,3 %	100,0 %
Yhteensä		N	211	29	7	247
		% within Onko osallistunut	85,4 %	11,7 %	2,8 %	100,0 %

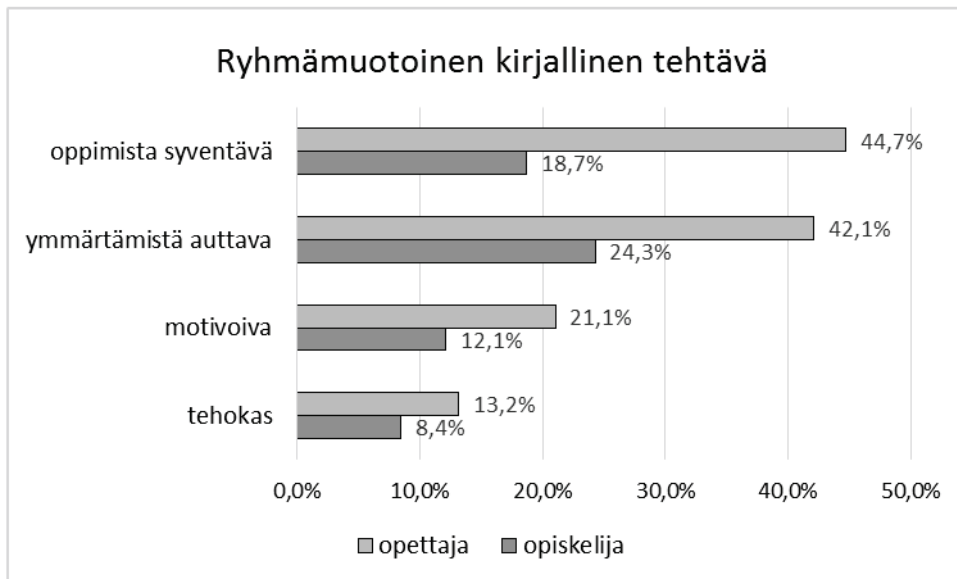
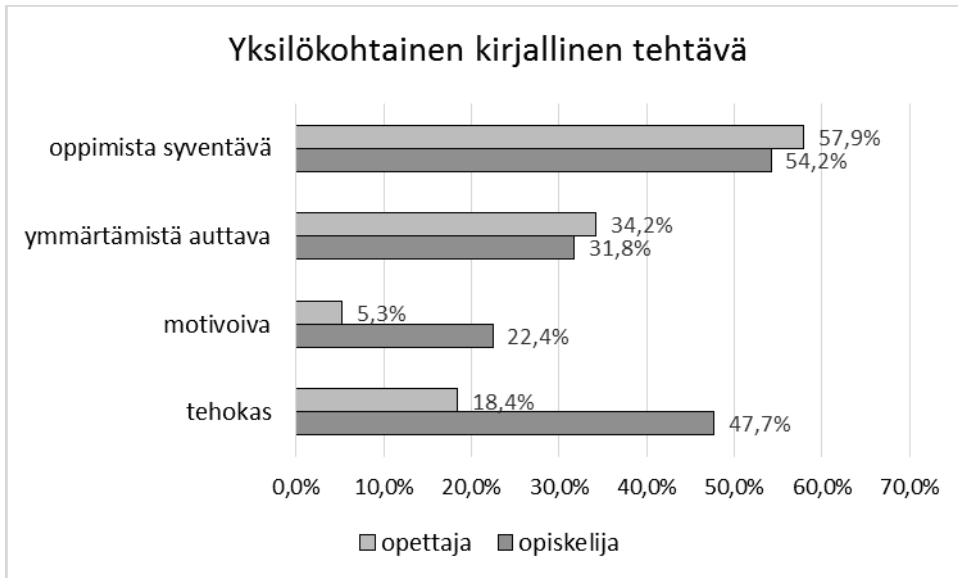
Yhteistoiminnallisen opiskelun etuja toivat avovastauksissa esille monet opettajista. Etenkin Sosnetin valtakunnallisuus ja opiskelijoiden heterogeenisuus nähtiin voimavarana ja vahvuutena. Erilaisten opiskelijoiden, joista osalla oli jo runsaastikin alan työkokemusta, yhteistoiminnallisuus mahdollisti tiedon jakamisen oman yliopiston rajojen ulkopuolelle ja uusiin oman, tulevan alan ihmisiin tutustumisen.

[Vastauksena kysymykseen "Mitä verkko-opettaminen on antanut sinulle?"]

Opiskelijat joutuivat myös verkostoitumaan toisiinsa ja tuottamaan yhteistä materiaalia, kun ei ollut kyse vain yksilösuorituksesta. Mielenkiintoinen kokemus. (OS249)

Avovastauksissa näkynyt ero opiskelijoiden ja opettajien suhtautumisessa yksilölliseen ja yhteistoiminnalliseen työskentelyyn verkkokursseilla tuli ilmi myös monivalintamatriisissa, jossa vastaajia pyydettiin yhdistämään eri työskentelymenetelmiin niitä heidän mielestään kuvaavia ominaisuuksia. Opiskelijat pitivät yksilökohtaisia kirjallisia tehtäviä motivoivampina ja tehokkaampina kuin opettajat, ja ryhmämuotoisia tehtäviä vähemmän motivoivina ja tehokkaina, sekä yksilökohtaisiin tehtäviin verrattuna että opettajien

vastauksiin verrattuna. Ryhmätehtävien taas opettajat arvioivat olevan oppimista syventäviä, ymmärtämistä auttavia, motivoivia ja tehokkaita paljon useammin kuin opiskelijat. (Kuvio 7.)

Kuvio 7. Mielenpide-erot yksilökohtaisista ja ryhmässä tehtävistä kirjallisista tehtävistä opettajien ja opiskelijoiden välillä.

Mielekkäessä verkko-opiskelussa yksilöllisyydellä tarkoitetaan opiskelijoiden erilaisuutta oppimistyyteiltään, aiemmalta tietämykseltään, kokemuksiltaan ja mielenkiinnon kohteiltaan (Hakkarainen ym. 2009). Verkko-opiskelulle tyypillinen kirjallinen, usein

asynkronisesti tapahtuva kommunikointi antaa opiskelijoille aikaa harkita vastaustaan enemmän kuin synkronisesti tapahtuva keskustelu. Tämä voi rohkaista osallistumaan ja tuomaan omaa osaamistaan esille sellaisiakin opiskelijoita, jotka lähiopetuksessa jäisivät ekstrovertimpien opiskelukumppaniensa varjoon. Asynkroninen verkkotyöskentely sopii myös hyvin niille, joilla opiskelukieli ei ole oma äidinkieli – kirjoittamalla viestiminen antaa aikaa tulkita muiden sanomia ja muotoilla oma viestinsä (Howland ym. 2012, 95).

Tuonut näkyviin opiskelijoiden osaamisesta eri puolia kuin kasvokkainen opetus – tarkoitan yksittäisiä opiskelijoita, joista toisille verkko luontuu kasvokkaista opetusta paremmin oman itsensä ilmaisemiseen. Opiskelijoiden taitavuus tulee näkyville. (OS238)

Ihannetilanne olisi, että erilaisille opiskelijoille olisi tarjolla valintamahdollisuuksia opintojensa suorittamiseen. Yadin ja Or-Bach (2010) huomauttavat, että vaikka yhteistoiminnallinen oppiminen on nyt pinnalla, ei se välttämättä ole tehokkain ja toimivin opiskelutapa, koska ryhmätöissä opiskelijoiden tuotokset ovat aina kompromissien tuloksia, jolloin yksittäinen opiskelija ei koe niitä täysin omakseen. Tällöin hän ei hyödy opiskelijan työstä antamasta palautteesta, koska työ ei vastaa hänen omaa ajatteluaan. Yadinin ja O-Bachin tutkimuksessa yksilöllisten tehtävien käyttö verkkokursseilla vähensi huomattavasti hylkäyksiä ja keskeyttämiä kaksi vuotta kahdella eri kurssilla kestäneen kokeilun ajan.

Sekä yksilöllisyyteen että joustavuuteen liittyy opiskelijoiden avovastauksissa runsaasti esille tuoma verkko-opiskelun hyöty: perinteistä opetusta suurempi ajallinen ja paikallinen joustavuus mahdollistavat opintojen eteenpäin viemisen sellaisissakin elämäntilanteissa, joissa yliopistolla fyysisesti läsnä oleminen ei ole mahdollista. Opiskelun sovittaminen yhteen perhe- ja työelämän, oman tai perheenjäsenten terveydentilan tai esimerkiksi ulkomailla asumisen kanssa oli monella syy valita verkkokurssi.

Minulla verkkokurssit olivat opintojeni elinehto. Muuten opintoni olisivat venyneet määrättömästi. Minulla ei opintojeni alkuvaiheessa ollut liikuntavammani vuoksi mahdollisuutta osallistua lähi-opetukseen siinä määrin, kuin olisin halunnut. – – Nyt opinnot ovat jo gradua vaille valmiit. (V98)

Silloin kun tulee ahdasta tai kiire opintojen suorituksessa päällekkäisten luentojen takia tms., voisi olla kiva tehdä verkkokursseja, myös kesällä. Voisin kuvitella haluavani tehdä verkko-opintoja kun olen työelämässä. Samoin jos olisin asunut kaukana yliopistosta. (E134)

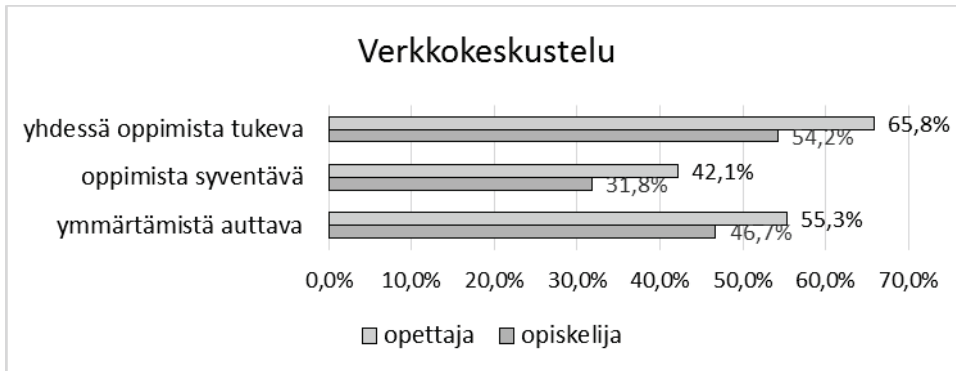
Opiskelijoiden toiveet verkko-opiskelun joustavuudesta olivat osin ristiriitaisia opettajien kurssille asettamien tavoitteiden ja suunniteltujen työskentelymuotojen kanssa. Hakkarainen (2001, 20) muistuttaakin, ettei verkko-opetus tarkoita pelkkää tietosisällön välittämistä, vaan myös verkkopedagogiikka asettaa omat rajoituksensa verkko-opiskelulle. Opiskelijoiden verkko-opinnoille asettamat odotukset mahdollisimman suuresta joustavuudesta ja opettajien pyrkimykset opetuksen suhteen voivatkin olla ristiriitaisia keskenään. Se, millainen on hyvä verkkokurssi, riippuu siitä keneltä asiaa kysytään ja mikä tämän henkilön tavoitteena on verkkokurssin suhteen: opintosuorituksen saaminen elämäntilanteessa, jossa opiskelulle ei ole paljoa tilaa, vai välimatkoista riippumatta monipuolisia opetus- ja oppimismenetelmiä hyödyntävä yhteistoiminnallinen opiskelu.

Mielestäni yksilölliset työskentelymenetelmät toimivat verkkokursseilla parhaiten. Opiskelijat osallistuvat verkkokursseille pääsääntöisesti siksi, että verkkokurssit ovat ajankäytön suhteen joustavia. Mikäli verkkokursseille sisällytetään edes kohtuullinen määrä ryhmätöitä ja -keskusteluja, menetetään tämä verkkokurssien tarjoama hyöty, koska opiskelija sidotaan muiden ryhmäläisten aikatauluihin. Parhaat verkkokurssit ovat sellaisia, jotka eivät juuri sido aikatauluultaan – esimerkiksi kerran viikossa tai kahdessa on joku välitehtävän palautus, mutta muutoin kurssia voi suorittaa vapaavalintaisin aikatauluin. Ryhmätyöt ovat erittäin vaikeita ja turhauttavia toteuttaa verkkokursseilla, kun ne ovat vaivalloisia toteuttaa jo tavallisillakin kursseilla aikatauluongelmien vuoksi. (V5)

5.3.2 Verkkokeskustelut ja konstruktiiivinen opiskelu

Ryhmätöiden ohella toinen yhteistoiminnalliseen opiskeluun liittyvä työskentelymuoto, jota monet opettajat ja opiskelijat vastauksissaan käsittelivät, on verkkokeskustelut. Ku-

ten ryhmätöissä, myös verkkokeskusteluissa opettajien näkemykset työskentelymuodosta olivat positiivisempia kuin opiskelijoiden, vaikkakaan mielipide-erot eivät olleet niin suuret kuin ryhmätöiden kohdalla (kuvio 8).

Kuvio 8. Mielipide-erot yksilökohtaisista ja ryhmässä tehtävistä kirjallisista tehtävistä opettajien ja opiskelijoiden välillä.

Asynkroniset verkkokeskustelut ovat yksi käytetyimmistä työskentelymuodoista verkko-opetuksessa (Putman, Ford & Tancock 2012). Sekä opettajat että opiskelijat arvostivat verkkokeskusteluissa mahdollisuutta tiedon jakamiseen ja oman ajattelun avartamiseen.

Keskustelu toisten kanssa on avartavaa ja syventää oppimista eli sitä saisi olla paljon. (V83)

Opiskelun konstruktivisuus eli tiedon aktiivinen muokkaaminen ja oppijan aiempien kokemusten hyödyntäminen uuden oppimisessa tulivat esille verkkokeskustelujen yhteydessä. Sosiaalityön opiskelulle Suomessa on tyypillistä, että aikuisopiskelijoiden joukossa on ihmisiä, jotka ovat jo ennen opintojensa aloittamista työskennelleet alan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneina sosiaalityöntekijän viransijaisina. Heillä voi siis olla vuosienkin kokemus sosiaalityöntekijöiden käytännöntyöstä, mutta ei virallista kelpoisuutta työhönsä, jonka vuoksi he ovat hakeutuneet yliopistoon sosiaalityötä opiskelemaan. Etenkin tällaisten käytännönkentältä kokemusta keränneiden, mutta ammatin teoreettista osaamista opettelevien ja alalla noviisien, mutta mahdollisesti korkeakouluopiskelijoina kokeneiden ihmisten osaamisen yhdistäminen nähtiin hedelmällisenä

sekä opiskelijoiden että opettajien keskuudessa. Onnistuessaan verkkokeskusteluissa opiskelijat oppivat toisiltaan enemmän kuin mitä yksin opiskelumateriaaleihin perehtyessään voisi oppia.

Hyvä opiskelumuoto niille joilla jo aiempaa sosiaali-alan koulutusta/työkokemusta. (V2)

[Vastauksena kysymykseen "Mitä verkko-opettaminen on antanut sinulle?"]

– Oivalluksen siitä, että verkko-opetus voi olla oppimisen kannalta varsin hyvä työmuoto. – Kurssiin liittyvät opiskelijoiden keskustelut ovat yleensä antoisia, mukana on paljon niitä, joilla on työkokemusta ja näkemyksiä käsiteltävästä aiheesta. (OS241)

Pienryhmäkeskustelusta on erittäin hyviä kokemuksia. Ryhmän jäsenet lukevat eri kirjallisuutta ja tuovat niistä tietoja koko ryhmälle. Lisäksi jokaisen omat kokemukset, joita jaetaan ryhmälle, kasvattavat ryhmän oppimista. (OE252)

Pelkkä opiskelijoiden laittaminen samaan ryhmään ja kehottaminen keskustelemaan eivät kuitenkaan riitä. Onnistuneissa verkkokeskusteluissa opettajien tai tuutorien tehtävänä on tarvittaessa kehittää opiskelijoiden verkkokeskusteluvalmiuksia ja ohjata keskustelua auttamalla heitä keskittymään olennaisimpiin asioihin sekä pysyttelemään annetussa aiheessa (Howland ym. 2012, 103). Kontrollioimaton ja ohjaamaton keskustelu ei todennäköisesti johda hyviin oppimistuloksiin tai tiedon rakentumiseen, vaan opettajilta edellytetään huolellista suunnittelua ja tarvittaessa keskustelun kontrollointia (Lonan, Barrett & Liu 2013). Huonot kokemukset verkkokeskusteluista näkyivät opiskelijoiden vastauksissa.

Ryhmäkeskustelut puuduttaa. Tylsää, jos ryhmä on passiivinen tai "ihan pihalla". Voisi olla kurssi ilman keskustelua vaihteeksi. (V30)

Toivoisin ennen kaikkea hieman pienempää riippuvuutta muista ryhmän jäsenistä: yksin on hirveän vaikea saada ryhmäkeskusteluissa hyviä tuloksia aikaan. (V8)

Verkkokeskustelut ovat olleet jo pitkään runsaasti käytetty työskentelymuoto verkko-opetuksessa, mutta sekä aiemmissa tutkimuksissa (esim. Hakkarainen ym. 2009, 28) että tässä aineistossa opiskelijat kritisoivat keskustelujen turhuutta. Sen sijaan, että verkko-keskustelu olisi edistänyt oppimista, opiskelijat näkivät sen lähinnä pakollisena velvollisuutena, joka kuului verkkokurssilla opiskeluun.

Verkkokeskustelua on työlästä seurata ja siihen osallistuminen menee helpposti "samaa mieltä" -kommentoinniksi. Lisäksi koen keskustelut vähän oppimista tukevinä, lähinnä "pakollisina pahoina". (V59)

5.4 Oppimateriaalityypit

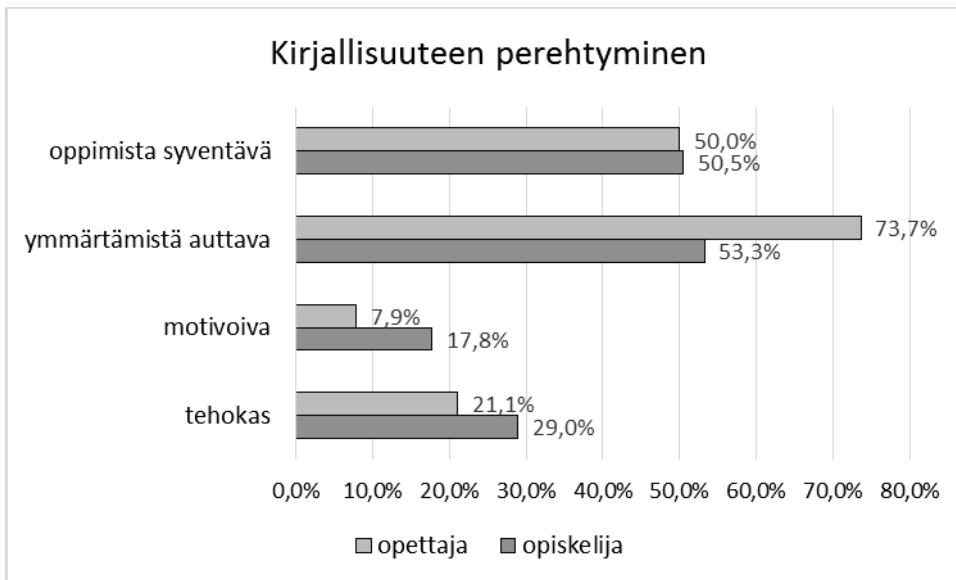
Se, kuinka erilaiset Sosnetin verkko-opetuksessa käytetyt oppimateriaalityypit mahdollistavat mielekästä verkko-opetusta ja -opiskelua, näkyi aineistossa etupäässä sen kautta, rajoittivatko tai estivätkö käytetyt oppimateriaalit opiskelun joustavuutta ja yksilöllisyyttä vai eivät. Monissa opiskelijoiden vastauksissa esiintyvät toive oli, ettei verkkokurssilla käytettäisi sellaista opiskelumateriaalia, joka edellyttää opiskelupaikkakunnalle (tai muualle kirjastoon) matkustamista. Niilläkin opiskelijoilla, jotka asuivat lähellä yliopistoa, oli ongelmia materiaalin hankkimisessa kirjastokirjojen vähäisten kappalemäärien vuoksi.

Kaiken materiaalin pitäisi löytyä verkkokurssin alta tai e-tietokannoista, eli ei pitäisi olla riippuvainen yliopiston kirjastoon pääsemisestä, koska verkkokurssien ideana pitäisi olla, että voi fyysisesti olla ihan missä vain. (V48)

Lisää netistä tavalla tai toisella löytyviä materiaaleja, jolloin ei ole riippuvainen myöskään kirjastosta. Mahdollisuus suorittaa opinnot esimerkiksi kotipaikkakunnalla ei ole mielestäni kovin kätevä, jos materiaalia ei voi saada muualta kuin yliopiston kirjastosta. (V58)

Saatavuusongelmia lukuun ottamatta sekä opiskelijoista että opettajista moni piti kirjallisuutta oppimista syventävänä ja ymmärtämistä auttavana tapana opiskella. Sen sijaan

motivoivuuden ja tehokkuuden yhdistivät opettajat kirjallisuuteen perehtymiseen opiskelijoita harvemmin. (Kuvio 9.) Avovastauksissa opiskelijat toivoivat e-kirjojen ja muun sähköisen materiaalin käytön lisäämistä verkkokursseilla, jotta opiskelumateriaalin käyttöön saaminen olisi vaivatonta.

Kuvio 9. Mielenpäänte-erot kirjallisuuteen perehtymisestä verkkokursseilla opettajien ja opiskelijoiden välillä.

Audiovisuaalista oppimateriaalia, eli videoluentoja, ääniluentoja, sekä muita video- ja äänitallenteita, pitivät verkkokursseille sopivina opettajista 95 %, Sosnetin verkkokursseilla opiskelleista 73 % ja muista verkko-opiskelijoista 81 % (taulukko 4). Erot ryhmien välillä eivät olleet tilastollisesti merkitseviä. Sosnetin verkkokursseilla opiskelleiden hie- man kielteisempi suhtautuminen audiovisuaalisen oppimateriaalin käyttöön voi selittyä avovastauksien perusteella huonoilla kokemuksilla yksittäisten verkkokurssien tekni- sesti heikkolaatuisista video- ja äänitallenteista.

Taulukko 4. Av-materiaalista opiskelun sopivuus verkkokursseille vastaajatyypeittäin.

			Av-materiaalista opiskelu			Yht.
			Sopii	Neutraali	Ei sovi	
	ei Sosnetin	N	79	10	9	98
	verkko-opiskelija	% within Onko osallistunut	80,6 %	10,2 %	9,2 %	100,0 %
Vastaaja- tyyppi	Sosnetin verkko-	N	78	19	10	107
	opiskelija	% within Onko osallistunut	72,9 %	17,8 %	9,3 %	100,0 %
	opettaja	N	35	1	1	37
		% within Onko osallistunut	94,6 %	2,7 %	2,7 %	100,0 %
Yhteensä		N	192	30	20	242
		% within Onko osallistunut	79,3 %	12,4 %	8,3 %	100,0 %

Oppimateriaalien asiasisällön pinnallisuus ja heikko laatu olivat tuottaneet joillekin opiskelijoille pettymyksen ennako-odotuksiin nähden joillakin kursseilla. Verkko-opiskeluun opiskelumuotona ja käytettyjen oppimateriaalien tyyppeihin oltiin sinällään tyytyväisiä, mutta niiden sisältöön ei oltu täysin tyytyväisiä. Useat opiskelijat jakoivat myös käsityksen siitä, että saman asiasisällön opiskelu verkkokurssin kautta oli tehty enemmän työtä vaativaksi kuin mitä se olisi ollut lähiopetuskurssilla. Tässä ilmiössä voi olla kyse siitä, etteivät opiskelijat ole vielä tottuneet hahmottamaan tietyn opintopistemäärän vaatimaa työskentelyaikaa samalla tavoin kuin lähiopetuksessa, jossa tiettyinä, kaikille yhteisinä aikoina järjestettävät kontaktiopetukset tekevät osan aika- ja työmäärävaatimuksista konkreettisesti näkyviksi.

Suosittelisin verkkokursseja, koska ne tarjoavat ajankäytöllisiä hyötyjä. Verkkokurssit itsessään eivät kuitenkaan olleet sisällöltään erityisen korkeatasoisia ja opiskelijat ovat yleisesti sitä mieltä, että verkkokurssilla joutuu työskentelemään enemmän, kuin jos suoritaisi vastaavat kurssit tavalliseen tapaan (V5)

6 Kohti mielekästä Sosnetin verkko-opetusta

Tässä luvussa pohdin Sosnetin verkko-opetuksen kehittämismahdollisuuksia mielekkään verkko-opetuksen suuntaan siitä, mitä se oli vuonna 2011 kerätyn tutkimusaineiston perusteella. Mielekkään verkko-opetuksen ja -opiskelun tarkastelussa käytän edelleen apuna ETMeL-mallia. Aloitan käymällä läpi opettajien mielekästä opiskelua edesauttavaa toimintaa, jota voitaisiin kehittää, edeten opiskelijoiden opiskeluprosesseihin. Pohdin luvun lopussa myös sosiaalityön asiasisällön ja ammattiosaamisen kehittymisen kanalta mahdollisia keinoja opetuksen ja opiskelun kehittämiseksi.

6.1 Opettajat mielekkään verkko-opiskelun edistäjinä

6.1.1 Palautteen anto opiskelua ohjaamassa

Kuten luvussa 5.1. todettiin, toivoivat opiskelijat opettajilta läsnäoloa verkkokursseilla ja palautetta sekä kurssilla opiskelusta yleisesti, että yksilöllisesti heidän omasta toiminnastaan ja töistään. Verkko-opetuksessa palaute yleensä annetaan kirjallisesti, mikä voi opettajalle olla aikaa vievää ja työllistävää kurssilla.

Verkko-oppimisympäristöön voi syvällisemmän palautteen lisäksi olla tarpeen jättää myös kevyempiä ja nopeampia kommentteja, joista opiskelijat näkevät opettajien olevan läsnä. Havaittavissa olevan sosiaalisen läsnäolon verkossa on todettu olevan yhteydessä sekä yhteisölliseen oppimiseen että tyytyväiseen verkko-opiskelua kohtaan (So & Brush 2008), joten palautteenantoon jo kurssin aikana eikä vasta sen päättyessä kannattaa panostaa. Sosnet-kyselyaineistossa sekä opiskelijat että moniopettajaisella kurssilla toiset opettajat olivat huomanneet joidenkin opettajien olleen passiivisia, mikä aiheutti negatiivisia kommentteja.

Verkkokeskusteluissa opettajat voivat parantaa opiskelijoiden oppimista varmistamalla palautteellaan, että keskustelu pysyy tarkoituksenmukaisena ja että opiskelijat kiinnittävät siinä huomionsa opiskeltavan asian kannalta keskeisiin seikkoihin (Howland ym. 2012, 103). Palautetta verkkokeskusteluissa antamalla opettajat pystyvät myös opettamaan verkko-opiskelun keskustelujen toimintamalleja ja tehtävänantojen tulkitsemista ja noudattamista (Loncan, Barrett & Liu 2013). Putman ym. (2012, 158) ehdottavat, että opettajat voisivat opiskelijoiden oppimistyyliä tunnistamalla antaa juuri heidän tyyppiselleen opiskelijalle sopivaa palautetta ja edistää näin opiskelijoiden oppimisprosessia. He kertovat osan opiskelijoista tarvitsevan esimerkiksi toisten kanssa kommunikointiin liittyvää palautetta, toiset taas ohjausta asiasisällön syvällisempään pohdintaan, jolloin oikeantyyppinen, kohdennettu palaute voi parantaa paitsi yksittäisen opiskelijan opiskeluvalmiuksia, myös koko ryhmän yhteistoiminnallista oppimista.

6.1.2 Ohjeet ja tavoitteet ajoissa ja selkeästi

Vaikka opiskelijat olivat pääosin tyytyväisiä Sosnetin verkkokurssien ohjeistuksen selkeyteen ja riittävyteen, oli kurssitavoitteiden ja suoritusmuotojen selkeydessä ja saavutettavuudessa edelleen parannettavaa. Opiskelijoiden tulisi pystyä suunnittelemaan tulevat opintonsa ja niihin tarvittava aika hyvissä ajoin etukäteen, etenkin aikuisopiskelijoiden ollessa kyseessä, jotta opiskelun, työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen onnistuisi. Vastauksissa kurssin yllättäväksi koettu vaativuus, kurssin odotettua suurempi ajallinen sitovuus ja vasta ilmoittautumisen jälkeen saatu tieto siitä, ettei kurssista saanutkaan korvaavuutta oman yliopiston pakollisiin sosiaalityön opintoihin olivat kurssien keskeyttämisen syitä, jotka olisi voitu välttää selkeästi, hyvissä ajoin ja helposti saavutettavissa olevilla ennakkotiedoilla verkkokursseista. Tätä arvioitaessa täytyy tosin muistaa, että aineisto on kerätty vuonna 2011 ja sen vastauksissa käsitellään sitä edeltäneiden vuosien mukaista tilannetta. Tällä välin Sosnetin verkko-opetuksen järjestelyt ja tiedostus ovat luonnollisesti muuttuneet.

Verkko-opiskelu ovat usein opiskelijoille työläs opiskelumuoto, joka edellyttää itseohjautuvuutta ja oman ajankäytön hallintaa (Korhonen & Pantzar 2004, 26). Omien opiskeluresurssien riittävyyden arviointia ja opiskelun aikatauluttamista auttaa, jos opiskelijoilla olisi saatavilla koko kurssin aikataulu ja minkä verran mihinkin kurssin vaiheeseen tulisi varata työskentelyaikaa. Kyselyn toteuttamisen aikaan Sosnetin verkkokurssit järjestettiin Sosnetin omalla Moodle-verkko-opiskelualustalla. Moodlessa moduulien avaaminen opiskelijoille ajastettuna, osio kerrallaan on tehty helpoksi ja lisäksi moduuleja kutsuttiin Moodlen suomennoksessa viikoiksi, mikä saattoi osaltaan johdattaa opiskelijoita käytäntöön, jossa verkkokurssi paljastettiin opiskelijoille vaiheittain, eikä tulevana viikkoina vaadittavia suorituksia voinut ennakoida eikä valmistautua niihin etukäteen, vaikka omat ajankäytön rajoitteet jollekin ajanjaksolle olisi ollut tiedossa. Tässäkin asiassa aika on tuonut mukanaan muutoksia käytäntöihin jo siinä, että nykyisin Sosnetin verkkokurssit ovat niistä vastuussa olevien yliopistojen omissa verkko-oppimisympäristöissä: osa Optimassa, osa Moodlessa.

Opiskelijat esittivät toiveita aikatauluiltaan vapaammista kursseista, joilla voisi opiskella omaan tahtiin silloin, kun se omaan, yksilölliseen elämäntilanteeseen parhaiten sopisi. Tällaiset kurssit auttaisivat myös nopeaa opinnoissa etenemistä haluvia opiskelunsa suunnittelussa. Etenkin kesälukukauden hyödyntämisessä auttaisivat verkkokurssit, jotka olisivat opiskelijan itsenäisesti opiskeltavissa.

Kun on kyseessä verkko-opinnot, voisiko ajatella, että kurssit olisivat suoritustajasta riippumattomia. Lukuvuoden aikana on muitakin kursseja, seminaareja, ryhmitöitä. Itse voisin olla kiinnostunut hyödyntämään loma-aikojä (esim. kesälukukausi) verkko-opintoihin. (E148)

6.1.3 Opiskeluilmapiirin luominen ja opiskeluun sitouttaminen

12 % kyselyyn vastanneista Sosnetin verkkokursseilla opiskelleista opiskelijoista oli keskeyttänyt aloittamansa kurssin jostain syystä. Vaikka osa keskeytyksistä selittyi puutteilla ohjeistuksissa ja ennakkotietojen saamisessa kurssista, osaan olisi voinut auttaa opiskelijoiden parempi sitoutuminen kurssilla opiskeluun.

Jo Nevgi ja Tirri (2003, 4) havaitsivat opettajien arvioivat verkko-oppimista myönteisemmin kuin opiskelijoiden. Motivoituneen ja yhteistoiminnalliseen opiskeluun orientoituneen opiskeluilmapiirin luomiseksi tulisi kurssien alkaessa saada opiskelijat ryhmäytymään ja sitoutumaan kurssilla opiskeluun. Yksi keino tehokkaampaan ryhmäyttämiseen voisi olla pienryhmien aloitustapaaminen videoneuvotteluyhteyden välityksellä, tai esimerkiksi chatin avulla samanaikaisesti kokoontuen.

Esimerkiksi Wdowik (2014) on havainnut synkronisen vuorovaikutuksen verkko-opetuksessa lisänneen opiskelijoiden sitoutumista opiskeluun ja parantaneen heidän oppimiskokemustaan. Tällainen synkroninen viestintä osana verkkokurssia tosin vähentäisi opiskelun ajasta riippumattomuutta, mutta ennalta tiedotettuna osana kurssin suoritusta se voisi auttaa etenkin opintojakson alussa toteutettuna. Videovälitteisessä viestinnässä etuna olisi suurempi sosiaalisten vihjeiden välittyminen kuvan ja äänen myötä, mutta haittapuolena suuremmat laitteisto- ja internetyhteysvaatimukset sekä esimerkiksi ujojen, puheongelmaisten tai äidinkieleltään ei-suomalaisten suurempi kynnys osallistua verkkokurssille. Tekstuaalisessa, synkronisessa viestinnässä kuten pienryhmän omassa chat-sessiossa taas edellä mainitut ongelmat olisivat pienempiä, mutta hitaasti kirjoittavien ihmisten osallistuminen nopeatempoiseen keskusteluun voisi olla haasteellista.

Hyvän, motivoituneen opiskeluilmapiirin luominen ja ylläpitäminen vaatii opettajilta paneutumista, omaa innostusta ja myös verkkopedagogista osaamista. Koska tekstuaalisessa viestinnässä riski väärinymmärryksiin on suurempi kuin suullisessa viestinnässä (Howland ym. 2012, 103), kannattaa opettajien kiinnittää erityistä huomiota siihen, miten he ilmaisevat asiansa. Kokemus verkkopedagogiikasta auttaa, joten niin tutkimustietoa kuin muiden opettajien hyviä kokemuksista kannattaa hyödyntää.

Mielestäni on hyvä tuntee ainakin jonkin verran verkko-opetuksen sudenkuoppia ja mahdollisuuksia, niin välttää joitain ongelmia. Minusta verkko-opetuksessa on tavallaan kyse opettajan uskalluksesta heittäytyä erilaisen luovien menetelmien käyttöön. Kurssi on tylsä, jos se rummuttaa alusta loppuun samalla kaavalla ja opiskelijoiden kesken ei ole opiskelua eteenpäin vievää vuorovaikutusta. – Tietysti verkkoalustan käyttö tekniikoineen pitää hallita, mutta se ei ole pedagogiikkaa vaan enemmän konekirjoitustaitoa ainakin perusoperaatioiden osalta. Jos tämä on kynnys, se vie energian pedagogiikalta. (OS238)

6.2 Opiskelijoiden mielekkäät opiskeluprosessit

Opiskelijoiden mielekästä opiskelua mahdollistavia opiskeluprosesseja ovat ETMeL-mallin mukaan joustavuus, konstruktivisuus, yksilöllisyys ja yhteistoiminnallisuus. Aineisossa nämä ominaisuudet esiintyivät usein toisiinsa linkittyneinä, kuten luvussa 5.3 todettiin. Esimerkiksi yksilöllisyys ja joustavuus ovat osittain ristiriitaisia suhteessa yhteistoiminnallisuuteen. Yhteistoiminnallisuus auttoi konstruktivisessa oppimisessa tarjoten mahdollisuuksia hyödyntää opiskelukumppaneiden kokemus- ja asiantietoa oman uuden oppimisen rakentamisessa. Yhteistoiminnallisuus kuitenkin vähensi joustavuutta, jota taas tarvittiin yksilöllisten elämäntilanteiden ja opiskelumahdollisuuksien toteuttamiseen.

Yksi mahdollinen keino myös yksilöllisyyden ja yhteistoiminnallisuuden välisen ristiriidan pienentämiseen voisi löytyä ohjeistuksesta ja kurssin toimintatapojen selkeästä tiedottamisesta jo ennen kurssin alkua, jolloin opiskelijat voisivat tehdä tietoisin valinnan siitä, millaisille verkkokursseille ilmoittautuvat. Ryhmätyöskentelyn epätasaisen työmäärään jakautumisen ennaltaehkäisyksi voisi auttaa yhteisten toimintasääntöjen sopiminen kurssin alussa ja yksiselitteisistä sääntöjen rikkomista seuraavista sanktioista sopiminen. Yhteistoiminnalliset tehtävät olisi varmuuden vuoksi hyvä suunnitella niin, ettei koko ryhmän toiminta kärsi yksittäisen jäsenen laiminlyönnistä – ja toisaalta niin, että ”vapaamatkustajuus”, eli arvosanojen saaminen toisten tekemästä työstä, ei olisi edes mahdollista oikeudenmukaisuuden ja opiskeluilmapiirin hyvänä säilymisen vuoksi.

Howland ym. (2012, 103) esittävät avuksi verkkokeskustelujen onnistumisen parantamiseen selkeitä toimintaohjeita, jotka käydään läpi opiskelijoiden kanssa opintojen alussa. Kaikkien tulisi seurata verkkokeskustelua yhdessä sovitussa rytmissä, esimerkiksi vähintään kahdesti viikossa, ja aloittaa keskusteluun osallistuminen heti siihen varatun ajan alkaessa. Myös viestien sisältöjen asiasisältöä, syvällisyyttä ja tarkoituksenmukaisessa

aiheessa pysymistä tulisi opettajien tai tuutorien seurata ja tarvittaessa ohjata keskustelua takaisin oikeaan suuntaan. Howlandin ym. esittämät ohjeet vaativat opettajilta aktiivista osallistumista ja työpanoksen käyttämistä verkko-opetukseen kurssin kuluessa sen valmistelun ja tehtävien tarkastamisen lisäksi. Toisaalta taas aktiivinen läsnäolo verkossa osaltaan johtaa suurempaan opiskelijoiden tyytyväisyyteen verkko-opiskelussa (So & Brush 2008).

Koska opiskelijoita on erilaisia, on erilaisille verkkokursseille tarvetta. Osalle opiskelijoista ensisijainen syy valita juuri verkkokurssi oli toive mahdollisimman suuresta joustavuudesta, jotta opiskelun sovittaminen muihin oman elämän velvoitteisiin onnistuisi. Vaikka yhteistoiminnallisuus on tällä hetkellä hyvin suosittu pedagoginen valinta niin lähi- kuin verkko-opetuksessakin, palvelisi kaikkia opiskelijoita – myös itsenäistä ja yksilöllistä opiskelua toivovia – että tarjolla olisi työskentelymenetelmiltään keskenään erilaisia erilaisia verkkokursseja, osa yhteisöllisempiä ja osa yksilöllisempiä.

6.3 Sosiaalityössä tarvittavan osaamisen mielekäs verkko-opetus ja -opiskelu

Sosiaalityö on tieteenalana ja professiona niin teoreettinen kuin käytännönläheinenkin. Etenkin käytännön sosiaalityössä tarvittavaa kontekstisidonnaista tietoutta ja kykyä kohdata erilaisia ihmisiä on pidetty tärkeänä mutta haasteellisena opetettavana verkko-opetuksessa (Collins 2008). Myös asiasisällön syvällinen ymmärtäminen ja tietämyksen rakentaminen aiemman osaamisen päälle ovat taitoja, joita sosiaalityön opiskelussa tarvitaan.

Mielekkään verkko-opetuksen ja -opiskelun elementeistä yhteistoiminnallisuus tukee myös ammatillisesti tärkeiden vuorovaikutustaitojen harjaannuttamista. Lisäetuna verkko-opetuksessa on opiskelijoiden tottuminen verkkovälitteiseen työskentelyyn ja verkkovuorovaikutuksessa harjaantuminen, sillä sähköisten hyvinvointipalvelujen tarjonnan kasvaessa myös sosiaalityöntekijöiltä vaaditaan tulevaisuudessa verkossa toimimisen hallintaa (Kilpeläinen & Päykkönen 2014, 9).

Jotta käytännön työssä tarvittavien tietojen ja taitojen opetus olisi ideaalista, tulisi opetuksen kontekstuaalisuuden ja toisaalta tiedon yleistettävyyden toteutua sopivassa suhteessa (Hakkarainen 2007, 45–46). Kontekstuaalisuutta pystyttäisiin sosiaalityön verkko-opetukseen lisäämään monin eri keinoin, joista käytännön esimerkkien käyttäminen opetuksessa mainittiin aineistossakin. Case-tapauksia on käytetty mielekkäässä opiskelussa teorian ja käytännön yhdistämiseksi myös monilla muilla aloilla, kuten esimerkiksi ohjelmistotekniikassa (Razali, Zainal & Chitsaz 2012). Sosnetin kurssien opettajien vastauksissa peräänkuulutettiin hyvälaatuisia, valmiita case-tapauksia. Valmiit esimerkkitaupukset auttaisivat myös kokemattomampia opettajia mahdollistamaan autenttisempaa ja kontekstuaalisempaa opiskelua (He, Yuan & Yang 2013).

Sosiaalityön ammatillisten taitojen opettamiseen tarvittaisiin hyvätasoista modernein välinein tuotettua monipuolista materiaalia – esim asiakascasejä niihin kiinnitettyine oppimistehtävineen opetuspankkiin. (OS238)

Toinen Sosnetin verkko-opetuksessa kyselyn toteuttamisvuoteen mennessä käyttämätön tapa lisätä opetuksen kontekstuaalisuutta on pelillisten elementtien hyödyntäminen ja simulaatioiden käyttö. Simulaatiot ovat yleisesti käytössä esimerkiksi terveydenhuollon koulutuksessa, johon esimerkiksi Keskitalo (2015) on kehittänyt pedagogisen mallin auttamaan opetuksen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Sosiaalityön koulutuksessa simulaatiot eivät ole vielä yleistyneet. Verkkoympäristössä käytännöntilanteiden simulointi voitaisiin toteuttaa melko pienin kustannuksin esimerkiksi Second Lifen kaltaisia virtuaalimaailmoja käyttäen. Tällaiset kolmiulotteiset virtuaalimaailmat mahdollistavat vahvan läsnäolon tunteen ja esimerkiksi haastavien asiakastilanteiden harjoittelun. Esimerkiksi Tiffany & Hoglund (2014) tutkivat menestyksestä Second Lifen käyttöä sairaanhoitajien opetuksessa ja havaitsivat roolipelien Second Lifessa auttavan opiskelijoita soveltamaan oppimiaan käsitteitä ja ymmärtämään marginalisoitujen ihmisten kokemuksia – käyttösovellus, mikä olisi suoraan sovellettavissa myös sosiaalityön opetukseen.

Second Lifen kaltaisten virtuaalimaailmojen käyttö verkko-opetuksessa voi lisätä monia mielekkään opiskelun elementtejä kuten autenttisuutta, konstruktiivisuutta, aktiivi-

suutta, yhteistoiminallisuutta, ja tehdä opiskelusta mukaansatempaavaa ja vahvan läsnäolon tunteen synnyttävää. Virtuaalimaailmojen ja simulaatioiden käyttö vaatii kuitenkin perinteisempiä verkkomateriaaleja ja verkko-opiskelumenetelmiä enemmän teknisen tuen ja opastuksen saatavuutta sekä aikaa käytön opetteluun, koska ne ovat sekä opiskelijoille että opiskelijoille yleensä ennestään vieraita. (Ferguson 2011; Keskitalo, Pyykkö & Ruokamo 2011; Rapanotti ym. 2012, 232; Tiffany & Hogg 2014.) Virtuaalimaailmojen haittapuoli ovat myös niiden asettamat vaatimukset laitteistojen teholle ja verkkoyhteyden nopeudelle ja toimintavarmuudelle (Rapanotti ym. 2012, 233). Tämä on vahvasti ristiriitaista suhteessa kasvussa olevaan pyrkimykseen kohti mobiilia opiskelua korkeakouluissa (Gikas & Grant 2013).

Konstruktivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta voi verkko-opetuksessa lisätä esimerkiksi wikien, blogien ja kuvanjakopalveluiden kaltaisia sosiaalisen median palveluita hyödyntämällä. Sosnetin opiskelijoille ja opettajille sekä wikit että blogit olivat vielä vuoden 2011 kyselyn aikaan vieraita, mutta esimerkiksi Bennet ym. (2012) havaitsivat korkeakouluopetuksessa opiskelijoiden pystyvän nopeasti ylittämään sosiaalisen median palvelujen vieraiden ja institutionaalisen käyttäjätuen puutteen, arvostaen sen sijaan opiskelun oheistuotteena saavuttamaansa teknologiaosaamista. Sosiaalisen median käyttö yhteistoiminnallisessa sisällöntuottamisessa mahdollistaa aktiivisen osallistumisen ja yhteistoiminnallisuuden lisäksi työskentelyn läpinäkyvyyden ja näin jo työskentelyprosessin aikaisen vertaisarvioinnin (Bennet ym. 2012; Niku 2014). Haittapuolena sosiaalisen median palvelujen käytössä akateemisessa opetuksessa tosin on vaikeus erottaa, kuka ryhmässä on tehnyt mitään ja antaa krediittiä työstä vain sen ansaitseville (Bennet ym. 2012).

Mielekästä oppimista voidaan tehostaa myös asiasisällön ymmärrystä parantamaan pyrkimällä. Käsitekartat olivat yksi opetusmenetelmä, joita Sosnet-aineistossa ei esiintynyt ollenkaan. Sekä mallintamisen (esim. Howland ym. 2012, 192) että käsitekarttojen käytöllä on kuitenkin saatu hyviä oppimistuloksia etenkin asiasisällön välisten yhteyksien ymmärtämisessä ja konstruktivisessa oppimisessa (Erdem, Yilmaza & Oskaya 2009; Martínez-Cañas & Ruíz-Palomino 2011; Way, Welss & Kinchin 2007). Käsitekarttojen

käyttöä verkko-oppimisympäristössä ovat tutkineet muun muassa Novak & Cañas (2006) ja Hay ym. (2008).

6.4 ETMeL-mallin rajoitukset Sosnetin verkko-opetuksen kehittämisen apuvälineenä

Analyysissä hyödyntämäni ETMeL-malli on kehitetty opetusteknologian (educational technology) käytön suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin (Ruokamo ym. 2012, 375). Sen edeltäjä, TML-malli (Hakkarainen 2007) on moniosainen, yksityiskohtaisen ja raskean vaikutelman itsestään antava, ETMeL-malli taas sen pohjalta faktorianalyysiä hyödyntäen kehitetty kevyempi ja selkeämpi malli.

ETMeL-mallin vahvuus aineistoani analysoidessani oli mielestäni sen virtaviivaisuus ja selkeys. Käytännössä kuitenkin analyysiä tehdessäni jouduin useissa kohdissa palaamaan TML-mallin ja sen osatekijöiden selitysten tarkasteluun, koska ETMeL-malli ei tarjonnut opettajien ja opiskelijoiden vastauksia tarkastellessani minulle riittävän yksiselitteisiä apuja eri ilmiöiden ja tekijöiden luokitteluun.

ETMeL-malli ei ota kantaa siihen, miten opettaja hallitsee opettamansa asiasisällön itse, eikä siihen, millaisia pedagogisia malleja käyttäen hän verkko-opetuksen toteuttaa, mitä molempia seikkoja jäin mallilta kaipaamaan. Ellei opettaja itse hallitse asiasisältöä syvällisesti ja sitä käytäntöön soveltamaan pystyen, voi hänen olla vaikea antaa opiskelua suuntaavaa ja oppimista edistävää palautetta. Sosiaalityön opetuksessa tämä pulma korostuu, koska monissa tilanteissa opiskelijalla voi olla takanaan jo mittava työkokemus (virallista pätevyyttä vailla olevana) sosiaalityöntekijänä, kun taas opettajan käytännönkokemus voi rajoittua hänen omiin opintoihinsa kuuluneisiin lyhyisiin käytännön-opetusjaksoihin. Pedagogiset mallit taas vaikuttavat paljon siihen kuinka verkko-opetus toteutetaan. Mielestäni niiden eksplisiittinen näkyminen mallissa olisi voinut muistuttaa

opetustaan suunnittelevia ja kehittäviä opettajia siitä, että verkko-opetuksessa todellakin on käytettävissä useita erilaisia pedagogisia ratkaisuja, vaikka opetusmenetelmät helposti ovatkin varsin samankaltaisia ja perinteisiä monilla kursseilla.

ETMeL-mallin tarjoamat tehtävät mielekkään verkko-opetuksen opettajalle (yksilöllisen palautteen antaminen, selkeiden ohjeiden suunnittelu, verkkokeskustelujen tuutorointi, positiivisen opiskeluilmapiirin luonti, selkeiden tavoitteiden muotoilu ja palautteen tarjoaminen) tarjoavat mielestäni aloittelevammallekin verkko-opettajalle konkreettista apua opetuksensa suunnitteluun. Aineistoa käsitellessäni kummastusta minussa herätti kuitenkin jako yksilöllisen palautteen antamiseen ja palautteen tarjoamiseen (englantiksi *gives individual feedback* ja *provides feedback*) – miksi nämä kaksi palautteeseen liittyvää kohtaa oli mallissa eritelty, vaikka muuten malli oli tiivis ja pelkistetty?

Tätä tutkielmaa tehdessä saamieni kokemusten mukaan näen ETMeL-mallin sopivan hyvin verkko-opetuksen ja -opiskelun arviointiin ja kehittämiseen silloin, kun käytettävissä oleva aineisto on suppea tai rajoittunut (kuten tämän tutkielman tapauksessa oli), tai kun halutaan toteuttaa nopea ja ketterä, mutta mahdollisesti vain karkeita suuntaviivoja antava kehittämisprosessi. Tarkempaan ja yksityiskohtaisempaan mielekkään verkko-opetuksen ja opiskelun kehittämiseen esimerkiksi TML-malli on mielestäni sopivampi ratkaisu.

7 Pohdinta

Verkko-opetuksen lisääminen ja kehittäminen suomalaisessa sosiaalityön yliopisto-opetuksessa voi toimia vastauksena moneen haasteeseen. Yliopistojen niukkenevat toimintaresurssit ajavat etsimään kustannustehokkaita ratkaisuja opetukseen, ja vaikka verkko-opetus ei automaattisesti tarkoita lähiopetusta edullisempaa opetusta, siihen on totuttu liittämään ajatuksia säästömahdollisuuksista.

Toinen verkko-opetuksen puolesta puhuva tekijä on opiskelijoiden heterogeenisuus. Heikot työllistymisnäkymät ajavat muiden alojen osaajia uudelleen kouluttautumaan sosiaalityöhön, koska sillä on ainakin vielä toistaiseksi maine korkean työllisyyden alana. Sosiaalityötä opiskelee rinta rinnan sekä suoraan lukiosta tulleita nuoria, että mahdollisesti jo pitkään työelämässä mukana olleita aikuisia – osa sosiaalialan töissä, osa mitä erilaisempia aiempia tutkintoja suorittaneita. Etenkin näiden aikuisopiskelijoiden joukossa on runsaasti ihmisiä, jotka asuvat kaukana opiskelupaikastaan, jotka ovat mahdollisesti kokoaikaisessa työssä, ja joilla on hoito- ja hoivavelvoitteita. Kaikki nämä tekijät lisäävät opiskelijoiden toiveita ajan ja paikan suhteen joustavammasta opiskelusta.

Sosnet-verkoston kansallinen sosiaalityön verkkokurssitarjonta tuo verkoston jäsenyliopistoille monia etuja. Opettajat voivat opettaa omaa erityisosaamisalaansa eri yliopistojen juuri siitä kurssista kiinnostuneille opiskelijoille, ja saada reflektiopintaa omille ideoilleen erilaisten opiskelijoiden toiminnasta kursseilla. Opiskelijat taas saavat oman yliopistonsa tarjontaa laajemman kurssivalikoiman, jota he voivat hyödyntää ilman tarvetta matkustaa opintoihin osallistuakseen. Sosnetin verkko-opetusta on tarjottu vastavuoroisuusperiaatteella: kunkin yliopiston antaessa oman panoksensa kurssitarjontaan, pääsevät heidän opiskelijansa osallistumaan muidenkin yliopistojen järjestämille kursseille. Opettajien aikaresurssien rajallisuus ja työsuhteiden pätkittäisyys yliopistoissa ovat hankaloittaneet opetuksen pitkäjänteiseen kehittämiseen sitoutumista yksittäisten opettajien kohdalla, mutta verkosto on kuitenkin pystynyt koordinoimaan yhteistyötään ja kehittämään verkko-opetustaan.

Tässä tutkielmassa tarkastelin vuonna 2011 kerättyä Sosnetin verkko-opetuksen kyselyaineistoa mielekkään verkko-opetuksen ja -opiskelun näkökulmasta. Aineistosta kävi ilmi, että Sosnetin verkkokursseilla käytetyt verkko-opetusmenetelmät ja oppimateriaalit mahdollistivat, mutta myös rajoittivat mielekkään opetuksen ja opiskelun onnistumista. Erityisesti esille nousivat opiskelijoiden toiveet opiskelun joustavuudesta ja yksilöllisyydestä, ja yhteistoiminnallisen opiskelun joustavuutta vähentävä vaikutus. Toisaalta yhteistoiminnallisuus nähtiin etuna konstruktivista oppimista tuottavana tekijänä tilanteissa, joissa opiskelijat pystyivät ammentamaan toistensa aiemmista kokemuksista. Yhteistoiminnallisuuden voidaan nähdä myös vahvistavan sosiaalityöntekijän ammatissa tarvittavia vuorovaikutustaitoja ja lisäksi tarjoavan opiskelijoille tilaisuuksia verkostoitua ympäri Suomea olevien kurssitoveriensä kanssa – jotka voivat olla heidän tulevia kollegojaan.

Sosnetin verkko-opetusta voitaisiin kehittää vielä vahvemmin mielekkään opetuksen ja opiskelun suuntaan melko yksinkertaisilla ratkaisulla, kuten tarjoamalla selkeitä, riittävän ajoissa saatavilla olevia ja riittävän yksityiskohtaisia kurssitavoitteita ja tietoa kurssin toimintatavoista, aikatauluista ja siitä, miten paljon sitoutumista kurssilla opiskelu vaatii. Palautteenannolla, opiskelua ohjaavalla kommentoinnilla ja aktiivisella läsnäololla opettajat voivat parantaa opiskeluilmapiiriä ja varmistaa esimerkiksi verkkokeskustelujen pysyvän tarkoituksenmukaisina ja riittävän syvällisinä. Näin voitaisiin välttää opiskelijoiden kritisoimat pinnalliset, ”verkkokeskustelua verkkokeskustelun vuoksi” -tasoiset kurssi-tehtävät ja parantaa oppimistuloksia niiden osalta.

Oppimateriaalien osalta opiskelijat toivoivat ennen kaikkea verkon kautta saatavilla olevaa materiaalia. Vaikka kirjallisuuteen perehtyminen sopi opiskelijoiden mielestä verkko-opiskeluun hyvin, oli painettujen kirjojen vaikea saatavuus opiskelun joustavuutta heikentävä tekijä. Työskentelymenetelmistä yhteistoiminnalliset menetelmät saivat suhteessa enemmän suosiota opettajien keskuudessa ja yksilölliset menetelmät taas opiskelijoiden vastauksissa. Sosiaalisen median kuten wikien ja blogien hyödyntäminen verkko-opiskelussa oli vuoden 2011 kyselyissä vielä tuntematonta. Muita nouse-

via verkko-opetuksen suuntia kuten mobiiliopiskelua, MOOCeja tai simulaatioiden ja virtuaalimaailmojen käyttöä ei kyselyssä edes otettu esille. Niillä kuitenkin voisi olla tarjottavaa etenkin sosiaalityön ammatillisten vuorovaikutustaitojen harjaannuttamisessa sekä opiskelun kontekstuaalisuuden lisäämisessä.

Lehto ja Terva (2001, 115) pohtivat 14 vuotta sitten, kuinka verkko-opiskelu ei tule koskaan korvaamaan kokonaan lähiopetusta: ”Kukapa haluaisi asentajan, vaatturin, rakennustyöläisen tai keittäjän, joka olisi saanut oppinsa ainoastaan virtuaalisesti tietoverkkojen kautta.” Ajat ovat kuitenkin muuttuneet, ja internetin merkitys arjessamme vaikuttaa lisääntyvän edelleen. Sosiaalityöntekijöiden työstä on jo osa siirtynyt verkkoa hyödyntämään, esimerkkinä vaikkapa virtuaalinen ja sosiaali- ja terveystalokeskus Virtu.fi, ja sähköistä asiointia pyritään lisäämään koko ajan sosiaalipalveluissa (Kilpeläinen & Päykkönen 2014). Opetusteknologian kehitys ja nopeiden internetyhteyksien yleistymisen antavat mahdollisuuksia monien erilaisten vuorovaikutus- ja yhteistoimintakeinojen käyttöön myös verkko-opetuksessa. Miksipä siis ei tulevaisuudessa voitaisi kouluttaa yhä enemmän ”verkkososiaalityöntekijöitä”? Verkko-opiskelussa opiskelijat harjaantuvat toimimaan verkon välityksellä ja verkossa samalla, kun he opiskelevat kurssin asiasisältöä.

Vielä reilu vuosikymmen sitten verkko-opiskelua rajoittivat opiskelijoiden ja opettajien kokemus informaatioteknologian käytön hankaluus sekä laitteiden ja internetyhteyksien heikko saavutettavuus (Hakkarainen 2001, 23). Tämän tutkielman aineisossa eivät opiskelijat enää maininneet laitteiden ja yhteyksien hintaa tai käytettävyyttä merkittävinä rajoitteina verkko-opiskelulle. Lehto ja Terva (2001, 106–107) kritisoivat aikanaan verkko-opiskelun ajasta ja paikasta riippumattomuutta, koska opiskelijoiden pääsy tietokoneille ja verkkoon opiskelutarkoituksissa oli rajallista. Heidän visionsa tilanteesta, jossa ”keskiverto-oppijalla on tulevaisuudessa käytettävissään kannettava kämmen-tietokone, jolla pääsee langattomasti Internetiin tai muuhun verkko-oppimisympäristöön” ja näin voidaan saavuttaa todellinen ajasta ja paikasta riippumattomuus, voidaan nähdä

toteutuneen. Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on arkipäiväistynyt ja muuttunut itseäänselvyydeksi suurimmalle osalle suomalaisia korkeakouluopiskelijoita mittakaavassa, jonka ennusmerkkejä vasta oli näkyvissä vuosituhaten vaihteessa.

Sosnetin verkko-opetuskyselyn kyselylomakkeiden rajoitteet tulivat aineiston analyysissä vastaan. Mikäli olisin toteuttanut tutkimuksen alun perin mielekkään verkko-opetuksen ja -opiskelun tarkasteluun tähdäten, olisi kysymyspatteristo ollut erilainen ja näin aineiston tarjoamat analyysimahdollisuudet monipuolisemmat. Jo kerätyn aineiston käyttö oli kuitenkin opinnäytteeseen käytettävissä olevien resurssien kannalta järkevä ratkaisu. Se myös antoi tilaisuuden perehtyä vielä uudestaan, eri näkökulmasta aineistoon, joka oli odottamassa käyttöä. Näin haluan tämän pro gradu -työn kautta antaa alkuperäiseen kyselytutkimukseen vastanneille sosiaalityön opiskelijoille ja opettajille vielä arvostukseni heidän vastaamisensa kautta antamalleen panokselle sosiaalityön verkko-opetuksen kehittämiseksi.

Toinen tutkimuksen rajoite oli aineiston ikä. Vaikka kyselyt toteutettiin vuoden 2011 alussa, vastasivat opiskelija ja opettajat niihin sitä edeltäneiden kokemustensa perusteella, mikä lisäsi aineiston sisällön ikää entisestään. On kuitenkin muistettava, että vaikka puoli vuosikymmentä on pitkä aika verkkopedagogiikan ja teknologian kehityksessä, eivät kurseilla tosiasiallisesti käytössä olevat pedagogiset ratkaisut ja työskentelytavat muutu niin nopeasti kuin alan kehityksen kärki. Tuloksia tulkitessa kannattaa kuitenkin pitää mielessä, että aineisto ei ole aivan tuore.

Mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe olisi toteuttaa asiasisällöltään samanlainen sosiaalityön verkkokurssi kahdella eri tavalla: toinen yhteisöllisiä työskentelymenetelmiä käyttäen, toinen yksilöllisiä tehtäviä teettäen. Erot kurssien ilmoittautumisten määrissä, opiskelijapalautteessa ja oppimistuloksissa voisivat antaa kiinnostavaa tietoa siitä, mitä opiskelijat verkkokursseilta haluavat, sekä siitä, millaista oppimista erilaiset pedagogiset ratkaisut saman asiasisällön opettamisessa tuottaisivat.

Yli vuosikymmen sitten Poikela ja Portimojärvi (2004, 96) totesivat: ”Hyvän verkko-opettajan kriteerit ovat yksinkertaistaen samat kuin hyvin opettajan kriteerit yleisimminkin. Lisäksi vaaditaan median, verkon, välineen tuntemusta. Kuitenkin toisaalta opettajuus

ja opettajan roolit ja työnkuvat ovat niin monimuotoiset toimintaympäristöstä riippuen, ettei tiettyä stabiilia opettajan ideaalia ole reaalisesti tavoitettavissakaan.” Sama pätee edelleen ja sopii yleisohjeeksi myös Sosnetin verkko-opetuksen kehittämiseen. Opiskelijat ovat samasta oppiaineesta huolimatta keskenään hyvin erilaisia, erilaisissa elämäntilanteissa erilaisine toiveineen ja pyrkimyksineen opinnoissa. Tämän vuoksi on hyvä, että on myös erilaisia opettajia, jotka kokeilevat erityyppisiä työskentelytapoja ja kehittävät omaa osaamistaan ja vahvuuksiaan hyödyntäen erilaisia verkkokursseja.

Lähteet

Ahmedani, Brian, Harold, Rena, Fitton, Victoria & Shifflet Gibson, Erica 2011. What adolescents can tell us: Technology and the future of social work education. *Social work education* 30 (7), 830–846.

Al-Qahtani, Awadh A.Y. & Higgins, S.E. 2013. Effects of traditional, blended and e-learning on students' achievement in higher education. *Journal of computer assisted learning* 29 (3), 220–234.

Ausubel, David P. 1963. *The psychology of meaningful verbal learning: An introduction to school learning*. New York: Grune & Stratton.

Ausubel, David P. 1968. *Educational psychology – a cognitive view*. New York: Holt, Rinehart & Winston.

Ausubel, David P., Novak, Joseph, D. & Hanesian, Helen 1978. *Educational psychology – a cognitive view*. Toinen painos. New York: Holt, Rinehart & Winston.

Ayala, Jessica S. 2009. Blended learning as a new approach to social work education. *Journal of social work education* 45 (2), 277–288.

Berger, Roni, Stein, Lois & Mullin, James B. 2009. Videoconferencing: a viable teaching strategy for social work education? *Social work education* 28 (5), 476–487.

Boeker, Martin, Andel, Peter, Vach, Werner & Frankenschmidt, Alexander 2013. Game-based e-learning is more effective than a conventional instructional method: A randomized controlled trial with third-year medical students. *PLoS ONE* 8(12), e82328.

Byrd, Jennings & Mixonb, Phillip 2012. Revenues and e-learning: do universities need an online presence? *Journal of higher education policy and management* 34 (6), 601–609.

Carter-Anand, Janet & Clarke, Kris 2009. Crossing borders through cyberspace: a discussion of a social work education electronic exchange pilot project across the Atlantic. *Social work education* 28 (6), 583–597.

Cobb, S. 2009. Social presence and online learning: A current view from a research perspective. *Journal of interactive online learning* 8 (3), 241–254.

Coe Regan, Jo Ann R. & Youn, Eric J. 2008. Past, present, and future trends in teaching clinical skills through web-based learning environments. *Journal of social work education* 44 (2), 95–115.

Collins, Stewart 2008. Open and distance learning in qualifying social work education in Britain and the USA: Celebrating diversity and difference? *Social work education* 27 (4), 422–439.

Cooner, Tarsem Singh 2011. Learning to create enquiry-based blended learning designs: Resources to develop interdisciplinary education. *Social work education* 30 (3), 312–330.

Cummings, Sherry M., Foels, Leonora & Chaffin, Kate M. 2013. Comparative analysis of distance education and classroom-based formats for a clinical social work practice course. *Social work education* 32 (1), 68–80.

East, Jean F., LaMendola, Walter & Alter, Catherine 2014. Distance education and organizational environment. *Journal of social work education* 50 (1), 19–33.

Edzen, S., Furberg, L., Hartikainen, H., Collin, K., Steen, A., Khaymin, E., Mohammed, M., Orjasniemi, T. & Pankkonen, K. 2013. BCBU + Handbook. A guide to establish virtual cross-border campus for BCBU network. Faculty of social sciences. Rovaniemi: Lapin yliopisto. http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/91467/BCBU_HAND-BOOK.pdf?sequence=2. (Luettu 15.3.2014.)

Erdem, Emine, Yilmaza, Ayhan & Oskaya, Özge Özyalçın 2009. The effect of concept mapping on meaningful learning of Atom and bonding. *Procedia social and behavioral sciences* 1 (1), 1586–1590.

Ferguson, Rebecca 2011. Meaningful learning and creativity in virtual worlds. *Thinking skills and creativity* 6 (3), 169–178.

Gikas, Joanne & Grant, Michael M. 2013. Mobile computing devices in higher education: Student perspectives on learning with cellphones, smartphones & social media. *Internet and higher education* 19, 18–26.

Greig, Maureen & Skehill, Caroline 2008. Increasing staff and student capacity to use the communication facility in Queen's Online in order to support learning and teaching on a BSW programme. *Social work education* 27 (6), 634–646.

Hakkarainen, Kai 2001. Aikuisen oppiminen verkossa. Teoksessa Pekka Sallila & Pekka Kalli (toim.) *Verkot ja teknologia aikuisopiskelun tukena*. Aikuiskasvatuksen 42. vuosikirja. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu, 16–52.

Hakkarainen, Päivi 2007. Promoting meaningful learning through the integrated use of digital videos. Väitöskirja. *Acta Universitatis Lappeensis* 121. Rovaniemi: Lapin yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta.

Hakkarainen, Päivi 2008. Videotuottamisen pedagogista mallia rakentamassa designperustaisen tutkimuksen avulla. Teoksessa Jarmo Viteli & Simo Kaupinmäki (toim.) *Tuovi 6. Interaktiivinen tekniikka koulutuksessa 2008 -konferenssin tutkijatapaamisen artikkelit*. Hypermedialaboration verkkojulkaisuja 19. Tampere: Tampereen yliopisto. <http://tampub.uta.fi/tup/978-951-44-7463-7.pdf>. (Luettu 16.3.2015.)

Hakkarainen, Päivi 2011. Promoting meaningful learning through video production-supported PBL. *Interdisciplinary journal of problem-based learning* 5 (1), 34–53.

Hakkarainen, Päivi, Saarelainen, Tarja & Ruokamo, Heli 2009. Assessing teaching and students' meaningful learning processes in an e-learning course. Teoksessa C. Spratt & P. Lajbcygier (toim.) E-Learning technologies and evidence-based assessment approaches. New York: IGI Global, 20–36.

Hakkarainen, Päivi & Vapalahti, Kati 2011. Meaningful learning through video-supported forum-theater. *International journal of teaching and learning in higher education* 23 (3), 314–328. <http://www.isetl.org/ijtlhe/current.cfm>. (Luettu 20.3.2014.)

Hay, David B., Kehoe, Caroline, Miquel, Marc E., Hatzipanagos, Stylianos, Kinchin, Ian M., Keevil, Steve F. & Lygo-Baker, Simon 2008. Measuring the quality of e-learning. *British journal of educational technology* 39 (6), 1037–1056.

He, Wu, Yuan, Xiaohong & Yang, Li 2013. Supporting case-based learning in information security with web-based technology. *Journal of information systems education* 24 (1), 31–40.

Heikkilä, Maarit 2005. Verkko-opetuksen laadunhallinta – käsitteenmäärittelystä kriteeristöihin. Teoksessa Janne Sariola & Annika Evälä (toim.) Verkko-opetuksen laatu yliopisto-opetuksessa. Verkko-opetuksen laadunhallinta ja laatupalvelu -hankkeen raportti I. Helsinki: Yliopistopaino, 23–42.

Hiidenmaa, Pirjo 2013. Jos vastaus on mooc, mikä on kysymys? Helsinki: Helsingin yliopisto. http://ok.helsinki.fi/wp-content/uploads/2014/01/Jos_mooc_on_vastaus.pdf. (Luettu 3.10.2015.)

Howland, Jane L., Jonassen, David & Marra, Rose M. 2012. Meaningful learning with technology. 4. painos. Boston: Pearson.

Hung, K. M. & Mui, C. M. 2014. An action research in Hong Kong: How does e-learning act as a catalyst for change in pedagogy? *International journal of e-education, e-business, e-management and e-learning* 4 (1), 67–71.

Ives, Nicole G. & Aitken, Oonagh 2008. Technology and access: Responding to the social work education needs of First Nations and Inuit communities. *Social work education* 27 (6), 683–692.

Jonassen, David H. 1995. Supporting communities of learners with technology: a vision for integrating technology with learning tools. *Educational technology* July-August 1995, 60–63.

Kentz, Maj-Britt & Kukkonen, Ilkka 2011. Liikkuva kuva ja Second Life – muuttuva opettajuus. Teoksessa Päivi Hakkarainen & Kari Kumpulainen (toim.) Liikkuva kuva – muuttuva opetus ja oppiminen. Lapin yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunnan mediapedagogiikkakeskus ja Jyväskylän yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Jyväskylä: WS Bookwell. <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/26957>. (Luettu 31.3.2015.)

Keskitalo, Tuulikki, Pyykkö, Elli & Ruokamo, Heli 2011. Exploring the meaningful learning of students in Second Life. *Educational technology & society* 14 (1), 16–26.

Keskitalo, Tuulikki 2015. Pedagogisen mallin kehittäminen terveydenhuollon simulaatioperustaiseen opetukseen. Acta Universitatis Lapponiensis 299. Rovaniemi: Lapin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-484-812-1>. (Luettu 16.11.2015.)

Kilpeläinen, Arja & Päykkönen, Kirsi 2014. Introduction. Teoksessa Arja Kilpeläinen & Kirsi Päykkönen (toim.) eCompetence for social work. Publications in the social sciences. B, Research reports 64. Rovaniemi: Lapin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-484-758-2>. (Luettu 3.4.2015.)

Kirkwood, Adrian & Price, Linda 2012. The influence upon design of differing conceptions of teaching and learning with technology. Teoksessa Anders D. Olofsson & J. Ola Lindberg (toim.) Informed design of educational technologies in higher education: Enhanced learning and teaching. New York: IGI Global, 1–20.

Kiviniemi, Kari 2001. Autonomian ja ohjauksen suhde verkko-opetuksessa. Teoksessa Pekka Sallila & Pekka Kalli (toim.) Verkot ja teknologia aikuisopiskelun tukena. Aikuiskasvatuksen 42. vuosikirja. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu, 74–97.

Korhonen, Vesa & Pantzar, Eero 2004. Verkko-opetuksen ja vuorovaikutuksen erityispiirteitä tunnistamassa. Teoksessa Vesa Korhonen (toim.) Verkko-opetus ja yliopistopedagogiikka. Tampere: Tampere university press, 17–45. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-44-6351-8>. (Luettu 14.3.2015.)

Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 29.4.2005/272.

Landgrén, Saana & Pesonen, Tiia 2014. Vastavalmistuneiden urapolut 2014. Vuosina 2012–2013 valmistuneiden Talentian jäsenten sijoittuminen työelämään. Helsinki: Talentia. http://www.talentia.fi/files/4320/Urapolku_2014_Verkkoversio.pdf. (Luettu 16.3.2015.)

Lehto, Teija & Terva, Jyrki 2001. Verkot ja yhteisöllisyyden kehittyminen: merkitys aikuiskoulutukselle. Teoksessa Pekka Sallila & Pekka Kalli (toim.) Verkot ja teknologia aikuisopiskelun tukena. Aikuiskasvatuksen 42. vuosikirja. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu, 98–116.

Leskinen, Margit & Ruotsalainen, Mervi 2005. SPSS-perusopas 13.0. Kajaani: Kajaanin ammattikorkeakoulu. http://gallia.kajak.fi/opmateriaalit/yleinen/RuoMer/SPSS_OPAS13.doc. (Luettu 7.11.2015.)

Löfström, Erika, Kanerva, Kaisa, Tuuttila, Leena, Lehtinen, Anu & Nevgi, Anne 2010. Laadukkaasti verkossa. Verkko-opetuksen käsikirja yliopisto-opettajalle. Helsingin yliopiston hallinnon julkaisuja 71, raportit ja selvitykset. Helsinki: Helsingin yliopisto. http://www.helsinki.fi/julkaisut/aineisto/hallinnon_julkaisuja_71_2010.pdf. (Luettu 21.3.2014.)

Löfström, Erika & Nevgi, Anne 2007. From strategic planning to meaningful learning: diverse perspectives on the development of web-based teaching and learning in higher education. British journal of educational technology 38 (2), 312–324.

Manninen, Jyri 2001. Verkko aikuisen oppimisympäristönä. Teoksessa Pekka Sallila & Pekka Kalli (toim.) Verkot ja teknologia aikuisopiskelun tukena. Aikuiskasvatuksen 42. vuosikirja. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu, 53–73.

Martínez-Cañas, Ricardo & Ruíz-Palomino, Pablo 2011. Concept mapping as a learning tool for the employment relations degree. *Journal of international education research* 7 (5), 23–28.

Mäkelä, Leena 2010. Verkkokurssi opetuksen ja oppimisen kompleksisena toimitilana. Akateeminen väitöskirja. *Acta electronica universitatis tamperensis* 925. Tampere: Tampereen yliopistopaino. <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-7947-2>. (Luettu 2.3.2015.)

Nevgi, Anne & Tirri, Kirsi 2003. Hyvää verkko-opetusta etsimässä. Oppimista edistävät ja estävät tekijät verkko-oppimisympäristöissä – opiskelijoiden kokemukset ja opettajien arviot. *Kasvatusalan tutkimuksia* 15. Turku: Suomen kasvatustieteellinen seura.

Niku, Mikael 2014. Oppimispäiväkirjen formatiivinen vertaisarviointi wikialustalla. *Yliopistopedagogiikka* 21 (2), 57–59.

Novak, Joseph D. 2010. Learning, creating, and using knowledge. Concept maps as facilitative tools in schools and corporations. Toinen painos. New York: Routledge.

Novak, Joseph D. & Cañas, Alberto J. 2006. The origins of the concept mapping tool and the continuing evolution of the tool. *Information visualization* 5 (3), 175–184.

Nurkka, Annika 2005. Verkko-opetuksen laadunhallinnan haasteet. Teoksessa Janne Sariola & Annika Evälä (toim.) Verkko-opetuksen laatu yliopisto-opetuksessa. Verkko-opetuksen laadunhallinta ja laatu palvelu -hankkeen raportti I. Helsinki: Yliopistopaino, 8–12.

Oliver, Ron 2008. Engaging first year students using a Web-supported inquiry-based learning setting. *Higher education* 55 (3), 285–301.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010. Koulutuksen tietoyhteiskuntakehittäminen 2010. Parempaa laatua, tehokkaampaa yhteistyötä ja avoimempaa vuorovaikutusta. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:12. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. http://minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/artikkelit/koulutuksen_ja_tutkimuksen_tietoyhteiskunta/verkko-opetuksen_sopimusmallit/liitteet/Loppuraportti_Koulutus2020_okmtr2010_12.pdf. (Luettu 3.10.2015.)

Pardasani, Manoj, Goldkind, Lauri, Heyman, Janna C. & Cross-Denny, Bronwyn 2011. How much does the distance in distance education matter? Our students speak. *Social work education* 31 (4), 406–421.

Peurasaari, Merja 2008. Introduction. Teoksessa Merja Peurasaari (toim.) Training university personnel for the information society – the Finnish TieVie project. Helsinki: Suo-

men virtuaaliyliopisto. http://tievie oulu.fi/julkaisut/Training_University_Personel_for_the_Information_Society-The_Finnish_TieVie_Project_2008_Peura-saari_ed.pdf. (Luettu 22.3.2015.)

Peurasaari, Merja, Tenhula, Tytti & Lappalainen, Matti 2007. Valtakunnallinen TieVie-hanke ja verkostotoiminta osana tietoyhteiskuntakehitystä. Teoksessa Merja Peurasaari (toim.) Tuhat ja yksi tarinaa – TieVie-verkoston seitsemän vuotta. Suomen virtuaaliyliopiston julkaisuja 1/07. Helsinki: Suomen virtuaaliyliopistopalveluyksikkö. http://tievie oulu.fi/julkaisut/Tuhat_ja_yksi_tarinaa-TieVie_verkoston_seitse-man_vuotta_2007_Peurasaari_M_toim.pdf. (Luettu 22.3.2015.)

Pohjonen, Juha 2001. Alma mater – quo vadis? Tieto- ja viestintäteknikka yliopistojen strategisena haasteena. Teoksessa Pekka Sallila & Pekka Kalli (toim.) Verkot ja teknologia aikuisopiskelun tukena. Aikuiskasvatuksen 42. vuosikirja. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu, 246–275.

Poikela, Sari & Portimojärvi, Timo 2004. Opettajana verkossa: ongelmaperustainen pedagogiikka verkko-oppimisympäristön toimijoiden haasteena. Teoksessa Vesa Korhonen (toim.) Verkko-opetus ja yliopistopedagogiikka. Tampere: Tampere university press. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201303121049>. (Luettu 14.3.2015.)

Putman, S. Michael, Ford, Karen & Tancock, Susan 2012. Redefining online discussions: using participant stances to promote collaboration and cognitive engagement. *International journal of teaching and learning in higher education* 24 (2), 151–167.

Päykkönen, Kirsi 2011. "Kehittäkää verkko-opetusta joutuisasti!" Sosnetin verkko-opetus opiskelijoiden ja opettajien kokemuksissa. *SOSNET Julkaisuja* 3. Rovaniemi: Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet.

Quinn, Andrew & Barth, Anna M. 2014. Operationalizing the implicit curriculum in MSW distance education programs. *Journal of social work education* 50 (1), 34–47.

Quinney, Anne, Hutchings, Maggie & Scammell, Janet 2008. Student and staff experiences of using a virtual community, Wessex Bay, to support interprofessional learning: Messages for collaborative practice. *Social work education* 27 (6), 658–664.

Rapanotti, Lucia, Minocha, Shailey, Barroca, Leonor, Boulos, Maged N. Kamel & Morse, David R. 2012. 3D virtual worlds in higher education. Teoksessa Anders D. Olofsson & J. Ola Lindberg (toim.) *Informed design of educational technologies in higher education: Enhanced learning and teaching*. New York: IGI Global, 212–240.

Razali, Rozilawati, Zainal, Dzulaiha Aryanee Putri & Chitsaz, Mahsa 2012. Developing industrial cases for teaching software engineering – a lesson learned. *Asian social science* 8 (16), 215–221.

Reinsmith-Jones, Kelley, Kibbe, Sharon, Crayton, Traci & Campbell, Elana 2015. Use of Second Life in social work education: Virtual world experiences and their effect on students. *Journal of social work education* 51 (1), 90–108.

Ruokamo, Heli, Hakkarainen, Päivi & Eriksson, Miikka 2012. Designing a model for teaching and meaningful e-learning. Teoksessa Anders D. Olofsson & J. Ola Lindberg (toim.) *Informed design of educational technologies in higher education: Enhanced learning and teaching*. New York: IGI Global, 375–392.

Sariola, Janne & Evälä, Annika (toim.) 2005. *Verkko-opetuksen laatu yliopisto-opetuksessa. Verkko-opetuksen laadunhallinta ja laatupalvelu -hankkeen raportti I*. Helsinki: Yliopistopaino.

Scott, Karen M. 2013. Does a university teacher need to change e-learning beliefs and practices when using social networking site? A longitudinal case study. *British journal of educational technology* 44 (4), 571–580.

Siebert, Darcy Clay, Siebert, Carl F. & Spaulding-Givens, Jennifer 2006. Teaching clinical social work skills primarily online: An evaluation. *Journal of social work education* 42 (2), 325–336.

So, H-J. & Brush, T. 2007. Student perceptions of collaborative learning, social presence and satisfaction in a blended learning environment: Relationships and critical factors. *Computers & education* 51 (1), 318–336.

Sosnet 2013. Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto – toimintakertomus vuodelta 2013. Rovaniemi: Sosnet. <http://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=7a056b7d-db71-4be5-b57b-1bd3acf4ce65>. (Luettu 4.4.2015.)

Sosnet 2015. *Sosiaalityön opiskelijoiden sisäänotto ja valmistuneet sosiaalityön koulutuskäytännöissä vuosina 1990–2013*. Rovaniemi: Sosnet.

Tiffany, Jone & Hoglund, Barbara A. 2014. Teaching/learning in Second Life: Perspectives of future nurse-educators. *Clinical simulation in nursing* 10 (1), e19–e24.

Tissari, Varpu, Vaattovaara, Virpi, Vahtivuori-Hänninen, Sanna, Tella, Seppo, Rajala, Raimo & Ruokamo, Heli (toim.) 2004. *Verkko-opetuksen haasteita. Pedagogisia malleja didaktisessa verkkoympäristössä*. Lapin yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja 8. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Tähtinen, Juhani, Laakkonen, Eero & Broberg, Mari 2011. *Tilastollisen aineiston käsittely ja tulkinnan perusteita*. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisuja C: 20. Turku: Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos ja Opettajankoulutuslaitos.

Vahtivuori-Hänninen, Sanna, Tissari, Varpu, Vaattovaara, Virpi, Rajala, Raimo, Ruokamo, Heli & Tella, Seppo 2004. *Opetus, opiskelu ja oppiminen didaktisessa verkko-ympäristössä*. Teoksessa Tissari, Varpu, Vaattovaara, Virpi, Vahtivuori-Hänninen, Sanna, Tella, Seppo, Rajala, Raimo & Ruokamo, Heli (toim.) *Verkko-opetuksen haasteita. Pedagogisia malleja didaktisessa verkkoympäristössä*. Lapin yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja 8. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Vapalahti, Kati & Hakkarainen, Päivi 2010. Teknologia mielekkään opiskelun ja oppimisen tukena: Yhteisöpedagogi- ja sosionomiopiskelijat avoimia ongelmia ratkomassa. Teoksessa Soile Laitinen (toim.) Uudistuva aikuiskoulutus. Eurooppalaisia kokemuksia ja suomalaisia mahdollisuuksia. Mikkelin ammattikorkeakoulu, Tutkimuksia ja raportteja 49. Mikkeli: Mikkelin ammattikorkeakoulu, 37–52. <http://www.mikkeliyamk.fi/e-julkaisut>. (Luettu 20.3.2014.)

Vehkalahti, Kimmo 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Finn Lectura.

Vernon, Robert, Vakalahi, Halaevalu, Pierce, Dean, Pittman-Munke, Peggy & Adkins, Lynn Frantz 2009. Distance education programs in social work: Current and emerging trends. *Journal of social work education* 25 (2), 263–276.

Waldman, Julia & Rafferty, Jackie 2008. Technology-supported learning and teaching in social work in the UK – A critical overview of the past, present and possible futures. *Social work education* 2008, 581–591.

Wdowik, Steven 2014. Using a synchronous online learning environment to promote and enhance transactional engagement beyond the classroom. *Campus-wide information systems* 31 (4), 264–275.

Wood, Shaunda L. 2010. Technology for teaching and learning: Moodle as a tool for higher education. *International journal of teaching and learning in higher education* 22 (3), 299–307.

Yadin, Aharon & Or-Bach, Rachel 2010. The importance of emphasizing individual learning in the “collaborative learning era”. *Journal of information systems education* 21 (2), 185–194.

York, Reginald O. 2008. Comparing three modes of instruction in a graduate social work program. *Journal of social work education* 44 (2), 157–172.

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

5.11.2014

Sosnet
Koulutuspäällikkö Sanna Lähteinen

Teen Lapin yliopistossa aikuiskasvatuksen pro gradu -tutkielmaa sosiaalityön verkko-opetuksesta. Tutkielman ohjaajana toimii yliopistonlehtori Päivi Rasi. Anon Sosnetiltä lupaa käyttää pro gradu -tutkimuksessani aineistona vuonna 2011 keräämäni Sosnetin verkko-opetuksen selvityksen kyse-lyaineistoa.

Tutkimuksen tavoitteena on Sosnetin verkko-opetuksen tarkastelu mielekkään verkko-opiskelun ja -oppimisen näkökulmasta. Noudatan tutkielman teossa hienovaraisuutta ja tutkimuksen tekemisen eettisiä periaatteita, luotettavuutta, puolueettomuutta ja anonyymiyttä sekä salassa pidon velvoitteita. Teen aineiston käsittelyn, säilyttämisen, tallentamisen ja käsittelyn henkilötietolain mukaisesti ja hävitän aineiston asianmukaisella tavalla tutkimuksen valmistuttua.

Tutkielman on tarkoitus valmistua vuoden 2015 loppuun mennessä. Tutkielma painetaan Lapin yliopiston painossa. Se tarkastetaan ja hyväksytään tiedekuntaneuvoston kokouksessa ja valmistumisen jälkeen tutkielma on saatavilla Lapin yliopiston kirjastossa sekä sähköisessä Lauda-tietokannassa (<http://lauda.ulapland.fi/>).

Kirsi Päykkönen
kirsi.paykkonen@ulapland.fi

Päiväys 5. 11. 2014

Hakijan allekirjoitus

Nimen selvennys

KIRSI PÄYKKÖNEN

Hyväksytty tutkimus-lupa-anomuksen mukaisena

Hylätty liitteessä esitettyjen perusteiden nojalla

Päiväys 5. 11. 2014

Luvan myöntäjän allekirjoitus

Nimen selvennys

SANNA LÄHTEINEN

Taustatiedot

1) Missä yliopistossa opiskelet?

Valitse

2) Ikäsi

Valitse

3) Kuinka kaukana yliopistosta asuit Sosnetin verkkokurssien suorittamisen aikana?

- Alle 2 km
- 2-5 km
- 6-14 km
- 15-49 km
- 50-100 km
- Yli 100 km

4) Työskentelitkö verkkokurssien suorittamisen aikana opintojesi ohella?

- Kokoaikaisesti
- Osa-aikaisesti
- En työskennellyt, vaan opiskelin päätoimisesti
- Olin perhevapaalla kotona
- Jokin muu, mikä

5) Onko sinulla huollettavia (esim. lapset tai ikääntyneet vanhemmat)?

- Kyllä
- Ei

6) Kuinka usein käytät seuraavia verkkopalveluja?

	Päivittäin	Useammin kuin kerran viikossa	Kerran 1-2 viikossa	Kerran kuukaudessa	Harvemmin kuin kerran kuukaudessa	En koskaan
Sähköposti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalialaan liittyvät www-sivut (esim. Sosiaaliportti)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Verkon asiointipalvelut (esim. verkkopankki, KELA)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjaston e-aineistot	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteisöpalvelut (esim. Facebook)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Blogit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wikit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Keskustelupalstat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pikaviestimet (esim. messenger)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Chatit	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Seuraava -->

0% valmiina

Opintojen vaihe

7) Minä vuonna aloitit sosiaalityön opinnot yliopistossa?

8) Suoritan parhaillaan

- Sosiaalityön perusopintoja
- Sosiaalityön aineopintoja
- Sosiaalityön syventäviä opintoja
- Sosiaalityön jatko-opintoja (tohtori- tai erikoistumiskoulutus)
- Sosiaalityötä sivuaineena
- En opiskele sosiaalityötä, opiskelen pääaineena

9) Arvioitu valmistumisvuotesi?

<-- Edellinen

Seuraava -->

16% valmiina

Sosnetin verkkokursseille osallistuminen

10) Mille allaolevista Sosnetin valtakunnallisista verkkokursseista olet osallistunut?

- Identiteetin uudelleen rakentaminen
- Haastattelu interventiivisenä tutkimusmenetelmänä
- Knowledge production and research in social work practice
- Perheoikeus
- Romanit - tuntematon vähemmistömme
- Social work with families and children
- Sosiaaliturvan historia
- Sosiaalityön vuorovaikutuksen tutkimus
- Terveystieteiden ja kuntoutuksen sosiaalityö
- Vanhuspolitiikka, vanhustenhuollon palvelut ja gerontologinen sosiaalityö
- Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat

11) Mille allaolevista Sosiaalityön johtaminen, hallinto ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen - opintokokonaisuuden verkkokursseista olet osallistunut?

- Johdatus sosiaalihalintotieteeseen
- Hyvinvointijohtamisen perusteet
- Johtamisteoriat
- Kansainväliset näkökulmat - EU sosiaalialan toimintaympäristönä
- Kunta ja palvelurakenteen muutos käytännön johtamisen näkökulmasta
- Laatujohtaminen tuloksellisten hyvinvointipalvelujen tukena
- Organisaatiokulttuurit ja tuloksellisuus sosiaalipalveluissa
- Osaamisen johtaminen ja asiantuntijuuden kehittäminen
- Palvelujen järjestäminen kuntatalouden näkökulmasta

12) Oletko

- Hakenut verkkokurssille, mutta et mahtunut mukaan (mille kurssille)?
- Ilmoittautunut verkkokurssille, mutta et aloittanut kurssia (mille kurssille)?
- Aloittanut verkkokurssin, mutta et suorittanut sitä loppuun (minkä kurssin)?

13) Mikäli olet jättänyt Sosnetin verkkokurssin kesken, mitkä olivat siihen liittyvät keskeiset syyt?

14) Oletko opiskellut muilla verkkokursseilla kuin Sosnetin verkkokursseilla?

- Kyllä
- En

15) Mitkä ovat olleet tärkeimmät syyt osallistua Sosnetin verkkokurssille?

- Kurssin aihealue kiinnosti minua erityisesti
- Kurssin ajankohta soveltui minulle hyvin
- Halusin opiskella erityisesti verkkokurssilla. Miksi?
- Kurssi oli pakollinen osa opintojani
- Minulla ei ollut muuta vaihtoehtoa suorittaa kyseistä opintokokonaisuutta
- Joku muu, mikä?

Kokemuksia Sosnetin verkkokursseista

16) Olivatko kurssien suoritusohjeet riittävän selkeät? Jos ei, millaisissa asioissa oli epäselvyyttä?

- Kyllä
- Ei. Missä oli epäselvyyttä?
- En osaa sanoa

17) Vastasiko kurssien oppimateriaalien (tekstit, kuvat, videot, äänitiedostot...) asiasisältö odotuksiasi?

- Kyllä
- Ei. Millaisia puutteita?
- En osaa sanoa

18) Vastasiko kurssien oppimateriaalien (tekstit, kuvat, videot, äänitiedostot...) tekninen laatu odotuksiasi?

- Kyllä
- Ei. Millaisia puutteita?
- En osaa sanoa

19) Oliko sinulla ongelmia kurssikirjallisuuden (tai muun kursseilla edellytetyn materiaalin) saatavuudessa?

- Kyllä. Millaisia ongelmia?
- Ei
- En osaa sanoa

20) Kuinka halukas olisit käyttämään seuraaventyypisiä oppimateriaaleja verkkokursseilla työskennellessäsi?

	Erittäin halukas	Melko halukas	En halukas enkä haluton	Melko haluton	Erittäin haluton	En osaa sanoa
PowerPoint-luennot	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Aäniluennot tallenteina	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Videoidut luennot	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muut videot	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjat ja artikkelit (kirjastosta)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sähköiset kirjat ja artikkelit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Www-sivut	☐	☐	☐	☐	☐	☐

21) Olivatko opettajat mielestäsi riittävän aktiivisesti mukana verkkokursseilla?

- Kyllä
- Ei
- Vaihteli kursseittain
- En osaa sanoa

22) Voisitko kokemuksesi perusteella suositella Sosnetin verkkokursseja muille opiskelijoille? Miksi?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

<-- Edellinen Seuraava -->

50% valmiina

Työskentelymenetelmät

23) Arvioi, miten seuraavat työskentelymenetelmät sopivat mielestäsi verkko-opiskeluun.

	Sopii hyvin	Sopii melko hyvin	Ei sovi hyvin eikä huonosti	Sopii melko huonosti	Sopii huonosti	En osaa sanoa
Verkkokeskustelu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pienryhmätyöskentely	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Chat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yksilökohtainen kirjallinen tehtävä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ryhmämuotoinen kirjallinen tehtävä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Essee	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjallisuuteen perehtyminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Videoluennot	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Äänitallenneluennot	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muut video- tai äänitallenteet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wiki	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Blogi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kotitenti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Oppimispäiväkirja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kyselyt ja testit	☐	☐	☐	☐	☐	☐

24) Mitkä ominaisuudet kuvaavat mielestäsi eri työskentelymenetelmiä? Voit halutessasi valita useita ominaisuuksia.

	Tehokas	Motivoiva	Ymmärtämistä auttava	Oppimista syventävä	Yhdessä oppimista tukeva	Ei kokemusta tästä
Verkkokeskustelu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pienryhmätyöskentely	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Chat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yksilökohtainen kirjallinen tehtävä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ryhmämuotoinen kirjallinen tehtävä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Essee	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjallisuuteen perehtyminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Videoluennot	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Äänitallenneluennot	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muut video- tai äänitallenteet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wiki	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Blogi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kotitenti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Oppimispäiväkirja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kyselyt ja testit	☐	☐	☐	☐	☐	☐

25) Millaisia työskentelymenetelmiä toivoisit lisää verkkokursseille?

Verkkokursseilla opiskelu

26) Millainen verkkokurssien työmäärä oli suhteessa saatuihin opintopisteisiin?

- Pieni
 Melko pieni
 Sopiva
 Melko suuri
 Suuri
 Työmäärä vaihteli kurseittain paljon

27) Kuinka kiinnostunut olisit seuraavista aihealueista verkkokursseina toteutettuina?

	Hyvin kiinnostunut	Melko kiinnostunut	Hieman kiinnostunut	En ollenkaan kiinnostunut	En osaa sanoa
Sosiaalityön historia	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalityön työmenetelmät	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalityön erityiskysymykset	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalityön arvot ja etiikka	☐	☐	☐	☐	☐
Vuorovaikutustaidot	☐	☐	☐	☐	☐
Toimintaympäristö	☐	☐	☐	☐	☐
Johtaminen ja kehittäminen	☐	☐	☐	☐	☐
Tutkiva ammatillisuus	☐	☐	☐	☐	☐
Palvelujärjestelmä	☐	☐	☐	☐	☐
Tutkielmaseminaari	☐	☐	☐	☐	☐
Tutkimusmenetelmät	☐	☐	☐	☐	☐
Tieteenfilosofia ja tieteenteoria	☐	☐	☐	☐	☐
Ammatti-identiteetti ja asiantuntijuus	☐	☐	☐	☐	☐
Verkkolukupiirit	☐	☐	☐	☐	☐
Asiakastyön taidot	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalityön teoria	☐	☐	☐	☐	☐

28) Kuinka kiinnostunut olet kansainvälisistä, englanninkielisistä verkkokursseista?

- Hyvin kiinnostunut
 Melko kiinnostunut
 En kovin kiinnostunut
 En ollenkaan kiinnostunut
 En osaa sanoa

<-- Edellinen Seuraava -->

83% valmiina

Palautetta ja kehittämistoiveita

29) Mitä ideoita sinulla on sosiaalityön verkko-opetuksen kehittämiseksi?

30) Mille opintojen tasolle mielestäsi verkko-opetusta erityisesti tarvitaan?

- Perusopinnot
 Aineopinnot
 Syventävät opinnot
 Jatko-opinnot

31) Toivoisitko enemmän lisää yksittäisiä kursseja vai johtamisopintojen kaltaisia kokonaisuuksia?

- Yksittäisiä kursseja, kuten
 Laajempia kokonaisuuksia, kuten
 En osaa sanoa

32) Muuta palautetta tai terveisiä Sosnetin verkko-opetukseen liittyen

100% valmiina

Taustatiedot

1) Missä yliopistossa opiskelet?

Valitse

2) Ikäsi

Valitse

3) Kuinka kaukana yliopistostasi asut?

- Alle 2 km
- 2-5 km
- 6-14 km
- 15-49 km
- 50-100 km
- Yli 100 km

4) Työskenteletkö opintojesi ohella?

- Kokoaikaisesti
- Osa-aikaisesti
- En työskentele, vaan opiskelen päätoimisesti
- Olen perhevapaalla kotona
- Joku muu, mikä?

5) Onko sinulla huollettavia (esim. lapset tai ikääntyneet vanhemmat)?

- Kyllä
- Ei

6) Kuinka usein käytät seuraavia verkkopalveluja?

	Päivittäin	Useammin kuin kerran viikossa	Kerran 1-2 viikossa	Kerran kuukaudessa	Harvemmin kuin kerran kuukaudessa	En koskaan
Sähköposti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalialaan liittyvät www-sivut (esim. Sosiaaliportti)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Verkon asiointipalvelut (esim. verkkopankki, KELA)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjaston e-aineistot	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteisöpalvelut (esim. Facebook)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Blogit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wikit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Keskustelupalstat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pikaviestimet (esim. messenger)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Chatit	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Seuraava -->

0% valmiina

Opintojen vaihe

7) Minä vuonna aloitit sosiaalityön opinnot yliopistossa?

8) Suoritan parhaillaan

- Sosiaalityön perusopintoja
- Sosiaalityön aineopintoja
- Sosiaalityön syventäviä opintoja
- Sosiaalityön jatko-opintoja (tohtori- tai erikoistumiskoulutus)
- Sosiaalityötä sivuaineena
- En opiskele sosiaalityötä, opiskelen pääaineena

9) Arvioitu valmistumisvuotesi?

<-- Edellinen

Seuraava -->

20% valmiina

Verkkokursseille osallistuminen

10) Mistä muistat saaneesi tietoa Sosnetin verkkokursseista?

- Yliopiston www-sivuilta
- Sosnetin www-sivuilta
- Weboodin tai Korpin kautta
- Googlettamalla
- Sähköpostitse
- Kavereilta
- Amanuenssilta
- Oppiaineen opettajalta
- HOPS-ohjaajalta
- Opintoneuvojalta
- Opintopäälliköltä
- En muista saaneeni tietoa

11) Oletko joskus

- Hakenut Sosnetin kurssille, mutta et mahtunut mukaan (mille kurssille)?
- Ilmoittautunut Sosnetin kurssille, mutta et aloittanut sitä (mille kurssille)?
- Aloittanut Sosnetin kurssin, mutta et suorittanut sitä loppuun (minkä kurssin)?

12) Mikäli olet jättänyt Sosnetin verkkokurssin kesken, mitkä olivat siihen liittyvät keskeiset syyt?

13) Oletko opiskellut muilla verkkokursseilla kuin Sosnetin verkkokursseilla?

- Kyllä
- En

14) Miksi et ole opiskellut Sosnetin verkkokursseilla?

- Olen vasta aloittanut opinnot
- Tarjolla ei ole ollut minua kiinnostanutta aihealuetta
- Kurssien ajankohdat eivät ole sopineet minulle
- Haluan opiskella mieluummin perinteisillä kursseilla
- En ole saanut tarpeeksi tietoa kurssitarjonnasta
- Pelkään, etteivät tietotekniset taitoni riitä verkko-opiskeluun
- Minulla ei ole käytettävissä verkko-opiskeluun sopivaa tietokonetta ja/tai verkkoyhteyttä
- En olisi saanut korvaavuuksia verkko-opinnoista muihin opintoihini
- Olen kuullut huonoja kokemuksia verkkokursseista
- Joku muu, mikä?

<-- Edellinen Seuraava -->

40% valmiina

Työskentelymenetelmät ja materiaalit

15) Arvioi, miten seuraavat työskentelymenetelmät sopivat mielestäsi verkko-opiskeluun

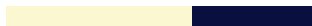
	Sopii hyvin	☐ ☐ 7811 ☐ Ei sovi hyvin eikä huonosti	Sopii melko huonosti	Sopii huonosti	En osaa sanoa
Verkkokeskustelu	☐	☐	☐	☐	☐
Pienryhmätyöskentely	☐	☐	☐	☐	☐
Chat	☐	☐	☐	☐	☐
Yksilökohtainen kirjallinen tehtävä	☐	☐	☐	☐	☐
Ryhmämuotoinen kirjallinen tehtävä	☐	☐	☐	☐	☐
Essee	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjallisuuteen perehtyminen	☐	☐	☐	☐	☐
Videoluennot	☐	☐	☐	☐	☐
Äänitallenneluennot	☐	☐	☐	☐	☐
Muut video- tai äänitallenteet	☐	☐	☐	☐	☐
Wiki	☐	☐	☐	☐	☐
Blogi	☐	☐	☐	☐	☐
Kolittenti	☐	☐	☐	☐	☐
Oppimispäiväkirja	☐	☐	☐	☐	☐
Kyselyt ja testit	☐	☐	☐	☐	☐

16) Kuinka halukas olisit käyttämään seuraavantyyppisiä oppimateriaaleja verkkokursseilla työskennellessäsi?

	Erittäin halukas	Melko halukas	En halukas enkä haluton	Melko haluton	Erittäin haluton	En osaa sanoa
PowerPoint-luennot	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ääniluennot tallenteina	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Videoidut luennot	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muut videot	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjat ja artikkelit (kirjastosta)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sähköiset kirjat ja artikkelit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Www -sivut	☐	☐	☐	☐	☐	☐

<< Edellinen Seuraava >>

60% valmiina

Verkkokursseilla opiskelu

17) Olisitko kiinnostunut seuraavista aihealueista verkkokursseina toteutettuina?

	Hyvin kiinnostunut	Melko kiinnostunut	Hieman kiinnostunut	En ollenkaan kiinnostunut	En osaa sanoa
Sosiaalityön historia	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalityön työmenetelmät	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalityön erityiskysymykset	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalityön arvot ja etiikka	☐	☐	☐	☐	☐
Vuorovaikutustaidot	☐	☐	☐	☐	☐
Toimintaympäristö	☐	☐	☐	☐	☐
Johtaminen ja kehittäminen	☐	☐	☐	☐	☐
Tutkiva ammatillisuus	☐	☐	☐	☐	☐
Palvelujärjestelmä	☐	☐	☐	☐	☐
Tutkimusseminaari	☐	☐	☐	☐	☐
Tutkimusmenetelmät	☐	☐	☐	☐	☐
Tieteenfilosofia ja tieteenteoria	☐	☐	☐	☐	☐
Ammatti-identiteetti ja asiantuntemus	☐	☐	☐	☐	☐
Verkkolukupiirit	☐	☐	☐	☐	☐
Asiakastyön taidot	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalityön teoria	☐	☐	☐	☐	☐

18) Kuinka kiinnostunut olet kansainvälisistä, englanninkielisistä verkkokursseista?

- Hyvin kiinnostunut
- Melko kiinnostunut
- En kovin kiinnostunut
- En ollenkaan kiinnostunut
- En osaa sanoa

[<-- Edellinen](#) [Seuraava -->](#)

80% valmiina

Palautetta ja kehittämistoiveita

19) Mitä ideoita sinulla on sosiaalityön verkko-opetuksen kehittämiseksi?

20) Mille opintojen tasolle mielestäsi verkko-opetusta erityisesti tarvitaan?

- Perusopinnot
 Aineopinnot
 Syventävät opinnot
 Jatko-opinnot

21) Toivoisitko enemmän lisää yksittäisiä kursseja vai johtamisopintojen kaltaisia kokonaisuuksia?

- Yksittäisiä kursseja, kuten
 Laajempia kokonaisuuksia, kuten
 En osaa sanoa

22) Muuta palautetta tai terveisiä Sosnetin verkko-opetukseen liittyen

<-- Edellinen

Lähetä

100% valmiina

Taustatiedot
1) Yliopistosi?

2) Ikäsi?

- Alle 25
 26-35
 36-55
 56+

3) Oletko ensisijaisesti

- Professori
 Yliopistonlehtori
 Yliopisto-opettaja, assistentti tai vastaava
 Tutkija tai tohtorikoulutettava
 Jokin muu, mikä?

4) Kuinka monta vuotta olet toiminut sosiaalityön opettajana?

- 0-1 vuotta
 2-4 vuotta
 5-10 vuotta
 11-20 vuotta
 Yli 20 vuotta

5) Kuinka usein käytät seuraavia verkkopalveluja?

	Päivittäin	Useammin kuin kerran viikossa	Kerran 1-2 viikossa	Kerran kuukaudessa	Harvemmin kuin kerran kuukaudessa	En koskaan
Sähköposti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalialaan liittyvät www-sivut (esim. Sosiaaliportti)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Verkon asiointipalvelut (esim. verkkopankki, KELA)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjaston e-aineistot	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteisöpalvelut (esim. Facebook)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Blogit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wikit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Keskustelupalstat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pikaviestimet (esim. messenger)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Chatit	☐	☐	☐	☐	☐	☐

 0% valmiina

Kysely verkko-opetuksesta sosiaalityön opettajille

Opettajuus verkkokursseilla

6) Oletko osallistunut Sosnetin verkkokurssien suunnitteluun tai toteuttamiseen? (Tähän kysymykseen vastaaminen ohjaa sinut lomakkeen seuraavaan osioon, joten valitsethan jommankumman vaihtoehdon.)

- Kyllä
- En

<-- Edellinen

Seuraava -->

16% valmiina

Kysely verkko-opetuksesta sosiaalityön opettajille

Ei verkkokursseilla opettaneet

7) Mitkä ovat olleet syitä siihen, että et ole opettanut tai tuutoroinut verkkokursseja?

- Minua ei ole pyydetty
- En halua käyttää tietokonetta välttämätöntä enempää
- En tunne Sosnetin Moodle-verkko-opetusympäristön käyttöä
- En koe tietäväni tarpeeksi verkkopedagogiikasta
- Minulla ei ole ollut aikaa
- Verkkokursseja ei ole haluttu minua kiinnostavasta aiheesta
- Muu syy, mikä?

8) Mitkä tekijät motivoisivat sinua tulemaan opettajaksi tai tuutoriksi Sosnetin verkkokursseille?

- Mahdollisuus vetää valmiiksi tehtyä verkkokurssia
- Mahdollisuus hyödyntää osittain valmista materiaalia kurssilla
- Mahdollisuus toimia kokeneen verkko-opettajan parina kurssilla
- Mahdollisuus saada teknistä tukea verkkokurssin rakentamiseen
- Mahdollisuus saada apua kurssin sisällön suunnitteluun
- Mahdollisuus saada apua erilaisten verkkokurssien työskentelymenetelmien valintaan
- Mahdollisuus sisällyttää verkko-opetustunnit kokonaistyöaikasuunnitelmaan
- Jokin muu, mikä?

9) Oletko osallistunut muiden kuin Sosnetin verkkokurssien suunnitteluun tai toteuttamiseen? (Tähän kysymykseen vastaaminen ohjaa sinut kyselyn seuraavaan osioon, joten valitsethan jommankumman vaihtoehdon.)

- Kyllä
- En

<-- Edellinen

Seuraava -->

33% valmiina

Sosnetin verkkokurseilla opettaminen

10) Missä rooleissa olet toiminut Sosnetin verkkokurssilla?

- Vastuopettajana
- Opettajana
- Tuutorina
- Verkkokurssin laatijana
- Sisällöntuottajana
- Olen käyttänyt verkkomateriaalia ja verkkotyöskentelyä lähiopetukseni yhteydessä (blended learning)

11) Kuinka monella eri Sosnetin verkkokurssilla ja kuinka monena toteutuskertana olet toiminut eri rooleissa suurinpiirtein?

12) Oletko Sosnetin verkkokurssien lisäksi osallistunut muiden verkkokurssien suunnitteluun tai toteuttamiseen? Jos kyllä, missä rooleissa ja miten usein?

13) Millainen oli verkkokurssien tuottamisen ja opettamisen työmäärä mielestäsi verrattuna vastaavaan perinteiseen kurssiin?

- Huomattavasti pienempi kuin perinteisellä kurssilla
- Hieman pienempi kuin perinteisellä kurssilla
- Samanlainen kuin perinteisellä kurssilla
- Hieman suurempi kuin perinteisellä kurssilla
- Huomattavasti suurempi kuin perinteisellä kurssilla
- Työmäärä vaihtelee kurseittain paljon

14) Mitkä seikat vaikuttavat mielestäsi verkkokurssien työmäärään?

<-- Edellinen

Seuraava -->

50% valmiina

Kokemuksia verkko-opettamisesta

15) Mitä verkko-opettaminen on antanut sinulle?

16) Haluaisitko mieluummin opettaa verkkokursseja yksin vai yhdessä toisen/toisten opettajien kanssa?

- Yksin
- Yhdessä työparin kanssa
- Yhdessä useamman opettajan kanssa
- Riippuu kurssista
- En osaa sanoa

17) Mitä etuja mielestäsi useamman opettajan ja/tai tuutorin yhteistyöstä verkkokursseilla on?

18) Mitä hankaluuksia tai yhteensovittamisongelmia useamman opettajan ja/tai tuutorin toiminnasta verkkokursseilla on ollut?

19) Olisitko kaivannut lisää tukea verkko-opetukseen?

- Oppimateriaalien valmistamiseen
- Kurssin sisällön suunnitteluun
- Teknistä tukea verkkokurssin rakentamiseen
- Pedagogista tukea verkkokurssin rakentamiseen
- Teknistä tukea kurssin aikana
- Pedagogista tukea kurssin aikana
- Tukea erilaisten verkko-opiskelumenetelmien valintaan
- Jotain muuta, mitä?

20) Koetko oman pedagogisen osaamisesi kehittyneen verkkokursseilla opettamisen tai tuutoroinnin seurauksena?

- On kehittynyt
- Ehkä jonkin verran
- Ei ole kehittynyt
- En osaa sanoa

21) Vaatiiko verkkokursseilla opettaminen jotain erityisiä verkkopedagogisia taitoja? Jos, niin millaisia?

<-- Edellinen

Seuraava -->

66% valmiina

Kysely verkko-opetuksesta sosiaalityön opettajille

Työskentelymenetelmät ja materiaalit

22) Arvioi, miten seuraavat työskentelymenetelmät sopivat mielestäsi verkko-opiskeluun.

	Sopii hyvin	Sopii melko hyvin	Ei sovi hyvin eikä huonosti	Sopii melko huonosti	Sopii huonosti	En osaa sanoa
Verkkokeskustelu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pienryhmätyöskentely	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Chat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yksilökohtainen kirjallinen tehtävä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ryhmämuotoinen kirjallinen tehtävä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Essee	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjallisuuteen perehtyminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Videoluennot	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Äänitallenneluennot	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muut video- tai äänitallenteet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wiki	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Blogi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kotitenti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Oppimispäiväkirja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kyselyt ja testit	☐	☐	☐	☐	☐	☐

23) Mitkä ominaisuudet kuvaavat mielestäsi eri työskentelymenetelmiä? Voit halutessasi valita useita ominaisuuksia.

	Tehokas	Motivoiva	Ymmärtämistä auttava	Oppimista syventävä	Yhdessä oppimista tukeva	Ei kokemusta tästä
Verkkokeskustelu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pienryhmätyöskentely	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Chat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yksilökohtainen kirjallinen tehtävä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ryhmämuotoinen kirjallinen tehtävä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Essee	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjallisuuteen perehtyminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Videoluennot	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Äänitallenneluennot	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muut video- tai äänitallenteet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wiki	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Blogi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kotitenti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Oppimispäiväkirja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kyselyt ja testit	☐	☐	☐	☐	☐	☐

24) Onko sinulla joitakin erityisen hyviä tai huonoja kokemuksia joistakin työskentelymenetelmistä?

25) Kuinka halukas olisit käyttämään seuraavantyyppisiä oppimateriaaleja (mikäli niiden valmistaminen olisi helppoa tai ne olisivat helposti saatavilla)?

	Erittäin halukas	Melko halukas	En halukas enkä haluton	Melko haluton	Erittäin haluton	En osaa sanoa
PowerPoint-luennot	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Aäniluennot tallenteina	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Videoidut luennot	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muut videot	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjat ja artikkelit (kirjastosta)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sähköiset kirjat ja artikkelit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Www-sivut	☐	☐	☐	☐	☐	☐

26) Onko sinulla joitakin erityisen hyviä tai huonoja kokemuksia joistakin oppimateriaalityypeistä?

27) Mikä sinusta on verkkokursseilla sopiva suhde yksilölliselle työskentelylle ja yhteisölliselle (yhdessä muiden kurssilaisten kanssa tehtävälle) työskentelylle?

- Pääasiassa yksilöllistä työskentelyä
- Hieman enemmän yksilöllistä kuin yhteisöllistä työskentelyä
- Kumpaakin yhtä paljon
- Hieman enemmän yhteisöllistä kuin yksilöllistä työskentelyä
- Pääasiassa yhteisöllistä työskentelyä
- En osaa sanoa

[<-- Edellinen](#) [Seuraava -->](#)

83% valmiina

Palautetta ja kehittämistoiveita

28) Kuinka seuraavat aihealueet mielestäsi sopivat verkkokursseiksi?

	Erittäin hyvin	Melko hyvin	Jossain määrin	Ei ollenkaan	En osaa sanoa
Sosiaalityön historia	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalityön työmenetelmät	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalityön erityiskysymykset	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalityön arvot ja etiikka	☐	☐	☐	☐	☐
Vuorovaikutustaidot	☐	☐	☐	☐	☐
Toimintaympäristö	☐	☐	☐	☐	☐
Johtaminen ja kehittäminen	☐	☐	☐	☐	☐
Tutkiva ammatillisuus	☐	☐	☐	☐	☐
Palvelujärjestelmä	☐	☐	☐	☐	☐
Tutkielmaseminaari	☐	☐	☐	☐	☐
Tutkimusmenetelmät	☐	☐	☐	☐	☐
Tieteenfilosofia ja tieteenteoria	☐	☐	☐	☐	☐
Ammatti-identiteetti ja asiantuntijuus	☐	☐	☐	☐	☐
Verkkolukupiirit	☐	☐	☐	☐	☐
Asiakastyön taidot	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalityön teoria	☐	☐	☐	☐	☐

29) Mitä ideoita sinulla on sosiaalityön verkko-opetuksen kehittämiseksi?

30) Kannattaisiko Sosnetin jatkossa ensisijaisesti kehittää yksittäisiä verkkokursseja vai tutkinnon sivuaineeksi soveltuvia opintokokonaisuuksia (kuten esim. Johtamisopinnot)?

- Yksittäisiä kursseja, kuten
- Laajempia kokonaisuuksia, kuten
- En osaa sanoa

31) Kannattaisiko mielestäsi panostaa enemmän open access -oppimateriaalin (jota yliopistot voivat hyödyntää eri kursseilla) tuottamiseen vai tietynä aikana suoritettavien verkkokurssien (=perinteinen malli) tuottamiseen?

- Open access -materiaalin tuottamiseen
- Verkkokurssien tuottamiseen
- En osaa sanoa

32) Olisiko sinusta sosiaalityössä tarvetta kansainvälisille, englanninkielisille verkkokursseille?

- Hyvin paljon
- Melko paljon
- En kovin paljon
- Ei ollenkaan
- En osaa sanoa

33) Olisiko sinusta tarvetta järjestää yliopistojen yhteisiä, valtakunnallisia, temaattisia tutkielmaseminaareja verkko-opetusryhminä?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

34) Mille opintojen tasolle mielestäsi verkko-opetusta erityisesti tarvitaan?

- Perusopinnot
- Aineopinnot
- Syventävät opinnot
- Jatko-opinnot
- En osaa sanoa

35) Muuta palautetta tai terveisiä Sosnetin verkko-opetukseen liittyen

<-- Edellinen

Lähetä

100% valmiina

LIITE 5: Kutsu opiskelijoille osallistua tutkimukseen

Hyvä sosiaalityön opiskelija,

Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet on tarjonnut vuodesta 2004 lähtien verkkokursseja sosiaalityön eri aihealueista. Vuosittain näillä kursseilla opiskelee useita satoja sosiaalityön opiskelijoita parillakymmenellä eri kurssilla. Verkkokursseilla opiskelevien määrä kasvaa vuosi vuodelta.

Sosnet toteuttaa alkuvuodesta 2011 verkko-opetuksen arvioinnin, johon kutsumme sinut osallistumaan. Kartoitamme opiskelijoiden kokemuksia niin sosiaalityön verkko-opiskelusta kuin myös siitä, miksi verkko-opintoja ei ole valittu yhdeksi opiskelumuodoksi.

Pyydämme sinua valitsemaan alla olevista kyselyistä omaa tilannettasi vastaavan:

Kysely Sosnetin verkkokursseille osallistuneille opiskelijoille:

<http://www.webropol.com/P.aspx?id=496786&cid=101004162>

Kysely opiskelijoille, jotka eivät ole osallistuneet Sosnetin verkkokursseille:

<http://www.webropol.com/P.aspx?id=511495&cid=135424071>

Verkkokursseille osallistuneiden lomakkeeseen vastaaminen vie aikaasi noin 25 minuuttia, ei-osallistuneiden lomakkeeseen vastaaminen noin 10 minuuttia. Kyselyjen tuottamat tiedot käsitellään luottamuksellisesti eikä tuloksia ole mahdollista liittää keneenkään yksittäiseen vastaajaan. Jokainen vastaus on arvokas sosiaalityön opetuksen kehittämiseksi!

Vastauksia toivotaan **30.1. mennessä**. Lisätietoja kyselyistä antaa Kirsi Päykkönen (Lapin yliopisto), puh. [XXX], e-mail kirsi.paykkonen@ulapland.fi.

LIITE 6: Kutsu opettajille osallistua tutkimukseen

Hyvä sosiaalityön opettaja,

Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet on tarjonnut vuodesta 2004 lähtien verkkokursseja sosiaalityön eri aihealueista. Vuosittain näillä kursseilla opiskelee useita satoja sosiaalityön opiskelijoita parillakymmenellä eri kurssilla.

Sosnet toteuttaa kevätlukukaudella 2011 verkko-opetuksen arvioinnin, johon kutsumme sinut osallistumaan. Kartoitamme sekä sosiaalityön opiskelijoiden että opetushenkilökunnan kokemuksia verkko-opiskelusta ja -opettajuudesta sekä myös siitä, miksi verkko-opetukseen ei ole osallistuttu.

Pyydämme sinua vastaamaan oheiseen kyselyyn:

<https://www.webropol.com/P.aspx?id=514931&cid=108535053>

Kyselyyn vastaaminen vie aikaasi noin 20 minuuttia. Kyselyjen tuottamat tiedot käsitellään luottamuksellisesti ja niin, ettei vastauksia ole mahdollista liittää keneenkään yksittäiseen henkilöön. Kyselyn aineistoa tullaan käyttämään Sosnetin verkko-opetuksen arvioinnissa ja muussa tutkimuksessa.

Vastauksia toivotaan **17.4. mennessä**. Jokainen vastaus on arvokas sosiaalityön opetuksen kehittämiseksi, joten toivottavasti käytät hetken vastaamiseen! Lisätietoja kyselyistä antaa tutkija Kirsi Päykkönen (Lapin yliopisto), puh. [XXX], e-mail kirsi.paykkonen@ulapland.fi.